cută din imposibilitatea de a reuni partidele majoritare într-un guvern „organic". În treizeci de zile de complicate tratative, primul ministru Mariano Rumor n-a izbutit — cum se exprima „The Economist" — „să pună în aceeași barcă guvernamentală capra, varza și lupul". A reușit doar să-și asigure pentru realizarea unui guvern „de expectativă", sprijinul celor trei partide.

Astfel, eticheta tricoloră (P.D.C., P.S.I. și P.R.I.) devenind monocoloră (P. D. C.), s-au păstrat în continuare punctele înscrise în programul fostului guvern de coaliție : statutul muncitorilor, reforma universitară, programul regional, planificarea economică. Moștenind nu numai problemele dar și legislatura și structurile administrative ale vechiului guvern Rumor, „cabinetul de expectativă" al lui Mariano Rumor nu a reușit, într-o lună și jumătate de guvernare, să soluționeze problemele, rămase nerezolvate, ale societății italiene. „Acum putem atinge cu mîna — scria «Avanti» — consecințele sciziunii, ale crizei și ale timpului pierdut : toamna sindicală a început fără statutul muncitorilor, fără o politică economică și socială a guvernului, capabilă să reducă intensitatea ciocnirilor ; anul școlar începe fără a fi gata legea reformei școlare și universitare ; alegerile regionale au fost amînate pentru primăvară ; reforma justiției, divorțul, toate au fost întîrziate sau amînate".

Întrunirile săptămînale ale cabinetului la palatul Chigi, ca și lucrările parlamentului, redeschise cu două săptămîni în urmă, sînt dominate de implicațiile crizei monetare internaționale, care amenință să atingă și lira italiană, de problema creșterii prețurilor și a costului vieții, de cea a reînnoirii contractelor de muncă privind cele

După semnalul dat de întreprinderile Fiat și Pirelli (ele au inaugurat, cu două luni mai devreme — 25 august — „stagiunea sindicală caldă" prevăzută pentru luna octombrie), au încetat lucrul, în ultimele trei săptămîni, pe perioade determinate sau nedeterminate de timp, muncitorii metalurgiști, cei din industria construcțiilor, industria chimică, industria cauciucului și din alte sectoare industriale. Li s-au adăugat populația săracă din Mezzogiorno „despre care s-a scris și s-a spun mult, dar pentru care s-a făcut prea puțin" („Avanti"), profesori și studenți, care au început și acest nou an școlar fără reforma învățămîntului.

În timp ce, din ianuarie 1969, prețurile nu încetează să crească, un ultim raport al Băncii Italiei pune în evidență faptul că muncitorul italian este plătit mai prost decît oricare alt muncitor occidental. În 1966, muncitorul francez era cu 6 la sută mai bine plătit, cel olandez cu 13 la sută, cel belgian cu 17 la sută, cel din R.F. a Germaniei cu 27 la sută. În ultimii trei ani, după statisticile aceleiași bănci, productivitatea muncii a crescut în Italia cu 20 la sută, mai mult decît în celelalte țări, în timp ce salariile au crescut mult mai puțin, deși — consemna „Rinascita" — „în anumite cercuri guvernamentale s-a calculat recent, drept posibilă și tolerabilă pentru economia italiană, o creștere a salariului real cu circa 25 la sută". Cele cinci milioane de greviști revendică, așadar, încheierea unor noi angajamente cu cercurile patronale, care să prevadă îmbunătățirea salariilor corespunzător cu spirala creșterii prețurilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă dar și urgentarea legilor cu caracter social promise încă din vara anului trecut.

politică în dificultate

cîteva milioane de muncitori și funcționari, dar mai ales de găsirea (sau mai degrabă acceptarea) soluțiilor pentru stăvilirea mișcărilor revendicative care au cuprins întreaga țară. Evident, nu este vorba de teme noi. Dimpotrivă. Dar devalorizarea francului francez și începerea, într-un climat de mare tensiune, a tratativelor dintre sindicate și patronat au reînsuflețit dezbaterile. Și, în această fază acută a discuțiilor, cabinetul monocolor a aprobat, în așteptarea alegerilor regionale din aprilie, legea pentru finanțarea regiunilor și a hotărît, în așteptarea unei reforme organice a locuințelor, blocarea chiriilor pe timp de un an în întreaga Italie. Toate acestea — afirmă comentatorii — sînt numai un răspuns parțial și deloc convingător la complexele cerințe ale societății italiene.

Mișcările revendicative din această „toamnă caldă", considerate drept „cele mai avansate și mai unitare de după război" prin omogenitatea cererilor prezentate de către toate organizațiile sindicale (sporirea salariilor, reducerea orelor de lucru și dreptul de întrunire în fabrică), izbucnind în primul rînd în marile zone de concentrare industrială — acolo unde ritmul industrial a generat crizele de locuințe, scumpirea vieții și șomajul — se manifestă simultan pe două fronturi : fabrica și orașul.

Examinînd problemele pe care le ridică în fața întregii țări mișcările revendicative, Direcțiunea Partidului Comunist Italian, întrunită la Roma, a afirmat necesitatea găsirii unor noi forme de colaborare în ce privește unitatea forțelor de stînga, pentru a se asigura succesul oamenilor muncii și o soluționare pozitivă actualei situații politice. „În acest scop — subliniază comunicatul dat publicității — comuniștii sînt gata pentru o confruntare de poziții, ca și pentru discutarea propunerilor concrete."

Impresia generală ce domnește astăzi în Italia — comentează presa italiană — este că numai un subtil echilibru ajută actualului guvern monocolor să supraviețuiască, dar este greu de spus pînă cînd căci, atît în interior (între curentele din partid), cît și în exterior, între principalii susținători — P.S.I. și P.S.U. — lupta se înăsprește zi de zi. Înțelegînd că polemica P.S.I.—P.S.U., depășind o anumită limită, riscă să facă problematică (pentru a nu spune imposibilă) reconstituirea centrului-stînga, temîndu-se de intensitatea actualelor mișcări revendicative și avînd în față perspectiva alternativei unor alegeri anticipate (care ar sublinia încă o dată întărirea poziției și influenței partidului comunist), partidul republican a lansat celorlalte două partide laice (P.S.I. și P.S.U.) propunerea reeditării în patru a guvernului de centru-stînga. Propunerea a surprins, ea fiind de așteptat din partea creștin-democraților („Guvernul actual — declara la 8 august, în fața parlamentului, primul ministru Mariano Rumor — găsindu-și rațiunea de a fi în hotărîrea partidelor de centru-stînga de a-i asigura sprijinul, are drept obiectiv fundamental favorizarea, cît mai repede posibil, a reconstituirii unui guvern organic de centru-stînga") sau a socialiștilor și nicidecum din partea republicanilor, care refuzaseră inițial să reia orice discuție pe tema reeditării vechii formule.

În fața alternativei : centru-stînga sau alegeri legislative în căutarea unei alte majorități, partidul republican a apelat la ceea ce La Malfa, liderul acestui partid, numea „o tentativă extremă" : așezarea în jurul aceleiași mese de discuții a socialiștilor, social-democraților și republicanilor pentru a elabora o linie politică și un program comun. Ceea ce P.R.I. propune este un acord „nu atît pur programatic cît politic". „Este o întoarcere la situația de acum 12—13 ani, cînd se încerca construirea centrului-stînga ?", se întreabă „La Stampa". Situația actuală pare a fi însă mult mai critică. Prima ruptură în cadrul P.S.I. (cu desprinderea P.S.I.U.P.) slăbise mișcarea socialistă. Cea de a doua ruptură, prin contrapunerea social-democraților — socialiștilor, amenință însă cu crearea unei „crize de fond". Propunînd întîlnirea în trei pentru stabilirea unei platforme comune, republicanii au plecat de la premisa acceptării și „recunoașterii reciproce a unei absolute independențe ideologice, politice și electorale".

Partidul catolic, care a refuzat să ia act de realitatea născută o dată cu sciziunea socialistă, considerînd-o ca pe o afacere internă a mișcării socialiste, s-a arătat „interesat" (declarația secretarului politic al P.D.C., Flaminio Piccoli) în reluarea vechii coaliții de centru-stînga, din care să facă parte și partidul republican. I s-a alăturat și P.S.I. care — a declarat Francesco de Martino, secretarul partidului — „este gata să înceapă discuțiile asupra problemelor ce preocupă țara în momentul de față". Singur P.S.U. a spus „nu" propunerii republicane. Manifestîndu-și încă o dată poziția rigidă în ceea ce privește dialogul P.S.I. și al curentelor de stînga din P.D.C. cu comuniștii italieni, ei au declarat că-și vor revizui poziția abia după alegerile administrative din primăvara lui 1970.

Dar și în cazul în care social-democrații îl vor accepta, guvernul de centru-stînga, compus din cele trei partide laice și din partidul catolic — apreciază observatorii — va avea o existență dificilă. „Această formulă politică — scria «L'Unità» — e sfîrșită, începe procesul depășirii sale, punîndu-se problema alternativei". Exigența istorică a societății italiene moderne se consideră tot mai mult a fi aceea a unei cotituri a structurilor politice ale țării care să răspundă revendicărilor maselor italiene, aceea a găsirii unor puncte de convergență a tuturor forțelor politice de stînga, laice și catolice, care să susțină interesele „țării reale".

Rodica DUMITRESCU

AMERICA LATINĂ–EUROPA

„Lumea nouă“ redescoperă „lumea veche“

„O călătorie inversă aceleia întreprinsă de Cristofor Columb“ — astfel a caracterizat Galo Plaza turneul său european

„Va fi într-un anumit fel o călătorie inversă celeia întreprinsă de Cristofor Columb". Secretarul general al Organizației Statelor Americane, Galo Plaza, elucida într-o frază apreciată pe cît de lapidară pe atît de cuprinzătoare, scopurile multiple ale turneului său european, în jurul căruia, deși încheiat de cîteva luni, continuă să se consume asalturile prelungite din primele coloane ale cotidienelor de pe continentul latino-american. Cîteva elemente au adus plusul de inedit și de semnificație al acestei călătorii, declarată de „redescoperire a lumii vechi" : venea în primul rînd să confirme fluxul reciproc de interes remarcat în ultimul timp între America Latină și Europa ; pe această bază, nu putea scăpa neobservat un amănunt deosebit — este primul turneu pe care îl efectuează în Europa un secretar al O.S.A., cea mai „bătrînă" organizație regională. Mesagerul unui întreg continent, Galo Plaza, era precedat, apoi urmat de alte turnee europene ale unor reprezentanți direcți ai uneia sau alteia din țările latino-americane.

STILUL „A L'EUROPÉENNE"

Europa-America Latină reprezintă un raport extrem de vechi, o relație nemijlocită în timp. Hrănită încă din secolul XVIII de ideologia lui Rousseau, apoi de pozitivismul lui Compte, scrierile lui Taine și Bergson, America Latină este legată indestructibil de „bătrîna Europă". Totuși, dacă apariția așa-numitei „lumi a treia" este rezultatul generalizării procesului de decolonizare din ultimele aproximativ două decenii, un continent ca al Americii Latine a trăit fenomenul ruperii legăturilor cu metropolele iberice mult mai devreme. Încă la începutul secolului XIX țările latino-americane își cuceresc una după alta independența : în 1821, cu puține excepții, deveniseră state independente. N-a fost vorba atunci de o decolonizare în sensul contemporan al cuvîntului, pentru că nu indigenii s-au revoltat împotriva colonilor, ci aceștia din urmă au rupt cu guvernele metropolitane. Așa încît nu se realizase o decolonizare interioară a Americii Latine, proclamarea independenței producînd schimbări în special în sfera legăturilor politice care uneau țările latino-americane de metropolele lor iberice.

Există apoi vecinătatea cu Statele Unite, care a dat o a doua notă definitoarie continentului. Europa a cedat locul, după 1821, influenței nord-americane, aceasta din urmă încurajată de interpretarea egocentrică a doctrinei Monroe care lăsa să se înțeleagă că Statele Unite au datoria să se considere tutori naturali și, practic, perpetui ai țărilor continentului latino-american.

Un secol mai tîrziu, respectiv cel pe care-l parcurgem acum, Europa lăsa să transpară în continuare o aparentă indiferență față de continentul latino-american. Era o poziție fără îndoială impusă în cea mai mare măsură de incapacitatea pe care au adus-o țărilor europene pierderile umane și materiale a două războaie mondiale într-un sfert de secol, punîndu-le deseori în imposibilitatea de a privi dincolo de frontierele lor atunci cînd nu era vorba de propriile colonii. Între timp, nu a încetat să se accentueze acel început de apropiere cu Statele Unite, cu toate că se mențineau foarte vechile legături politice și economice, dar mai ales de limbă și cultură ale Americii Latine cu o parte a țărilor din Europa. Ele încercau să înfrunte distanțele și să reziste puternicei influențe din nordul continentului american, puntea spirituală asigurînd o continuitate a circuitului de valori. Este de fapt și principalul atu al Europei față de colosul anglo-saxon de dincolo de Rio Grande, un atu în primul rînd pe plan uman, domeniu rămas și astăzi inaccesibil Statelor Unite.

America Latină, cu realitatea ei cotidiană, își argumentează cu dovezi proprii proveniența latină. Independent de incontestabila pondere — în special economică — pe continent a celeilalte Americi, țările latino-americane vin la marea masă a națiunilor cu stilul lor „à la européenne". Afinitățile nu pot fi neglijate nu doar pentru că ele într-adevăr există, dar pentru că sînt flagrant sesizabile, constatînd cel puțin că Peninsula Iberică regăsește peste ocean ritmurile alerte ale graiurilor ei. Cu excepția „republicii negre", Haiti, unde limba oficială este franceza, Brazilia vorbește portugheza iar tot restul Americii Latine, spaniola. Se știe, de altfel, că, la timpul ei, cucerirea spaniolă nu a însemnat pentru „lumea nouă" numai un transplant de idiom dar și unul de cultură, obiceiuri și practici din toate domeniile — politic, economic, social — și în cele din urmă unul de istorie : istoria modernă a Americii Latine începe o dată cu descoperirea ei de europeni, adică de „latini" — de unde și numele dat sudului american — latinitatea fiind unul din elementele de susținere a afinităților politice, de cultură și gîndire, de temperament etc. Se constată așa dar o anumită predispoziție spre Europa, așa cum nu poate fi ignorată cel puțin prudența față de aproximativ tot ceea ce vine din nordul continentului. „Dar bineînțeles că dacă cele două Americi diferă în opiniile lor, iar dispozițiile fiecăreia par incompatibile cu ale celeilalte, aceasta n-ar împiedica o cooperare, în eventualitatea începerii unei opere care ar fi în mod manifest și deschis de interes comun. Nu este cazul încă : o colaborare foarte inegală, ale cărei rezultate sînt cu totul asimetrice, întreține o stare de nemulțumire profundă între cele două societăți impregnate de culturi prea distanțate pentru a se realiza o convergență spontană", comenta Gilles Gozard, autorul volumului „Mîine, America Latină".

Apropierea de Europa devine explicabilă în primul rînd tocmai prin momentul actual al stadiului relațiilor interamericane. Realizarea unui echilibru al influenței nordului preocupă majoritatea țărilor latino-americane. Fără a fi acceptată ideea de alternativă la relațiile cu Statele Unite, deschiderea spre Europa marchează în concepția latino-americană trasarea laturii europene a triunghiului S.U.A.–Europa-Ameri-

ca Latină și, în orice caz, o manifestare a afirmării și consolidării independenței politice și economice a acestor țări prin extinderea relațiilor lor în afara sferelor tradiționale. Considerente de ordin economic — scăderea puterii de absorbție și restricțiile introduse din aceste motive pe piața americană, lărgirea gamei produselor de export latino-americane impunînd căutarea unor noi debușeuri, în sfîrșit dinamica actuală a comerțului internațional, solicitînd asigurarea unei mobilități a schimburilor — susțin pe de altă parte considerabil inițiativele latino-americane vizînd Europa, pentru a nu mai adăuga că pe „vechiul continent" America Latină găsește „vechi cunoștințe".

FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU „PIAȚA COMUNĂ"

Relațiile economice dintre cele două continente — Europa și America Latină — erau înaintea celui de-al doilea război mondial mai strînse decît cele care le unesc astăzi. În 1937, exporturile latino-americane cu destinația Europa occidentală se ridicau la circa 1 300 de milioane de dolari, reprezentînd aproximativ 58 la sută din volumul lor total, adică aproape dublul celor cu Statele Unite (33 la stuă). Următoarele decenii au schimbat — mai precis inversat — raporturile antebelice. Descifrînd realitatea contemporană prin labirintul cifrelor, revista „Newsweek" își deschidea articolul : „Cauza unui interes vital", prin această constatare deloc întîmplătoare : „Ca să fie clar de la început, companiile nord-americane au în prezent investite în America Latină ceva mai mult de 10 000 de milioane dolari. Mult mai substanțiale investiții decît în țările Pieței comune vest-europene (8 000 de milioane de dolari). Este pe de altă parte și evident mai avantajos : în timp ce, operînd în Europa, se obțin 6,7 la sută profituri, din America Latină se realizează un procent anual de 11,8 la sută". Președintele Băncii Interamericane de Dezvoltare, Felipe Herrera, care anul trecut a conferențiat pe teme economice ale Americii Latine la Institutul pentru dezvoltare și cooperare din Viena, își explica ritmul scăzut al schimburilor în perioada imediat postbelică, arătînd că „abia între anii 1960—1962, valoarea exporturilor Americii Latine cu țările capitaliste europene a primit un real impuls, ajungînd să reprezinte o treime din totalul exporturilor Americii Latine".

O explicație a recentului progres al schimburilor, înregistrat de mărfurile latino-americane pe piața europeană, constă nu numai în eforturile statelor latino-americane de a-și diversifica produsele de export, și de asemenea nu numai în orientarea lor spre această piață ca urmare a scăderii puterii de absorbție și a introducerii restricțiilor pe piața nord-americană, dar și într-o oarecare prosperitate a Europei însăși. Perspectivele sînt în continuare încurajante din punctul de vedere al posibilităților dezvoltării acestor schimburi, echilibrul uneori precar al raporturilor economice cu Piața comună europeană neexcluzînd, obiectiv, un curs ascendent al schimburilor. Autorul volumului „Mîine, America Latină", întrezărea perspectiva chiar mai promițătoare decît prezentul, dar explicabilă prin el : „Europa celor șase este o regiune foarte industrializată, dar cu o producție agricolă insuficientă. Consumul alimentar în creștere va face deci posibilă deschiderea drumului produselor latino-americane spre această regiune".

În ansamblul ei, conjunctura actuală a relațiilor țărilor latino-americane cu cele membre ale Pieței comune nu a fost generată exclusiv de crearea acestui organism european. Încă înainte de 1957, cacaoa, fructele tropicale, ceaiul sau cuprul trebuiau să înfrunte concurența acelorași produse originare din Africa. Cît pentru carne și cereale, țările europene însele participă în competiția comercială alături de statele din America Latină. Energia și combativitatea Argentinei sau Uruguayului în plasarea uneia din principalele mărfuri de export — carnea — nu sînt de domeniul prezentului. La Londra, tratativele pe această temă cu Marea Britanie — mereu în actualitate, aproape inepuizabile — continuă să servească drept argumentul cel mai constant al înfruntărilor comerciale, chiar dacă este vorba doar de un membru virtual al Pieței comune.

Ponderea Statelor Unite în ansamblul relațiilor latino-americane nu este, deci, pusă în pericol de afluența contactelor cu statele vest-europene, decît în măsura în care ele reprezintă un teren nou de exprimare a independenței și suveranității țărilor latino-americane. Europa apuseană nu a reușit niciodată, de la pierderea influenței ei inițiale în America Latină, să zdruncine în mod efectiv poziția Statelor Unite pe acest continent. În acest sens, s-a vorbit mult — la momentul respectiv și după aceea — de turneul latino-american al fostului președinte francez de Gaulle, din 1964. Deși a fost succedat de acordarea unor credite — totuși nu atît de numeroase cît se lăsase să se înțeleagă — iar comerțul cu Franța a prosperat ca urmare a efectuării lui, nu s-a reușit să se modifice cîtuși de puțin raportul de forțe.

Intenția de a prospecta și cunoaște solul latino-american a consacrat, de asemenea, alte cîteva turnee prin țările continentului : cele ale lui Heinrich Luebke (1964), Giusseppe Saragat (1965), Michael Stewart (1966), regina Elisabeta a Angliei (1968), Willy Brandt (1969). S-au stabilit cu aceste ocazii perspectivele comerciale reciproce și s-au realizat schimburi de idei pentru a servi ca bază viitoarelor relații politice, pentru că se știe, de exemplu, că R. F. a Germaniei este unul din cei mai puternici parteneri de schimb, după Statele Unite, ai țărilor latino-americane, că Italia este adepta ferventă a construirii triunghiului S.U.A.-Europa-America Latină, și că Anglia dorește să redobîndească poziția pierdută în relațiile cu America Latină. Ulterior, cooperarea cu America Latină a acestor state a înregistrat progrese în special în domeniul tehnic. Active în acest sens au fost, de cealaltă parte, țări ca Mexicul, Brazilia și Chile, cea din urmă fiind una din cele mai susținătoare adepte ale dialogului cu „lumea veche", apropiată de unele țări europene și prin conducerea ei democrat-creștină.

America Latină este, prin urmare, la rîndul ei tentată să realizeze acțiuni de mai mare anvergură cu Europa. Recent, fostul ministru al economiei din cabinetul argentinian remaniat cu cîtva timp în urmă de președintele Ongania, Krieger Vasena, vorbea după turneul său în cîteva țări europene de „operația «apropierea de Europa»". Preluînd oarecum inițiativa în ultimul timp, în ceea ce privește impulsionarea „apropierii de Europa", Argentina și-a lărgit considerabil relațiile cu acest continent. Vizita prin cîteva țări europene a fostului ministru de externe, Costa Méndez, își propunea în acest sens obiective extrem de complexe, reflectînd opțiunile unui întreg continent : informarea Europei asupra realităților de pe solul latino-american—informarea „nemijlocită, precisă și obiectivă", apoi analiza stadiului relațiilor bi și multilaterale, precum și explorarea posibilităților lor de lărgire. Același lucru tinde să-l realizeze Brazilia : ministrul de externe, Magalhaes Pinto a avut nu demult întrevederi cu oficialități din cîteva capitale vest-europene, printre care Bonnul. După Statele Unite, Republica Federală a Germaniei ocupă primul loc în comerțul latino-american, schimburile evidențiindu-se, în special în domeniul tehnic și al plasărilor de capital.

Încheierea unor acorduri cu R. F. a Germaniei și cu alte state ale Europei occidentale, acțiune menită să restabilească un echilibru al relațiilor internaționale latino-americane pînă destul de recent concentrate aproape în exclusivitate în Statele Unite, este de natură să nemulțumească pe acestea din urmă, în măsura în care barometrul raporturilor lor cu diverse capitale europene nu înregistează întotdeauna „timp bun". Cînd președintele Frei efectua în 1965 un turneu prin patru capitale vest-europene, ziarul „New York Times" comenta după vizita la Bonn : „Cei mai mulți au apreciat acest periplu ca o afirmare a independenței față de Statele Unite. Majoritatea șefilor de state latino-americani obișnuiesc să facă prima lor vizită în străinătate întîi la Washington și apoi în alte țări".

„AVEM CE CUMPĂRA ȘI CE VINDE DE LA ACESTE STATE"

O contrapondere la influența nord-americană — astfel este apreciat, mai ales în ultimul timp, curentul tot mai favorabil consolidării relațiilor cu tot mai numeroase țări europene. Realizarea în acest sens a unui echilibru nu numai politic, dar și economic, preocupă statele latino-americane. Concomitent, revitalizarea dialogului, chiar dintre S.U.A. și Europa, facilitează procesul de reașezare a relațiilor Americii Latine cu aceste regiuni considerate, „nu ca alternative, ci ca fiind complementare", cum apreciază Costa Mendez. Deocamdată remarcabile sînt cîteva inițiative încă timide, izolate, cu tendința însă vizibilă de a se statornici într-un sistem de relații constante. Schimburile de tehnicieni și material documentar, investițiile private și de stat, acordarea de credite în condiții avantajoase tind să capete un ritm cît mai firesc.

Același proces se constată în sfera relațiilor cu țările socialiste europene. Delegații reciproce sosesc foarte frecvent în diversele capitale latino-americane și respectiv europene, acorduri economice bilaterale stabilesc liste bogate de mărfuri, schimburi la nivel cultural întregesc procesul de cunoaștere reciprocă pe diverse planuri.

Mexic, Chile, Peru, Columbia, Argentina, Brazilia, Ecuador și Uruguay întrețin, de exemplu, intense relații economice cu Uniunea Sovietică. În cazul Republicii Chile, reluarea relațiilor diplomatice în anul 1964 a facilitat încheierea unor acorduri cu acest stat promovate de însuși președintele Frei, ca și efectuarea unor schimburi de tehnicieni și asistență tehnică. O delegație guvernamentală iugoslavă, o alta cehoslovacă s-au întors de asemenea recent după un periplu prin cîteva capitale latino-americane.

Schimbul de valori materiale și spirituale cu țările latino-americane, atestă — referitor la țara noastră — aprecierea de care se bucură politica României pe continentul latino-american.

Evoluția legăturilor multilaterale în ultimii ani reprezintă o dovadă sigură că politica românească găsește, pretutindeni unde este cunoscută, respect și simpatie. Cu aceste sentimente au fost înconjurate vizitele delegației guvernamentale române conduse de vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Rădulescu, și ale ministrului afacerilor externe, Corneliu Mănescu efectuate în cursul anului trecut în America Latină. Urmarea concretă a desfășurării lor : acordurile comerciale cu Argentina și Peru (în plus, cu acesta din urmă un acord de cooperare economică și tehnică), cele de cooperare culturală cu Chile și Argentina și cel economic cu Mexic.

Exporturile românești către America Latină în cadrul acestor acorduri includ, printre altele, fabrici, mașini și utilaje industriale din domeniul minier, al industriei petroliere și agriculturii. Importurile cuprind produse ale agriculturii și pescăriei, mărfuri manufacturate, articole de uz casnic și alte mărfuri. Colaborarea în domeniile științei, artei și literelor, impulsionată ca urmare a încheierii acordurilor culturale ,se dezvoltă de asemenea pe principiile conoperării. „Ca urmare a relațiilor bune statornicite între Republica Socialistă România și Republica Argentina, s-a semnat la Buenos Aires un acord de colaborare culturală între guvernul român și guvernul argentinian. Acest acord cultural — primul în istoria relațiilor dintre cele două țări — se înscrie pe linia politicii externe a partidului și statului nostru de a extinde raporturile de colaborare cu toate țările, indiferent de orînduirea lor socială, și este expresia dorinței comune a guvernelor celor două țări de a dezvolta schimburile în domeniile culturii, artei, științei și învățămîntului", se specifică, de exemplu, în expunerea de motive a acordului cultural româno-argentinian.

Cu fiecare ocazie a fost constatat interesul manifestat de țările de pe continent pentru realizările popoarelor „lumii vechi", pentru posibilitățile stabilirii unor noi legături cu țările europene indiferent de sistemul lor politic-social. O confirmă, printre altele, încheierea de relații diplomatice cu unele din aceste state, așa cum au procedat de exemplu, în luna aprilie, Ungaria și Venezuela.

Aceste acțiuni nu reprezintă o excepție, iar anul în curs a marcat un progres : Cehoslovacia a încheiat de asemenea relații diplomatice cu Venezuela (aprilie) apoi cu Bolivia (mai). Peru a stabilit relații în luna mai cu șapte țări socialiste : U.R.S.S. (cu care a fost încheiat și un acord comercial important), Bulgaria, România, Iugoslavia, Cehoslovacia, Polonia și Ungaria. Vorbind despre aceste inițiative ale Perului ziarul „Izvestia" comenta recent : „După cum scrie presa din Peru, la consolidarea poziției internaționale a țării a contribuit în mare măsură faptul că Peru a stabilit relații diplomatice și comerciale cu statele socialiste. Istoria țării nu a cunoscut încă asemenea relații internaționale bazate pe egalitate în drepturi cum sînt cele care se statornicesc în prezent, cînd dictatul Washingtonului în domeniul politicii externe a luat sfîrșit".

Presa latino-americană consacră la rîndul ei articole pe marginea acestor relații în progres evident : „Pînă acum cîțiva ani — scrie cotidianul «El Tiempo» din Bogota — comerțul exterior columbian părea condamnat în mod fatal să depindă de două canale principale : unul cu S.U.A. și celălalt cu Europa occidentală. Unele tranzacții limitate cu țările latino-americane completau această rețea a schimburilor noastre externe. Așa cum sublinia ministrul relațiilor noastre externe, Alfonso López Michelsen, la recenta reuniune a Centrului columbian pentru studierea problemelor comerciale, relațiile economice cu țările socialiste vor permite creșterea independenței țării în raport cu capriciile unuia sau altuia din importatorii tradiționali de mărfuri columbiene". Președintele Carlos Lleras Restrepo sublinia, de altfel, personal : „Am fost și continui să rămîn dispus a stabili sau lărgi relații cu statele socialiste, de asemenea de a încuraja schimburi culturale, științifice, economice între popoarele noastre și ale acestor țări". Pe aceeași linie într-o altă capitală, la Rio de Janeiro, se subliniază că „Brazilia are ce să vîndă și ce să cumpere de la aceste țări", cu care face „comerț bun și onest".

Afirmațiile sînt confirmate de practica relațiilor economice bilaterale : Polonia va construi pe baza unui contract trei cargouri pentru flota comercială a Columbiei, în valoare de 20 milioane de dolari. Un credit asemănător a fost acordat primăvara aceasta Perului de către Uniunea Sovietică, altul primăvara trecută Republicii Chile, pentru cumpărarea de echipament și utilaj, în sfîrșit, alături de diverse firme din Anglia și R. F. a Germaniei, un al treilea a sprijinit Argentina în 1967 pentru construirea complexului hidroelectric de la El Chocón. Bineînțeles, există încă multe posibilități care ar putea fi folosite, dar dacă prezentul oferă suficiente dovezi ale unei explorări reciproce în acest sens, speranțele de viitor sînt cu atît mai mari.

■

Într-un cadru mai larg, intensificarea relațiilor intercontinentale — respectiv dintre America Latină și Europa — întărește una din caracteristicile vieții internaționale actuale : activizarea schimburilor de valori în toate domeniile — politic, economic, social, cultural — expresie a unei opinii tot mai generale, favorabile apropierii și cunoașterii între popoarele și statele lumii. În ceea ce le privește, țările latino-americane acordă semnificații particulare acestei tendințe contemporane, în sensul afirmării dorinței lor de participare multilaterală la viața internațională. Degajarea de imobilismul relațiilor tradiționale comportă nu numai explorarea unor posibilități noi de contacte, dar și acțiuni de popularizare a realităților interne. America Latină dorește să se facă, prin propriul ei glas, cunoscută și acelor regiuni care, prin absența legăturilor directe cu țările latino-americane, și-au format o imagine transmisă prin intermediari. „Să prezentăm Europei adevărata față a Americii Latine", spune Galo Plaza.

Constatînd preocuparea pentru apropierea de țările europene în ansamblul lor, se impune identificarea relației existente între aceste acțiuni și afirmarea, deosebit de sesizabilă în ultima vreme, a independenței țărilor continentului latino-american. Este, în esență, un aspect al unei întregi serii de manifestări ale suveranității și capacității proprii de acțiune. Inițiate pe baza recunoașterii drepturilor egale între parteneri egali, raporturile statelor latino-americane cu cele europene devin din ce în ce mai direct o componentă importantă a colaborării internaționale constructive.

Anca VOICAN

GUINEEA :

Centrul Industrial de la Sangaredi

Deși agricultura continuă să rămînă principala ramură a economiei Guineei, statul guineez acordă o atenție deosebită valorificării importantelor resurse de care dispune țara — minereu de fier, bauxită și alte minerale utile — de natură să deschidă largi posibilități pentru o dezvoltare economică multilaterală.

În prezent a început realizarea a două însemnate proiecte industriale strîns legate între ele : construirea instalațiilor miniere și a unui oraș la Sangaredi (în apropierea bogatului zăcămînt de bauxită de la Boké, situat în nord-estul țării, la 300 km de Conakry) și a căii ferate care să lege Sangaredi de coastă, de portul Kamsar. Centrul minier de la Sangaredi va fi construit de Compania de Bauxită a Guineei (C.B.G.), al cărei capital va fi repartizat între statul guineez (49 la sută) și societatea Helco Mining, formată, în comun, de șapte din cei mai mari producători de aluminiu din lume.

În faza finală, calea ferată și portul Kamsar vor asigura comercializarea a 8 milioane tone de bauxită pe an. Societățile acționare ale grupului Helco s-au angajat, printr-un contract funcționînd pe termen de 20 de ani începînd cu 1972, să cumpere totalitatea producției de bauxită de la Boké.

Într-un discurs, pronunțat recent, președintele Séku Turé a evocat sprijinul substanțial pe care-l va aduce regiunea Boké în redresarea balanței externe și șansele noi pe care acest centru le va reprezenta în accelerarea dezvoltării globale, economice și sociale, a țării". De pe acum — a arătat președintele — se poate afirma că Guineea va ocupa, în cîțiva ani, primul loc în lume în ce privește producția de bauxită și a derivatelor ei.

Guineea beneficiază, într-adevăr, de mari posibilități în acest domeniu. În 1967, cele 3 200 000 de tone de bauxită nu reprezentau decît 7 la sută din producția mondială și Guineea nu ocupa decît locul cinci printre marii producători din lume — după Jamaica, Australia, Surinam și Guyana britanică. Rezervele sale sînt, însă, considerabile — 4 miliarde tone — ele fiind astfel situate încît permit o exploatare foarte rentabilă. Paralel cu importantele investiții de la Boké, statul guineez a hotărît să accelereze procesul de investiții și în regiunea Fria, de asemenea foarte bogată în zăcăminte de bauxită (rezervele sînt estimate la 140 milioane tone).

Actualmente, bauxita asigură jumătate din valoarea exporturilor Guineei și aduce statului guineez importante beneficii. O dată cu intrarea în producție a centrului minier și industrial de la Boké (1972), aceste beneficii vor crește de cinci ori.

R. G.

Corespondență din Paris de la Sergiu Verona

Majoritatea guvernamentală după o sută de zile

O imagine de la recenta conferință de presă a președintelui Pompidou : la dreapta vorbitorului, premierul Chaban-Delmas

Obiceiul este considerat pur american : a face bilanțul primelor o sută de zile ale unui nou președinte. Iată-l însă aplicat acum realității franceze. S-au scurs o sută de zile de la acel 20 iunie, în care președintele Pompidou trecea în revistă garda de la palatul Elysée, salutat de 21 de salve de tun. Solemnitatea aparține acum trecutului, și specialiștii se întreabă : ce s-a petrecut în aceste o sută de zile, ce putem aștepta de aici încolo ? Firește, momentul, ca atare, nu are caracter festiv : tratativele între guvern și sindicate n-au permis încă definirea unei baze de acord în ceea ce privește cererile diferitelor categorii de oameni ai muncii, iar ritmul susținut în care se succed acțiunile revendicative, fermitatea stării de spirit a participanților exercită o incontestabilă presiune asupra forurilor guvernamentale.

De aceea bilanțul celor o sută de zile este prematur în ceea ce privește problematica social-economică. El, însă, se impune într-un alt domeniu, care ocupă un loc la fel de important, în comentariile ziarelor și ale cercurilor politice pariziene : raportul de forțe în cadrul majorității guvernamentale. Afișele, mai vechi sau mai proaspete, datînd din perioada pre sau post electorală și pe care le întîlnești la sediul partidului guvernamental din Rue de Lille, înfățișează, de regulă, pe președintele Pompidou și au înscris în mod invariabil cuvîntul : „Continuitate". Acesta este cuvîntul care în prezent formează obiectul unei ascuțite controverse.

Aici se impun unele sumare explicații. Noțiunea de continuitate presupune prezența principiilor și ideilor gaulliste în guvernarea Pompidou ; pe această bază s-a închegat alianța electorală și mai cu seamă majoritatea care a permis investirea în înalta sa funcțiune a actualului președinte și formarea actualului guvern. Dar noțiunea de „continuitate" s-a asociat, în toată perioada preelectorală și a negocierilor respective, cu aceea de „reînnoire". În momentul de față unele curente din sînul majorității guvernamentale consideră că „reînnoirea" depășește limitele prevăzute și că se face în dauna „continuității". Recent, la așa-numitele zile de studii parlamentare ale U.D.R., care au avut loc la Amboise, exponenții diferitelor tendințe le-au precizat fără ocol. Și, deși în concluzia zilelor de studii, participanții și-au proclamat voința de unitate, Habib Deloncle, directorul ziarului „La Nation", unul dintre purtătorii de cuvînt ai partidului gaullist, spune despre „momentul Amboise" : „La Amboise s-a confirmat existența unor tendințe diferite în partid. Fenomenul ca atare este normal, caracteristic unui partid majoritar. În fond, noi întrunim grupări diferite și de aceea pot exista curente diferite. Mai puțin agreabil însă, dar sper că este un fenomen tranzitoriu, apare faptul că sîntem clasați după criteriul fidelității față de de Gaulle. Aceasta este anormal și considerăm că nimeni nu are un asemenea drept".

Criteriul de „fidelitate" a dominat într-adevăr dezbaterile de la Amboise. Couve de Murville, reprezentant de frunte al acestui curent declara, de pildă, că „trebuie menținută esența gaullismului, linia sa politică și instituțiile sale". Prin aceasta, notau confrații noștri francezi, se aducea un reproș implicit actualei guvernări.

A urmat, după cum aminteam săptămîna trecută, conferința de presă a președintelui Pompidou. Cuprinsul ei reafirmă că noțiunea de continuitate este concepută de forurile conducătoare ca o adaptare a principiilor gaulliste la situația existentă. Dar apare clar că planul guvernamental de redresare economică a avut darul să adîncească divergențele în majoritatea gaullistă. Acum cîteva zile a avut loc o întrunire a biroului executiv al U.D.R., care va fi urmată peste circa trei săptămîni de ședința Comitetului Central al partidului. Unul dintre raportori — Valleix — punea întrebarea : ce a devenit partidul dominant ? Și raportorul vorbea despre existența unui centru majoritar (guvernul și sprijinitorii săi consecvenți), a unui „centru nostalgic" cu vocație de dreapta, și, în plus, un centru „de stînga". Exponent al primei tendințe, Couve de Murville consideră, de pildă, că în domeniul politicii externe continuitatea gaullismului are maximum de șanse. Și în rest ? Criticile — indirecte, e drept — aduse unora din măsurile economice vizează în special orientările lui Giscard d' Estaing. Divergențele de concepții dintre cei doi oameni politici sînt de altfel notorii încă din vremea cînd Couve de Murville, ca prim-ministru, se lovea de rezervele aliaților republicani independenți ai U.D.R. și ale lui Giscard d'Estaing personal. În ceea ce privește aripa de stînga, se înregistrează cu multă atenție declarația fostului ministru René Capitant : „În fața unei astfel de politici, trebuie să se intre în mod deliberat în opoziție". (Capitant intenționează crearea unei noi organizații — mai exact, reînființarea vechii U.D.T. care a fuzionat cu ani în urmă cu U.D.R. — și care să regrupeze diverse grupări ale stîngii gaulliste.

La toate acestea se adaugă un alt element. Prezența „invizibilă" a președintelui de Gaulle pe scena politică franceză. Revenim la declarațiile care ne-au fost făcute de către Habib Deloncle : „Cred că situația națională și internațională a Franței este dominată de plecarea generalului de Gaulle, fenomen a cărei importanță nu s-a terminat... Personalitatea sa a impresionat și a imprimat o rezonanță excepțională la tot ce s-a întîmplat și poate se va întîmpla..." Fapt este că, dacă pînă în prezent fostul președinte a păstrat tăcerea, el începe să-și facă cunoscute opiniile. Ziarul american „The New York Herald Tribune" a publicat o scrisoare pe care de Gaulle ar fi adresat-o unor prieteni politici și în care s-ar spune : „Trebuie înțeles și eu înțeleg că ascensiunea nu poate dura la infinit. Iată-ne pe calea declinului. Dar sînt sigur că prestigiul înălțimilor va cîștiga din nou atunci cînd circumstanțele se vor preta și cînd oameni de caracter le vor exploata". Perplexitate pentru observatori : implică oare aceste cuvinte o nuanță de dezavuare față de orientările post-gaulliste ?

La capătul a o sută de zile, președintele Pompidou se află încă în fața a numeroase probleme. Un economist cunoscut, directorul ziarului „Les Echos", Rosner, ne declara că „tendințele moderne" ale guvernării Pompidou-Chaban Delmas sînt îngreunate de concepțiile destul de „tradiționaliste" ale ministrului de finanțe. În același spirit, mulți consideră că de raportul dintre președinte și Giscard d'Estaing, de flexibilitatea fiecăruia și de concesiile reciproce, de înțelegerea cu care vor ști să privească problema unei echitabile repartiții sociale a sarcinilor, depinde, în fond, promovarea planului de redresare economică.

Paris, 30 septembrie

În sala Conferinței anuale a statelor membre ale F.M.I., deschisă luni la Washington

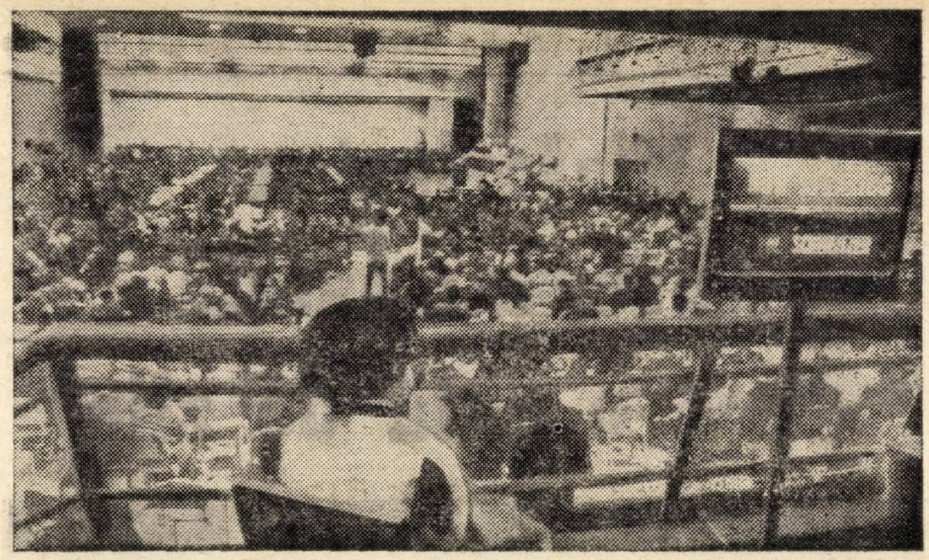

Sesiunea Fondului Monetar Internațional

25 de ani după Bretton Woods

Șerban Bobulescu

Începutul acestei săptămîni a adus în centrul atenției observatorilor politici și economici din capitalele occidentale lucrările sesiunii anuale a Fondului Monetar Internațional. La Washington, în aceste zile, se discută din nou viitorul sistemului valutar al lumii capitaliste, după un sfert de veac de la celebra conferință internațională din localitatea Bretton Woods (statul New Hampshire — S.U.A.), unde s-au pus bazele actualului sistem monetar și unde a fost semnat actul de naștere al Fondului Monetar Internațional și al Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

Reuniunea de la Bretton Woods a fost convocată în vara anului 1944, în scopul găsirii unui mecanism capabil să reorganizeze sistemul plăților internaționale și să mențină ordinea monetară capitalistă în perioada ce avea să urmeze după terminarea războiului. În cadrul conferinței de la Bretton Woods, planul prezentat de șeful din acea vreme al Trezoreriei americane, White, care prevedea crearea unui organism și, totodată, un **fond** internațional prin contribuția în aur și devize a țărilor membre, s-a impus în dauna celui prezentat de lordul Keynes, vizînd înființarea unei „Uniuni internaționale de cliring" și a unei monede internaționale „bancor". Impunerea planului american a marcat preponderența pozițiilor, pe plan economic și politic, ale S.U.A. asupra celorlalte țări capitaliste în urma războiului și, în același timp, a consfințit aceste poziții, oferind un cadru instituțional privilegiilor dolarului.

Înființat cu ocazia acestei Conferințe, F.M.I. și-a propus crearea unui sistem multilateral de plăți pentru tranzacțiile curente, precum și accelerarea procesului de trecere la convertibilitatea externă a monedelor occidentale în vederea impulsionării, pe această cale, a schimburilor comerciale internaționale. Unul din obiectivele principale ale F.M.I. — care a apărut ca organ de consultare și cooperare pe plan monetar interoccidental — l-a constituit asigurarea stabilității cursurilor valutare și evitarea, în acest mod, a modificărilor acestora în scopuri concurențiale. (Pot fi efectuate schimbări ale cursurilor valutare numai în cazul unui dezechilibru fundamental, măsura trebuind să capete și aprobarea F.M.I.). De asemenea, F.M.I. se angaja să contribuie la sprijinirea țărilor membre în cazul unor greutăți economice, al unor situații dificile ale balanței de plăți. Prin activitatea sa, F.M.I. trebuia să asigure — potrivit scopurilor sale declarate — expansiunea echilibrată a comerțului internațional în folosul tuturor membrilor, obiectiv la realizarea căruia urma să-și aducă o importantă contribuție larga consultare între membrii F.M.I. în cadrul acestui organism.

Dar încă de la Conferința de la Bretton Woods, era evident că, prin hotărîrile adoptate, autoritățile americane au reușit să se pună la adăpost de o eventuală surpriză neplăcută, provocată de devalorizarea unilaterală a unor monede în scopuri concurențiale — de vreme ce dolarul trebuia să rămînă neschimbat, servind pentru exprimarea valorii tuturor celorlalte valute — și, în același timp, să beneficieze de existența unui organism internațional, în mare parte sub control american datorită mecanismului de vot în funcție de cotele de participare (S.U.A. dețin peste un sfert din acestea), care să vegheze asupra funcționării sistemului valutar capitalist și să conserve privilegiile dolarului ca principală monedă de rezervă, alături de aur, în cadrul sistemului valutar capitalist.

TALERUL ILUZIILOR PIERDUTE ATÎRNĂ MAI GREU

O analiză globală a evoluției sistemului valutar capitalist, în cei 25 de ani care au trecut de la înființarea F.M.I., permite desprinderea cîtorva concluzii principale, care, departe de a fi exhaustive, oferă o imagine a balanței obiectivelor propuse și a celor efectiv realizate :

— convertibilitatea principalelor monede capitaliste a fost introdusă într-un ritm mai lent decît cel prevăzut inițial și a căpătat forme imperfecte ;

— stabilitatea monetară, departe de a fi asigurată, a fost periodic subminată de un șir de modificări ale cursurilor valutare — în special devalorizări — impuse de realitățile economice ;

— sistemul valutar capitalist a fost zguduit de crize puternice ce s-au manifestat printr-o acută neîncredere în monedele cheie (dolarul american și lira sterlină), ca expresie a relației artificial menținute între aur și dolar, relație ce stă la baza sistemului ;

— măsurile adoptate pe plan monetar interoccidental au acționat asupra efectelor crizei valutare și nu asupra cauzelor ei adînci ;

— schimbarea raportului de forțe dintre statele capitaliste pe plan economic și politic, cît și contradicțiile rezultate din dezvoltarea lor inegală, au accentuat criza valutară, traducîndu-se în domeniul monetar, printr-o alternanță a slăbiciunilor diverselor monede și agravînd pericolul unor reacții în lanț în situațiile explozive, caracterizate de o intensă speculație internațională ;

— la rîndul ei, criza monetară și-a pus pecetea asupra crizei generale a capitalismului, dezvăluindu-i noi forme de manifestare, accentuînd dezvoltarea inegală a țărilor capitaliste și agravînd contradicțiile interne ale sistemului economic mondial capitalist.

Desigur că istoria celor 25 de ani de zbuciumată existență a sistemului valutar capitalist a cunoscut perioade de relativă acalmie și stabilitate alături de crize acute. În tot acest răstimp s-a apelat la cei mai renumiți experți pentru găsirea celor mai potrivite căi și mijloace de asigurare a bunei funcționări a mecanismului valutar occidental. Au avut loc nenumărate conferințe și întruniri internaționale, la care s-a discutat situația mult controversată a sistemului monetar occidental, în diferite etape ale evoluției sale din ultimul sfert de veac, fără a se găsi

soluția salvatoare și consensul general pentru adoptarea unor măsuri vizînd reforma sistemului valutar actual.

De cele mai multe ori, realitatea a devansat gîndirea teoretică, luînd prin surprindere pe responsabilii politicii economice occidentale.

Trecerea de la „foamea de dolari" la „saturația de dolari" — încă din anii '50 — a rămas mult timp neobservată, deoarece balanța comercială a S.U.A. a continuat să fie ani în șir excedentară, mascînd îndatorarea treptată pe termen scurt a S.U.A. O dată cu trecerea la convertibilitatea externă a monedelor principalelor țări occidentale europene, la sfîrșitul anului 1958, ca urmare a redresării lor economice, relele mai vechi ale monedei americane în calitate de valută de rezervă au ieșit treptat la iveală. Abia la începutul acestui deceniu, în timpul Administrației Kennedy, situația cronic deficitară a balanței de plăți americane și eroziunea treptată a rezervelor de aur ale S.U.A. au devenit într-adevăr alarmante. S-a dezvăluit atunci mecanismul expansiunii americane — finanțarea an de an (prin achiziționarea dolarilor „exportați" de S.U.A.), de către statele capitaliste, în special vest-europene, a deficitului cronic al balanței de plăți americane. Era cert, în acel moment, că această stare de lucruri nu mai putea continua la infinit.

Masivele convertiri de dolari în aur, la Trezoreria S.U.A., care au urmat au fost poate mai puțin expresia prețuirii acordate metalului galben și mai mult o dovadă a neîncrederii în moneda americană. Într-o declarație făcută după febra aurului din martie 1968, cunoscutul economist Paul A. Samuelson arăta următoarele: „În sfîrșit a sosit momentul: dolarul, care după președinții Kennedy și Johnson, secretarii de stat pentru finanțe Dillon și Fowler, trebuia să se mențină întotdeauna la paritatea fixată în 1934, intră acum într-o epocă nouă. În ce mă privește, eu întrerup o tăcere pe care am păstrat-o din 1959. Pentru mine, de atunci devenise clar că dolarul era supraevaluat... Noi am semănat furtună și acum suportăm consecințele sub forma unei crize a aurului". Ceea ce a urmat crizei din martie 1968 a fost o scurtă perioadă de acalmie, datorită creării pieței duble a aurului, dar simptomele de criză n-au întîrziat să-și facă apariția în toamna anului 1968. Pentru moment, măsurile luate de autoritățile guvernamentale occidentale cît și de organele internaționale răspunzătoare de ordinea monetară au restabilit calmul, dar puțini erau aceia care mai credeau în reușita, pe termen lung, a măsurilor adoptate. Recrudescența mișcărilor speculative de capital, a reconfirmat criza sistemului.

În ultimul timp a apărut tot mai evident că disparitățile existente între puterea reală de cumpărare pe plan extern a unor monede și cursul lor oficial de schimb, nu vor rămîne fără urmări. Francul francez și lira sterlină au apărut într-o situație de supraevaluare, contrastînd cu marca vest-germană, ce apărea dimpotrivă subevaluată. Recenta devalorizare a francului francez nu putea să mai constituie — în esența ei — o surpriză: supraevaluarea francului francez în raport cu alte monede și competitivitatea pe plan extern în scădere a mărfurilor franceze, reclamau această măsură, singura alternativă la politica de austeritate. O dată mai mult se adevera faptul că, în succesiunea lor, toate eșecurile în realizarea unei reale stabilități monetare, își au obîrșia direct sau indirect în însuși mecanismul economic capitalist, în modul de funcționare al sistemului valutar capitalist și nu în aspectele de suprafață, administrativ-instituționale ale acestuia.

FORMULE NOI, ACELAȘI CONȚINUT

Firește că agravarea crizei sistemului valutar occidental a constituit, în ultimul timp, obiectul preocupărilor în cadrul F.M.I., ideea unei reforme conturîndu-se tot mai mult. Măsurile adoptate pînă în prezent n-au fost îndreptate în direcția eliminării adevăratelor cauze ale crizei ci au vizat doar mecanismele tehnico-administrative ale sistemului: au fost majorate cotele de participare (în 1959 și 1966) la Fond, s-a creat „Clubul celor 10" care în baza Acordurilor Generale de Împrumut a pus la dispoziția Fondului suma de 6 miliarde dolari, s-a instituit o adevărată „linie Maginot" de aranjamente „swap" (troc de devize), între băncile centrale, credite „stand-by", (împrumuturi organizate de băncile centrale), planuri de reciclare etc. De asemenea, s-au constituit nenumărate comisii, comitete, grupe de studiu, grupe de lucru care au analizat în special posibilitățile creării unor noi instrumente monetare și de credit.

Astăzi, la 25 de ani de la respingerea propunerilor lordului Keynes de instituire a unei monede internaționale (bancor — care urma să aibă valoare fixă în aur) și a unui sistem de cursuri valutare variabile, la 25 de ani de la consfințirea tabu-ului monetar — principiul stabilității cursurilor valutare — pe agenda actualei sesiuni a F.M.I., deschisă sub semnul reformei, figurează printre problemele principale instituirea sistemului așa-numitelor „drepturi speciale de tragere" la F.M.I., iar în cercurile financiare și guvernamentale occidentale se discută tot mai mult despre posibilitatea introducerii unei mai mari flexibilități a cursurilor valutare. Drepturile speciale de tragere sînt o simplă înscriere a unei sume într-un cont special deschis la F.M.I. — deci sînt o monedă de cont fără o acoperire materială — al căror drept de emitere și repartizare este atribuit F.M.I. în funcție de cotele de participare la acesta. Se prevede ca prin introducerea D.S.T. să se creeze posibilitatea acopeririii deficitelor balanțelor de plăți ale țărilor membre și să se asigure mijloacele valutare necesare dezvoltării comerțului internațional, afectată de lipsa de „lichidități internaționale" (totalitatea mijloacelor de plată acceptabile în reglementările internaționale de care pot dispune autoritățile monetare imediat sau pe termen scurt). Acestora li se vor adăuga, prin mecanismul D.S.T. 9,5 miliarde dolari în următorii 3 ani. Întrucît însă repartizarea lor se va face proporțional cu cota de participare la F.M.I., ele vor fi de natură să perpetueze privilegiile unor țări în cadrul actualului sistem valutar capitalist (S.U.A. de exemplu vor beneficia de peste un sfert din acestea) în timp ce acele țări care au mai multă nevoie de mijloace financiare — țările în curs de dezvoltare — vor beneficia laolaltă doar de o treime.

De altfel, însuși Pierre-Paul Schweitzer, directorul general al F.M.I., recunoscînd aceste grave discrepanțe între mijloacele financiare pe care le au la dispoziție țările în curs de dezvoltare, față de cele ale țărilor industriale, sublinia în discursul său inaugural la sesiunea de la Washington că acum „este necesar ca țările bogate să facă ordine în treburile lor interne pentru a fi în măsură să ajute mai eficace țările în curs de dezvoltare".

În ce privește cursurile de schimb variabile, este adevărat că raportul anual al F.M.I., dat publicității cu o săptămînă înainte de deschiderea lucrărilor sesiunii, exprimînd părerea directorilor executivi ai Fondului, se declară împotriva introducerii acestora. Totuși, se acceptă ideea unei eventuale majorări a marjei de fluctuații în jurul parității (actualmente plus sau minus 1 la sută), lăsînd să se înțeleagă că trebuie să se mențină „stabilitatea cursurilor de schimb la un nivel realist" fără a se menționa cuvintele „parități fixe". Altfel spus, cum sugestiv nota un comentator de specialitate occidental, însuși F.M.I. consideră acum că „stabilitate" nu înseamnă neapărat „rigiditate", ceea ce, evident, constituie o retractare de la inviolabilul „tabu" al fixității cursurilor valutare, proclamat acum 25 de ani.

În sprijinul cursurilor de schimb fluctuante se argumentează că, în definitiv, paritatea valutară este „un preț care se schimbă din cînd în cînd, tot așa cum și alte prețuri o fac" („The Economist") și că, în acest fel, „s-ar evita speculațiile ce au loc în așteptarea devalorizării sau revalorizării" (economistul american Milton Friedman). Pe de altă parte însă, alți economiști susțin că introducerea cursurilor fluctuante n-ar constitui decît un expedient, care ar putea corija doar un dezechilibru temporar al balanței de plăți. În cazul unui dezechilibru cronic, argumentează cei ce resping adoptarea cursurilor fluctuante, acestea, departe de a fi un remediu, ar constitui mai degrabă un factor agravant.

Tocmai în aceste zile însă, a fost introdus un curs fluctuant pentru marca vest-germană, acesta urmînd să se stabilească în funcție de cererea și oferta de pe piața monetară. Guvernul vest-german a dat, în acest sens, indicații Băncii federale să nu mai intervină pe piață pentru a menține cursul mărcii în cadrul limitelor instituite de F.M.I., afară de cazul în care s-ar depăși o marjă de plus sau minus cinci la sută în jurul parității oficiale. În cercurile financiare occidentale se apreciază că această măsură, care deși cu un caracter temporar și care este menită să descurajeze speculațiile, echivalează, de fapt, cu o revalorizare a mărcii vest-germane.

Semnificativ este faptul că după ce raportul oficial al F.M.I. — așa cum arătam — respingea teoretic introducerea unor cursuri de schimb fluctuante, luni seara F.M.I. a acceptat în mod oficial introducerea cursului fluctuant al mărcii vest-germane, fapt ce ar reprezenta — după unii comentatori occidentali — mărturia unei retractări de la principiul „rigidității" cursurilor valutare, proclamat la Bretton Woods.

Oricare ar fi însă soluțiile ce se preconizează, ele vizînd numai aspectele de suprafață ale fenomenelor economice, nu se pot dovedi de natură să ducă la rezolvarea crizei sistemului monetar occidental care are implicații adînci de natură economică și politică, derivînd din însăși esența orînduirii capitaliste

reportaj pe glob

Reîntîlnire cu PEKINUL

Ion Găleteanu

Am avut prilejul să vizitez de două ori Republica Populară Chineză. Prima dată în toamna anului 1951, cu prilejul celei de a II-a sărbători a proclamării republicii, și a doua oară, recent, în preajma celei de a XX-a aniversări a Republicii Populare Chineze. În timp ce în toamna anului 1951 tema principală a convorbirilor noastre cu tovarășii chinezi se desfășura în jurul luptelor de eliberare — care de-abia încetaseră — și a posibilităților de înlăturare grabnică a urmărilor anilor îndelungați de război, de data aceasta convorbirile au avut ca temă succesele obținute de poporul chinez în opera de construire socialistă în marea sa patrie. Transformările înregistrate în dezvoltarea economică și social-culturală sînt vizibile pretutindeni și ele devin cu atît mai impresionante cînd ai posibilitatea să faci o comparație nemijlocită cu cele văzute în perioada imediat următoare proclamării Republicii Populare Chineze.

Surprizele ne-au întîmpinat încă din momentul sosirii la Pekin. Avionul a aterizat pe un aeroport nou, modern, înzestrat cu toate mijloacele necesare pentru a asigura zi și noapte cele mai bune condiții de aterizare și decolare unui mare număr de avioane de pe liniile aeriene interne și internaționale care deservesc această mare capitală. Clădirea aeroportului face o plăcută impresie datorită măiestriei cu care arhitecții chinezi au reușit să îmbine elementele arhitecturii moderne — oțel, beton, sticlă, suprafețe plane — cu elementele caracteristice arhitecturii clasice chineze — acoperișul cu cornișă puțin întoarsă, cîțiva stîlpi de susținere îndeplinind și un rol decorativ tradițional, o armonioasă îmbinare între un sistem de iluminat modern și clasicele lampioane chinezești. În ce privește interioarele clădirii aeroportului, se poate afirma că specialiștii chinezi și-au dat frîu liber fanteziei pentru a asigura călătorilor un confort modern — punîndu-le la îndemînă tot ce este necesar unei călătorii — și, în același timp, pentru a crea un decor tradițional și o atmosferă familiară care să nu dezmintă cunoscuta ospitalitate a poporului chinez. Am avut prilejul, în timpul recentei călătorii, să vizităm orașele Shanhai, Canton, Uhan, Nankin, Ceansa. Peste tot, avioanele au aterizat pe aeroporturi moderne, construite în ultimul deceniu.

Plecînd de la aeroport spre centrul Pekinului, străbatem un impunător bulevard, amenajat în cadrul planului de sistematizare a capitalei, o dată cu construirea noului aeroport. Noul bulevard are o lungime de peste 40 km și traversează Pekinul de la nord spre sud. Intrînd în oraș, schimbările sînt și mai vizibile. Spre deosebire de anul 1951, Pekinul ni se prezintă astăzi ca un mare centru industrial. Halele unor mari uzine sînt tot mai frecvente, iar în zare se văd numeroase coșuri de fabrici care trimit necontenit spre nori trîmbe de fum. Blocuri noi de locuințe, impunătoare clădiri destinate unor activități social-culturale sau servind drept sedii ministerelor și altor instituții guvernamentale, străjuiesc marele bulevard pînă dincolo de centrul orașului.

Am avut curiozitatea ca, încă din prima zi a sosirii la Pekin, să revăd renumita Piață Tien An-men. Și aici transformările sînt remarcabile. Renumita „Poartă a cerului", tribunele și elementele decorative tradiționale au rămas aceleași. Același a rămas și uriașul complex arhitectonic cunoscut sub numele de „Palatul de iarnă", numai că el este acum sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, sediul guvernului R. P. Chineze și tot aici sînt adăpostite cîteva muzee care conțin adevărate comori de artă. Spațiul destinat marilor mitinguri și demonstrații populare a fost mult extins. Pe două din laturile uriașei piețe au fost construite două mari edificii care, de asemenea, îmbină în mod armonios arhitectura modernă, contemporană, cu elementele tradiționale ale arhitecturii chineze. Într-una din clădiri se află sala de ședințe și birourile de lucru ale Adunării reprezentanților populari din întreaga Chină, iar în cealaltă este amenajat Muzeul Revoluției, conținînd mărturii impresionante ale luptei eroice duse de-a lungul veacurilor de poporul chinez pentru libertate națională și socială, împotriva cotropitorilor străini și a exploatatorilor interni, luptă încununată de succes în anul 1949, sub conducerea încercatului Partid Comunist Chinez. În semn de omagiu adus eroilor care și-au dat viața pentru victoria revoluției populare, în centrul Pieței Tien An-men a fost înălțat un uriaș monument, care înfățișează numeroase scene eroice din timpul luptei revoluționare a poporului chinez. Dincolo de Tien An-men, noul bulevard continuă a fi străjuit de clădiri noi, impunătoare, printre care se reliefează Palatul radioteleviziunii, Hotelul Naționalităților, noua clădire a Băncii de Stat.

Transformarea cea mai evidentă a suferit-o Pekinul în structura vieții sale economice. În 1951, principala industrie a capitalei era formată din cîteva țesătorii de bumbac — e drept destul de mari — un număr de întreprinderi de produse alimentare și multe, foarte multe ateliere meșteșugărești. Acum Pekinul a devenit un important centru industrial. Marile uzine aparținînd industriei metalurgice, constructoare de mașini și electrotehnice predomină în economia orașului. Pekinul contribuie astăzi la opera de continuă industrializare a R. P. Chineze cu strunguri automate de diferite tipuri, mașini automate de alezat și rectificat, raboteze și freze, utilaje pentru industria metalurgică, chimică și minieră, motoare electrice, instalații pentru automatizarea proceselor de producție în industrie, transporturi și telecomunicații. Adăugați la aceasta o puternică dezvoltare a industriei textile, de confecții și încălțăminte, chimice și farmaceutice, a mijloacelor de transport, extinderea cooperației meșteșugărești și a comerțului de stat și veți avea o imagine mai clară a activității economice intense care se desfășoară la Pekin.

La Uhan, Canton și Shanhai am avut prilejul să vedem în întreprinderile vizitate mașini-unelte furnizate de Uzina de mașini-unelte nr. 1 din Pekin — uzină, de asemenea, vizitată de noi. Peste tot am auzit numai cuvinte de laudă pentru eforturile depuse de acest colectiv în vederea modernizării și continuei perfecționări a produselor sale. Cînd am vizitat Tîrgul de toamnă de la Canton — o adevărată expoziție în care sînt prezentate peste 30 000 produse chinezești de calitate ireproșabilă destinate exportului — am aflat că mașinile-unelte fabricate la Pekin sînt solicitate la export de 24 de țări ale lumii.

Îmi permit să fac din nou o comparație. În anul 1951 am vizitat la Tientzin prima expoziție economică națională a R. P. Chineze. Și atunci varietatea produselor expuse era considerabilă ; predominau însă produsele textile — în special mătăsurile — alimentare și agricole, blănurile de animale vînate și lucrările de artizanat, meșteșugărești. Sectorul mecanic al expoziției din 1951 era consacrat exclusiv utilajelor necesare industriei textile, dar printre acestea, ca un exponat deosebit de valoros, era prezentat primul autoturism fabricat în China. Era, de fapt, un autoturism nu fabricat, ci făurit cu mijloace manuale de colectivul Uzinei mecanice de reparat utilaj textil din Tientzin. Drumul de la acest prim „autoturism" pînă la producția în serie a mijloacelor de transport auto a fost practic foarte scurt. Astăzi, bulevardele și străzile orașelor, șoselele din întraga R. P. Chineză sînt străbătute de autobuze, troleibuze, autocamioane și autoturisme de diferite tipuri, toate purtînd marca unor întreprinderi chineze, aflate în diferite centre industriale, printre care locul de frunte îl ocupă Shanhaiul. Îmi amintesc că, în 1951, era considerat ca un mare succes faptul că străvechea ricșă fusese înlocuită cu velo-ricșa. Viața velo-ricșei a fost însă de scurtă durată deoarece și ea a fost înlocuită în mare parte — și va fi total înlocuită în curînd — de micul autoturism „Pescăruș", cu trei roți, produs în serie mare de Uzina de automobile din Shanhai. Colegii noștri chinezi ne-au informat că în domeniul modernizării mijloacelor și căilor de transport au fost făcute eforturi deosebite, fapt de care ne-am convins și noi călătorind prin orașele și pe șoselele Chinei, vizitînd șantierul metroului din Pekin și uriașele poduri duble — șosea și cale ferată — de la Uhan și Nankin peste fluviul Iantzî — ultimul lung de aproape 7 km — adevărate lucrări de artă, întruchipare reușită a măiestriei constructorilor chinezi.

În timpul recentei noastre călătorii prin R. P. Chineză am avut prilejul să vizităm și o expoziție economică a orașului Shanhai. Și acum, ca și în 1951, la Tientzin, mătăsurile și produsele alimen-

Camioane de fabricație chineză

Unul din noile cartiere principale ale capitalei

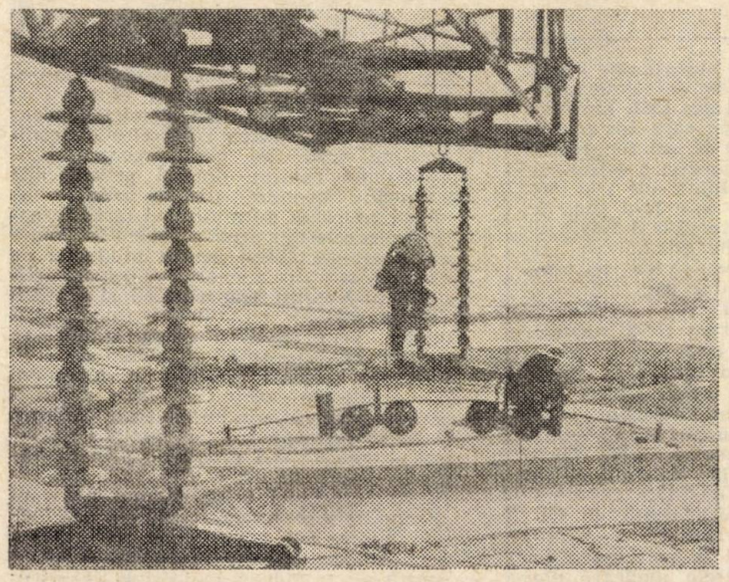

Rețea de irigații și de electricitate în China centrală

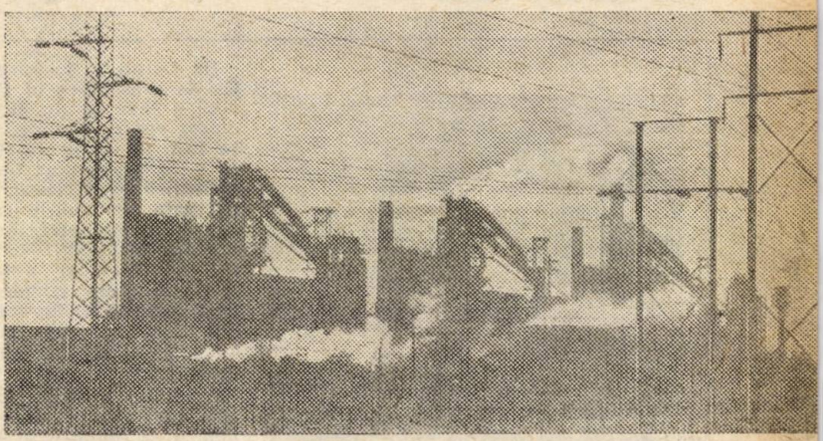

Oțelăriile de la Vuhan

tare își păstrează locul, bineînțeles, cu perfecționările realizate între timp, însă dominante și cu adevărat impunătoare sînt produsele industriei constructoare de mașini, electrotehnice, petrochimice, siderurgice, ale mijloacelor de transport și a elementelor de automatizare, aparatură de măsură și control — de la cele mai simple procese industriale pînă la energia nucleară, aparatura medicală de înaltă precizie. Demn de remarcat este faptul că atît la Canton cît și la Shanhai sînt admise pentru expoziție numai produse industriale noi, fabricate în ultimii trei ani, sau acele produse al căror model a fost modernizat și perfecționat în ultimii trei ani. Din convorbirile avute cu tovarășii chinezi, în timpul vizitelor prin întreprinderi, ne-am convins că această măsură are un puternic caracter stimulativ, menține mereu aprins spiritul creator reprezentat de o largă mișcare de inovații și perfecționări tehnice.

■

În anul 1951 am vizitat o comună — Tum Bei-oa — din apropiere de Pekin. Era imediat după înfăptuirea reformei agrare. Locuitorii satului ne-au vorbit atunci cu amărăciune despre viața lor din trecut, dar și cu bucurie și încredere despre viitor. Mi-au rămas înscrise în memorie cuvintele unui țăran bătrîn: „Înainte de revoluție, dacă mîncam carne o dată pe an; sperăm că nepoții noștri vor mînca carne cel puțin o dată pe lună". Cerințele erau minime, însă să reținem că discuția avea loc la doi ani după proclamarea republicii și la numai cîteva luni după înfăptuirea reformei agrare. De data aceasta am vizitat două comune populare: Mei Lun, în apropiere de Shanhai, și Pîn Ciu, din apropiere de Canton. Viața acestor locuitori ai satelor este fundamental schimbată față de cele văzute în 1951. Deși munca manuală continuă să fie predominantă, se face tot mai mult simțită prezența mijloacelor mecanizate, rodul folosirii agrotehnicii înaintate și a îngrășămintelor chimice. Și într-un loc și în celălalt, întreaga suprafață agricolă a fost irigată. Ni se spune cu mîndrie că „țăranul chinez a devenit stăpîn și pe pămînt și pe apă". Comunele populare cresc un mare număr de animale și păsări — în special vaci de lapte, porci și găște. Rezervoarele de apă și canalele folosite pentru irigații sînt populate cu pește. Curțile caselor sînt pline de păsări, porci, oi. Încă din primele momente ale vizitei într-un sat, într-o locuință, se poate constata că țăranul chinez duce acum o viață nouă. Abundența produselor agricole se face simțită și în viața orașelor. Piețele și magazinele orașelor sînt bine aprovizionate.

Aș vrea să închei aceste însemnări de călătorie prin cîteva rînduri consacrate realizărilor obținute de poporul chinez în dezvoltarea învățămîntului și culturii. Analfabetismul a rămas de mult o simplă amintire. Centrele universitare s-au înmulțit considerabil pentru a face față cerințelor de cadre specializate, setei de cunoștințe și dorinței de învățătură manifestată de tineretul chinez. În domeniul artelor au fost depuse eforturi rodnice pentru a adapta opera clasică chineză și teatrul clasic chinez la cerințele societății contemporane. În momentul de față se bucură de mult succes o serie de piese de teatru și lucrări de operă care au reușit, folosind formele de expresie tradiționale, să înfățișeze diferite aspecte din lupta revoluționară și activitatea de construire a socialismului desfășurate de poporul chinez. Aducerea în contemporaneitate, modernizarea operei și teatrului chinez au făcut posibil ca acestea să fie accesibile atît maselor largi de cetățeni chinezi, cît și pentru călătorii străini care vizitează Republica Populară Chineză.

■

Vizita în Republica Populară Chineză ne-a dat prilejul să cunoaștem mai îndeaproape viața, cultura și istoria marelui popor chinez. Ne-am bucurat împreună cu tovarășii noștri chinezi de succesele obținute de Republica Populară Chineză în opera de construire a socialismului, am legat noi prietenii și am fost bucuroși să constatăm că în rîndurile poporului chinez se manifestă un trainic sentiment de prietenie față de țara noastră, față de politica principială și constructivă promovată de Partidul Comunist Român. Expresia: „Lomania tundje lao peng iou" — „Tovarășii români ne sînt prieteni buni", expresie auzită în repetate rînduri, corespunde sentimentelor de caldă prietenie pe care le nutresc reciproc popoarele noastre.

ENERGIA NUCLEARĂ

probleme şi perspective

Articol scris pentru „LUMEA" de

dr. Glenn T. SEABORG

preşedintele Comisiei Statelor Unite pentru energia atomică

Dr. Glenn T. Seaborg îndeplineşte funcţia de preşedinte al Comisiei americane pentru energia atomică din 1961. Premiul Nobel pentru chimie, pe care l-a primit în 1951, la vîrsta de 39 de ani (împreună cu E. M. McMillan), încununa o activitate ştiinţifică prodigioasă. Între cele mai importante contribuţii pe care le-a adus la dezvoltarea ştiinţei, între 1940 şi 1950, se numără descoperirea, în colaborare cu mai mulţi colegi, a elementelor transuranice : plutoniu (elementul 94), americiu (95), curiu (96), berkeliu (97), californiu (98), einsteiniu (99), ferniu (100), mendeleviu (101) şi nobéliu (102) precum şi identificarea a peste o sută de izotopi cu aplicări practice în medicină şi în alte domenii. Dr. Glenn T. Seaborg este autorul a numeroase lucrări de specialitate, traduse în mai multe limbi. Eminentul om de ştiinţă american a sosit în ţara noastră pentru a deschide expoziţia „Atomii în acţiune", organizată de Comisia pentru energia atomică a Statelor Unite ale Americii în colaborare cu Comitetul pentru energie nucleară din România.

Unul din aspectele importante ale utilizării paşnice a atomului este marea lui capacitate de a genera milioane de kilowaţi energie electrică. În contrast cu aceasta, energia radioizotopilor poate fi măsurată doar în fracţiuni de kilowatt. Totuşi, formele unice pe care le îmbracă aceşti radioizotopi şi posibilităţile largi de utilizare pe care le oferă reprezintă unul din progresele cele mai remarcabile ale ştiinţei şi tehnicii. Aş dori să arăt cum anume dau radioizotopii, în mod simplu, şi modest, o contribuţie substanţială la industria mondială, o contribuţie echivalînd cu economii de sute de milioane de dolari anual şi în acelaşi timp oferă consumatorilor produse de calitate mai bună şi deseori prezentînd mai multă siguranţă.

AVANTAJE ECONOMICE

În planificarea dezvoltării surselor ei de energie şi a electrificării ei, România şi-a propus ca pînă în 1980 să dispună de o cantitate considerabilă de energie nucleară. Care sînt problemele şi avantajele introducerii energiei nucleare într-o ţară ? Printre problemele care se pun unei ţări pe cale de a instala primul ei reactor de energie nucleară figurează alegerea dimensiunii reactorului, a ciclului de combustibil nuclear, a tipului de reactor şi a locului de amplasare a reactorului.

„Avantajul dimensiunii" constituie un factor principal în competitivitatea centralelor electrice nucleare în comparaţie cu centralele electrice folosind combustibili fosili. Din păcate, dimensiunea economică minimă a unei centrale nucleare nu poate fi calculată în mod precis. Dimensiunea optimă a oricărei centrale electrice poate fi stabilită doar prin analiza cererii de electricitate evaluate în decursul vieţii previzibile a centralei. Totuşi, de obicei este bine din punct de vedere economic să se construiască o centrală nucleară ceva mai mare decît necesităţile existente în momentul în care urmează să fie dată în folosinţă. Avantajul economic al energiei nucleare provine din faptul că centralele nucleare de dimensiuni mai mari construite şi planificate în prezent urmează, în multe cazuri, să producă electricitate mai ieftin decît centralele convenţionale — în unele cazuri chiar în regiunile sau lîngă regiunile în care se găsesc din abundenţă combustibili fosili.

Acest avantaj economic al energiei nucleare va continua să crească o dată cu construirea unor tipuri de reactori şi mai eficienţi, inclusiv reactorii „reproducători" ai viitorului, care vor permite utilizarea la maximum a resurselor de combustibil nuclear. În timp ce reactorii actuali pot folosi doar o mică parte a uraniului şi toriului în stare naturală, reactorii „reproducători" vor da posibilitatea să fie „arşi" în mod practic toţi aceşti combustibili.

După stabilirea dimensiunii celei mai adecvate a centralei, trebuie adoptată o politică privitoare la aprovizionarea cu combustibil nuclear. Există mai multe posibilităţi, printre care dezvoltarea unei industrii proprii de extragere a uraniului (dacă se dispune de minereurile necesare), achiziţionarea de minereu de uraniu de pe piaţa liberă, construirea unei capacităţi de conversie a concentratelor de uraniu în VF_6 şi de îmbogăţire a acestuia în U_{235}, construirea unei instalaţii pentru fabricarea de elemente de combustibil, sau încheierea unui acord cu un furnizor străin pentru unele sau toate aceste servicii. Dacă o ţară are propriile ei resurse de uraniu natural, ea poate stabili un ciclu de combustibil nuclear bazat pe acesta fără să recurgă la unele din măsurile de mai sus.

Problema alegerii unui tip de reactor poate fi rezolvată prin compararea avantajelor şi dezavantajelor principalelor tipuri de reactori disponibile din punct de vedere comercial şi selecţionarea unui reactor care prezintă garanţii în ce priveşte performanţa.

La alegerea amplasării unei centrale nucleare trebuie să se ţină seama de un număr de condiţii, de pildă, de considerente de siguranţă implicînd densitatea populaţiei, de condiţiile meteorologice, geologice, hidrologice şi de efecte seismice, precum şi de condiţii de construire şi funcţionare cum ar fi resursele de apă, posibilităţile de transport, considerentele de construcţii civile şi disponibilităţile de braţe de muncă calificate.

Energia nucleară oferă multe perspective şi avantaje. Iată unele dintre ele : folosirea de combustibili atomici va contribui la conservarea resurselor de combustibili fosili nu numai pentru producţia de energie dar şi pentru alte scopuri ; disponibilităţile de resurse nucleare ar putea permite unei ţări să realizeze în cele din urmă autarhia în domeniul combustibilului pentru producţia de energie electrică ; energia nucleară elimină necesitatea transportării şi stocării de combustibili cu volum mare ; de asemenea, prin folosirea energiei nucleare se elimină emanaţiile de bioxid de sulf. Folosirea căldurii create prin generarea de energie nucleară oferă avantaje potenţiale în aplicaţiile industriale ale căldurii, inclusiv furnizarea unei cantităţi corespunzătoare de apă proaspătă prin desalinizarea apei de mare. Concepţia stabilirii unei legături între energia nucleară şi desalinizare poate fi extinsă. În Statele Unite, noi am studiat posibilitatea unor centre de energie nucleară înconjurate de complexe industriale sau agroindustriale. Un asemenea grup ar putea include industrii interdependente pentru producţia de îngrăşăminte, aluminiu, fosfor, produse clorosodice şi amonice. Complexul ar putea include, de asemenea, desalinizarea pe scară largă a apei de mare pentru folosirea intensivă a irigaţiilor în agricultură.

Experienţa a mai bine de un deceniu a dovedit că centralele nucleare prezintă siguranţă, sînt eficiente şi sînt extraordinar de curate — iar centralele nucleare de dimensiuni mari sînt considerate competitive din punct de vedere economic cu centralele electrice convenţionale. Centralele nucleare prezintă un număr de avantaje estetice şi de mediu înconjurător care devin tot mai importante pentru instalaţiile electrice. Ele nu provoacă nori de la produsele de combustiune care să agraveze problema poluării atmosferei şi nu necesită şine şi vagoane de cale ferată speciale care să răspîndească praf şi zgomot în jurul amplasamentului centralei.

Oricît ar fi de economici, reactorii actuali nu sînt convertori de energie eficienţi şi reuşesc să folosească doar aproximativ 1 la sută din totalul uraniului conţinut în combustibilul nuclear de care au nevoie. Dar astăzi se ştie cum să fie construiţi reactori care să fie convertori extrem de eficienţi. Într-adevăr, se construiesc reactori în care se produce prin acest proces de conversiune mai mult material fisionabil decît se consumă — aşa-zişii reactori regeneratori. Acesta este obiectivul pe termen lung pe care va trebui să-l realizăm pentru a reuşi să folosim cea mai mare parte a uraniului din natură şi astfel să lărgim în mod spectaculos resursele noastre de energie. Ceea ce rămîne de făcut este de a trece de la cunoştinţele noastre de bază despre reactori de acest tip la tehnologia amănunţită

necesară pentru a da o folosire economică, sigură și demnă de încredere reactorilor convertori avansați și regeneratori. Iată principala sarcină a programului de dezvoltare a reactorilor aplicat în prezent în mod energic în Statele Unite și în alte țări.

Evoluția viitoare a centralelor nucleare va determina pe beneficiarii lor să opteze pentru acestea. Cînd vor fi alese centralele nucleare, combustibilii convenționali vor rămîne disponibili pentru alte aplicații, de pildă : ca materii prime pentru industria chimică. Datorită cantității limitate de combustibili convenționali și avantajelor inerente ale energiei nucleare, mulți dintre noi am ajuns la convingerea că atomul este combustibilul viitorului.

Deși generarea de energie electrică va avea probabil influența cea mai largă și cea mai imediată asupra dezvoltării economiei în multe părți ale lumii, există multe alte aplicații de importanță vitală ale energiei nucleare însăși. Una dintre ele este cea a radioizotopilor în industrie.

RADIOIZOTOPII ÎN INDUSTRIE

Radioizotopii au constituit prima și în momentul de față cea mai larg răspîndită dintre toate aplicațiile pașnice ale energiei atomice. În mod direct sau indirect, ei contribuie la bunăstarea și prosperitatea popoarelor din întreaga lume. Valorile dovedite ale radioizotopilor se extind în mod practic la toate sferele industriei, medicinei, agriculturii și cercetării. Aplicațiile lor cuprind de asemenea spațiul cosmic și mediile înconjurătoare terestru și oceanografic. În plus, atît în momentul de față cît și în mod potențial, radioizotopii oferă perspectiva de a contribui la soluționarea sau ușurarea unor probleme importante de interes național și public, de pildă controlul poluării, administrarea resurselor de apă și conservarea resurselor naturale. În prezent, peste 10 000 de organizații, persoane individuale și grupuri reprezentînd toate elementele economiei Statelor Unite folosesc în mod direct și avantajos radioizotopii. 50 la sută din principalele 500 firme industriale din Statele Unite folosesc radioizotopi. Alte aproximativ 4500 de firme sînt autorizate, de asemenea, să folosească radioizotopi. Nenumărate alte întreprinderi folosesc cantități mici de radioizotopi sub controlul general al Comisiei americane pentru energia atomică. Miile de firme care beneficiază de radioizotopi reprezintă în mod practic toate ramurile industriei.

Ca un indiciu al mărimii sferei de aplicații a radioizotopilor în industrie, aș dori să examinez acum îndeaproape cîteva aplicații tipice ale radioizotopilor ca trasori, traducători, radiografie și procese de iradiere.

RADIOIZOTOPII CA TRASORI

Folosirea radioizotopilor ca trasori este una din aplicațiile cele mai obișnuite ale izotopilor în industrie. Dăm mai jos exemple de asemenea aplicații.

Folosirea radioizotopilor ca trasori pentru studierea uzurii este deosebit de prețioasă în industria de mașini-unelte. O firmă din Statele Unite a folosit izotopi ca trasori pentru a crea fluide de tăiat îmbunătățite, destinate operațiunilor de laminare și strungărie, și studiile ei au furnizat, de asemenea, informații asupra combinației optime de materiale pentru unelte, modului de preparare a geometriei, vitezei de tăiere, ritmului de alimentare, vibrației și efectelor de rigiditate asupra diferitelor metale și aliaje. Ca urmare, firma a reușit să recomande clienților ei metodele cele mai eficiente de a folosi mașinile-unelte. În plus, unele studii efectuate cu ajutorul izotopilor ca trasori cu privire la efectul vibrației asupra uzurii uneltelor au dus la îmbunătățiri în proiectarea mașinilor-unelte.

Radioizotopii ca trasori sînt utilizați de asemenea la controlul calității produselor, la detectarea obstrucției conductelor subterane, în cercetările farmaceutice, și în studii de difuzie și la analiza prin activare cu neutroni. În industria petrolului, una din aplicațiile cele mai utile ale izotopilor marcați a fost studierea operațiilor de cracare catalitică.

TRADUCTORII

Traductorii conținînd radioizotopi sînt folosiți pe larg în industrie pentru a măsura grosimea, densitatea, nivelul și alte proprietăți ale diferitelor materiale. Importanța aparatelor de măsurat cu izotopi în industria Statelor Unite se vădește prin faptul că în momentul de față în Statele Unite se folosesc aproximativ 20 000 de aparate de acest fel pentru a îmbunătăți calitatea, a spori productivitatea și a controla grosimea a diferite materiale sub formă de foi ca plăcile de plastic, tabla de oțel, cordajul pentru anvelopele de cauciuc, cutiile de conserve și diferite alte produse industriale și de consum.

Azi în Statele Unite se folosesc în mod obișnuit traductorii cu radioizotopi de o extremă sensibilitate pentru a măsura grosimea, debitul, diluția și distribuția. Ele controlează grosimea tablei de oțel și a foiței de țigară, cantitatea de lipici de pe o marcă poștală, cantitatea de zahăr din diferite sosuri și conținutul de grăsime al alimentelor pentru copii ; ele permit să se ofere consumatorului anvelope auto mai sigure, materiale mai bune pentru acoperișuri și chiar și cutii de conserve mai pline. Alte tipuri de aparate de măsurat cu radioizotopi indică inginerilor din construcții densitatea solului și umiditatea superficială a unei regiuni pentru construirea unei căi ferate sau a unei piste de aviație. Aparate de măsurat similare sînt folosite pentru a indica densitatea zăpezii din zonele de munte, astfel încît să se poată prevedea cantitatea de apă care se va produce în urma topirii din primăvară.

Aparatele de măsurat densitatea constituie un alt tip important de instrument de control al proceselor industriale folosind radioizotopi. Aceste aparate sînt utilizate pe scară mare pentru a măsura densitatea a diferite lichide, paste, prafuri și solide granulate.

Al treilea mare tip de aparat de măsurat cu radioizotopi este aparatul de nivel.

Printre diferitele aplicații ale traductorilor cu izotopi folosiți în mod curent în industrie mai figurează determinarea apei sărate de pe terenurile petrolifere, determinarea umidității din lemn, retenția rășinei în hîrtie etc.

RADIOGRAFIA

Atît generatoarele de raze X cît și radioizotopii sînt folosiți în mod obișnuit ca surse de radiație pentru radiografia industrială. Aparatele cu raze X sînt folosite de obicei în instalații fixe în care piesele în curs de lucru pot fi deplasate ușor la stația de control. Radioizotopii sînt folosiți în general pentru a controla structuri fixe mari sau forme complexe atunci cînd sursa poate fi amplasată cu ușurință pentru a realiza geometria de expunere optimă. La lucrări de întreținere, sau la aplicații cum ar fi construirea de conducte unde controlul trebuie făcut la fața locului, sursele de radioizotopi au avantajul de a fi transportabile și de a nu necesita o sursă externă de energie. Principalii beneficiari ai radiografiei cu radioizotopi sînt industriile de produse metalurgice și laboratoarele de verificări comerciale care servesc pe producătorii și beneficiarii de obiecte turnate și sudate.

Printre alte aplicații specifice ale radiografiei figurează studierea corpurilor nemetalice cuprinse în oțel, măsurarea grosimii pereților, controlul punctelor de sudură din structura navelor, detectarea golurilor în metalul turnat, controlul sudurilor la stăvilare și la conductele continui.

Un nou și promițător tip de radiografie folosește neutronii ca radiație penetrantă. Radiografia cu neutroni constituie un complement la celelalte tipuri de radiografie, datorită capacității ei de a examina materiale impermeabile sau insensibile la raze X și raze gamma. Neutronii pot examina materiale bogate în hidrogen, ca masele plastice și cauciucul, chiar atunci cînd sînt încastrate în elemente grele ca plumbul.

PROCESE DE IRADIERE

În ultimii zece ani, folosirea comercială a proceselor de iradiere a crescut rapid. Iradierea este utilizată de industrie pentru a îmbunătăți proprietățile tranzistorilor și diodelor, pentru a fabrica polietilena și alți polimeri utilizați la izolarea electrică, pentru sinteza bromurii de etil, și pentru sterilizarea suturilor chirurgicale și altor echipamente medicale.

Procesele de iradiere cu caracter comercial folosesc curent în special iradierea cu electroni. Acest tip de iradiere, produs cu diferite aparate, este ideal atunci cînd trebuie tratată o foaie sau un film, sau atunci cînd este necesar doar tratamentul la suprafață, întrucît electronii au o putere de pătrundere relativ redusă. În ultimii ani, însă, sursele de radiație cu izotopi s-au dovedit a avea avantaje tehnice sau economice, și un număr de produse și procedee de iradiere utilizînd aceste surse au fost comercializate sau au intrat în stadiul uzinei-pilot.

Un exemplu remarcabil este tratarea materialelor din lemn și polimeri care prin iradiere păstrează toate caracteristicile dorite ale lemnului natural, dar prezintă proprietăți superioare lemnului natural, fiind de pildă de cîteva ori la sută mai tare. Domeniul de utilizare cuprinde fabricarea mobilei, materialelor pentru podele și articolelor de sport.

APLICAȚII NOI

Cîteva aplicații industriale noi ale radioizotopilor, în prezent în curs de dezvoltare, asigură alte contribuții ale utilizării izotopilor în industrie, în economia națională și mondială. Printre acestea se află dezvoltarea tehnologiei pentru producția de materiale din beton și polimeri și pentru polimerizarea emulsiei induse prin iradiere.

Referindu-ne la o altă sferă a utilizării izotopilor, analiza fluorescenței razelor X este folosită pentru diferite aplicații inclusiv industriale. Această tehnică poate fi folosită pentru a detecta prezența unui număr de elemente chimice și a măsura cantitatea lor.

O contribuție importantă o au radioizotopii la protecția mediului ambiant. Pe măsură ce globul devine mai populat, mai industrializat iar mediul ambiant devine mai poluat, industria trebuie să se preocupe tot mai mult de probleme referitoare la protecția mediului ambiant. Utilizarea radioizotopilor oferă contribuții unice pentru înțelegerea de către noi a acestor domenii de importanță tot mai vitală. În mod deosebit s-au făcut progrese în domeniul măsurării bioxidului de sulf și depistării compușilor de sulf care poluează atmosfera, iar utilizarea radioizotopilor ca trasori contribuie la soluționarea problemelor poluării provocate de industria celulozei și hîrtiei.

Poate că nimic nu ilustrează mai bine multilateralitatea utilizării radioizotopilor decît faptul că de la folosirea energiei nucleare pentru a înlesni viața oamenilor pe pămînt, putem trece la folosirea acestei energii pentru menținerea vieții astronauților și aevanauților. Sînt dezvoltate surse de căldură cu radioizotopi pentru a furniza energie diferitelor sisteme de menținere a vieții pe bordul navelor cosmice pilotate. S-a făcut cu succes demonstrația unui model de unitate radioizotopică a unei nave cosmice pentru regenerarea apei de băut din apa reziduală. În momentul de față au început lucrări cu privire la un sistem integrat de redobîndire a apei din incinerarea deșeurilor solide, cu o capacitate de a întreține patru oameni în decursul unei misiuni de 180 de zile. Recent, astronauții de pe bordul navei „Apollo-11" au lăsat pe suprafața Lunei un pachet cu instrumente seismografice pentru a detecta cutremurele care s-ar produce pe Lună. În cadrul pachetului de instrumente seismografice au fost folosite două aparate

de încălzire cu plutoniu-238. Aparatele de încălzire cu izotopi menţin temperatura pachetului de instrumente seismografice la minus 65° Fahrenheit, temperatura necesară pentru a împiedica deteriorarea lor în cursul nopţii lunare, cînd temperatura ajunge la minus 250° Fahrenheit.

Exemplele de mai sus sînt poate suficiente pentru a demonstra marile perspective pe care le oferă azi radioizotopii pentru economia şi pentru bunăstarea oamenilor.

Pe de altă parte, opinia publică manifestă o oarecare îngrijorare în ce priveşte pericolele posibile ale materialelor radioactive. Merită, cred, să se menţioneze că pînă în prezent Statele Unite au antecedente unice de siguranţă în ce priveşte folosirea paşnică a izotopilor. Radioizotopii contribuie azi prin numeroase aplicaţii la creşterea securităţii în industrie şi a securităţii populaţiei. Aplicaţiile se extind de la asigurarea integrităţii sudurilor la vasele sub presiune pînă la controlul şi urmărirea de la distanţă a materialelor şi produselor chimice periculoase.

Doar în urmă cu aproximativ 10 ani, cu prilejul numirii sale în funcţia de director general adjunct pentru cercetări şi izotopi al Agenţiei Internaţionale pentru Energia Atomică, dr. Henry Seligman a făcut o declaraţie cu adevărat profetică referitoare la folosirile paşnice ale energiei atomice. Merită s-o reproducem acum, cu prilejul recentei sale retrageri din această instituţie. Dr. Seligman a observat pe atunci că „aplicaţiile radioizotopilor se vor dovedi a fi cele mai profunde dintre toate folosirile paşnice ale energiei atomice". Azi constat cu satisfacţie că radioizotopii au îndeplinit această profeţie într-o măsură pe care bănuiesc că nici măcar dr. Seligman însuşi nu şi-o închipuia.

CERCETAREA ÎN DOMENIUL ENERGIEI NUCLEARE

Cercetarea şi dezvoltarea în domeniul energiei nucleare reprezintă tot mai mult rezultatul unui efort interdisciplinar — tratarea anumitor probleme din punctul de vedere al mai multor discipline ştiinţifice separate. Aş dori să mă opresc pe scurt asupra anumitor aspecte ale cercetării fundamentale în domeniul energiei nucleare, inclusiv interacţiunea dintre cercetarea fundamentală şi apariţia atît a energiei nucleare cît şi a aplicaţiilor industriale ale radioizotopilor.

Descoperirea fisiunii arată cum poate duce o contribuţie în domeniul cercetării fundamentale la un mare salt în strădaniile omului. Această descoperire a stîrnit un interes considerabil în rîndul fizicienilor, deoarece un proces nuclear de asemenea natură este capabil să elibereze o cantitate foarte mare de energie. Elementul de interes a fost sporit atunci cînd s-a văzut că procesul de fisiune descoperit este însoţit de eliberarea mai multor neutroni din nucleul scindat. Fiecare neutron nou putea să provoace scindarea unui alt nucleu şi să elibereze o nouă energie şi noi neutroni. Aplicarea acestei descoperiri la un model fizic cu uraniu a avut ca urmare obţinerea unei „mase critice" — o reacţie nucleară întreţinută. O dată cu începerea erei nucleare, au fost iniţiate şi continuă numeroase activităţi în domeniul cercetării fundamentale cu privire la multe laturi ale energiei nucleare, inclusiv fizica energiilor înalte, chimia nucleară, chimia efectelor izotopice, şi cercetarea în problemele biologice aplicînd tehnicile radioactive la procesele fundamentale ale vieţii.

După cercetarea fundamentală şi explorarea experimentală urmează cercetarea aplicată — urmărirea utilizării unor cunoştinţe ştiinţifice specifice care par să fie potenţial folositoare încă de la începutul efortului. Interacţiunea dintre cercetarea aplicată şi energia nucleară, de pildă, este vizibilă într-un număr de proiecte de cercetare din programele de tehnologie a reactorilor. În momentul de faţă această activitate cuprinde cercetări în ce priveşte securitatea nucleară, tratarea deşeurilor radioactive, combustibilii şi materialele nucleare, cercetarea în domeniul fizicii reactorilor, dezvoltarea materialelor, transferul căldurii şi dinamica fluidelor, precum şi automatizarea reactorilor şi proceselor.

În ce priveşte interacţiunea dintre cercetarea în domeniul energiei nucleare şi radioizotopi, se recunoaşte în general că avantajele semnificative ale radioizotopilor obţinute pînă acum nu sînt decît un indiciu al valorii finale al utilizării radioizotopilor pentru economie şi bunăstare. Prin programul ei de dezvoltare a izotopilor, Comisia americană pentru energia atomică se străduieşte să stabilească mijloacele de bază necesare pentru realizarea acestor valori.

OBSERVAŢII ŞI CONCLUZII

În articolul de faţă mi-am concentrat atenţia asupra aplicaţiilor energiei nucleare şi izotopilor în industrie cu referire la progresele înregistrate în Statele Unite ale Americii. Nu m-am referit decît tangenţial la problemele alese din care fiecare ar putea constitui subiectul unei ample discuţii aprofundate.

Aş dori acum să mă opresc pe scurt asupra aspiraţiilor României în domeniul nuclear, la dezvoltarea surselor de energie şi electrificării în perioada 1971—1980. Am remarcat cu mult interes programul îndrăzneţ de a include energia atomică în viitoarele progrese ale României. Relev că prevederile referitoare la economia României indică creşteri substanţiale ale cererii de energie electrică atît pentru uz casnic cît şi pentru uz industrial şi că pînă în 1980 cantitatea de energie electrică furnizată industriei va creşte considerabil. Remarc, de asemenea, că se prevede ca în următorii 15—20 de ani, resursele de combustibil ale României să nu fie axate numai pe petrol brut şi gaze. Înţeleg de asemenea, că în cursul următorilor 10 ani, România intenţionează să construiască centrale electro-nucleare cu o capacitate potenţială de 1800—2400 MW şi că dezvoltarea programului nuclear naţional pînă în 1980 va pregăti calea pentru creşterea accelerată a producţiei de energie în centrale electrice de mare productivitate şi pentru introducerea după 1980 a unor reactori de tip avansat care asigură o folosire mai bună a combustibililor nucleari. Acestea sînt obiective serioase, a căror înfăptuire va fi într-adevăr demnă de toate elogiile. Printre condiţiile prealabile importante pentru îndeplinirea unei asemenea sarcini în această perioadă de timp relativ scurtă figurează resursele umane, tehnice şi financiare disponibile.

Un for important prin care se pot face progrese mari în extinderea folosirilor paşnice ale atomului este Agenţia Internaţională pentru Energia Atomică, care urmăreşte să accelereze şi să lărgească contribuţia energiei atomice la pacea, sănătatea şi prosperitatea întregii lumi. Activitatea Agenţiei depăşeşte divergenţele politice şi urmăreşte să unească naţiunile în spiritul ştiinţei şi tehnologiei şi să deschidă larg canalele comunicării şi colaborării ştiinţifice.

Un exemplu remarcabil al acestui tip de colaborare este „Programul de schimburi în domeniile învăţămîntului, ştiinţei şi culturii şi în alte domenii dintre Statele Unite ale Americii şi Republica Socialistă România pe anii 1969—1970". Acest program, care a fost aprobat de guvernele noastre la 26 noiembrie 1968, prevede cea mai largă varietate de schimburi de la începerea programului oficial de schimburi dintre Statele Unite şi România. Pe lîngă acest program, am avut privilegiul ca la 22 noiembrie 1968, să semnez, în numele Statelor Unite, un „Memorandum între Comisia Statelor Unite pentru Energia Atomică şi Comitetul pentru Energia Nucleară al Republicii Socialiste România, cu privire la colaborarea în domeniul utilizării paşnice a energiei atomice pe anii 1969—1970".

Sper că în anii ce vin această colaborare va continua şi se va extinde, şi că datorită marelui potenţial al energiei nucleare de îmbunătăţire a vieţii noastre, întreaga omenire va putea să trăiască în pace pentru a se bucura de aceste foloase. Aşa cum a spus preşedintele Nixon care a vizitat recent România, „vă dorim succes şi prosperitate în dezvoltarea ţării dv."

Vasul

Forturile Valettei se topesc încet, în ceaţa uşoară a acestei dimineţi şi, ca şi marele navigator de acum trei mii de ani, ţinem „Ursa mare la stînga pentru a putea traversa marea cea largă", căci numai aşa această mare constelaţie, care niciodată nu se scaldă în „fluviul ocean", ne va conduce pe drumul cel bun. Cu „briza călduţă şi plăcută", darul făcut şi nouă de Calypso, mergem către punctele A., B., C., D., în cercetarea secretelor Amphitritei...

Ce căutăm aci pe acest vas? Am fost chemaţi să participăm la o expediţie al cărei obiectiv este cunoaşterea unei porţiuni a Mediteranei, această mare atît de bătută de valurile istoriei. Participăm la realizarea unei interesante iniţiative: cunoaşterea secretelor „laboratorului Terra", din care 7/10 sînt submerjate şi a cărei suprafaţă lichidă şi straturi geologice pe care le acoperă conţin istoria nu numai a planetei noastre, ci a universului întreg. Omenirea înţelege din ce în ce mai mult că aceste 1370 milioane de km cubi de apă cuprinse în mări conţin şi acoperă enorme bogăţii, iar rolul pe care-l joacă în viaţa globului nostru, în distribuţia populaţiei, în condiţionarea aerului pe care-l respirăm, în conţinutul multor produse şi deşeuri industriale, este fără exagerare uriaş.

Nava pe care ne-am îmbarcat — RV. „Meteor" — este cea de-a 5-a purtînd acest nume şi pare destinată să devină tot atît de celebră ca cea de-a 4-a, care în anii 1925—1927 a deschis o nouă cale oceanografiei moderne. Atunci, într-o imensă zonă oceanică, s-a studiat una din problemele fundamentale ale mărilor: circulaţia maselor de apă şi a atmosferei de deasupra lor.

Sub comanda căpitanului Ernst Walter Lemke, vechi marinar cu experienţă, navigator la „cele trei capuri", cum se spunea pe vremea navelor cu vele, noul „Meteor", în cei şase ani de existenţă, a făcut 17 expediţii, străbătînd mările şi oceanele din Brazilia şi pînă în Groenlanda, de la Bombay pînă la Reykjavik, de la Mombasa la Bergen, împreună cu alte misiuni oceanografice internaţionale sau separat. A stat mai bine de 1 600 de zile pe mare şi a parcurs un număr de mile care totalizea-

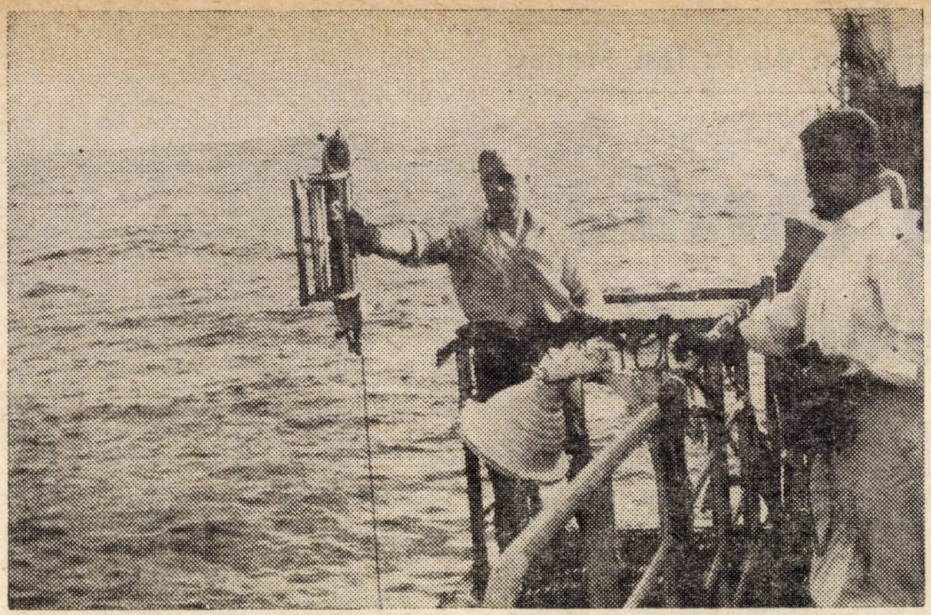

Se iau probe de apă și temperatură la bordul navei

„METEOR" la a 17-a călătorie

Comandant Constantin Copaciu

ză de șapte ori ocolul pămîntului la ecuator.

Mediu ireductibil, ostil vieții umane, cu toate că, în unele privințe, îl favorizează, marea reprezintă un mediu agitat de mișcări foarte variate, în care simțurile umane pierd capacitatea de a înțelege realitatea, cu excepția stratului minim de la suprafață, și aceasta numai cînd razele soarelui îl luminează pe suprafețe certe.

De pe o platformă navigînd pe o suprafață continuu agitată, a cărei poziție orizontală este greu de obținut, trebuie să coborîm — fără să vedem unde și cum — instrumente de studiu, de prelevare de probe, care aduc și ele ce pot din informațiile pe care întîmplarea și șansa le oferă, dintr-un volum enorm de date posibile. În fața imensității oceanelor, și în raport cu mijloacele derizorii de studii de care dispuneam în trecutul nu prea îndepărtat, studiul mărilor s-a făcut numai pentru profitul imediat al navigației și pescuitului. Însă nevoile omului modern de a studia repartițiile fundamentale ale mediului au dat naștere unor cercetări din ce în ce mai amănunțite, cu prețul unor dificultăți și sarcini din ce în ce mai mari, pentru ameliorarea tehnicii și creșterea preciziei și densității observațiilor, pentru adaptarea la condițiile cercetării pe mare a unor aparate fragile și antrenarea unui personal specializat. Această evoluție poate fi observată limpede pe „Meteor". Nava (2 615 tone) dă posibilitatea, atît prin calitățile sale nautice cît și prin instalațiile ultramoderne, să se studieze marea în toată complexitatea ei, parcurgînd întreaga gamă, de la oceanografia biologică la cea geofizică.

Cea de-a 17-a expediție, la care luăm parte, este cea de-a doua în Mediterana. (Prima a fost întreprinsă în septembrie-noiembrie 1966, cînd s-au făcut studii de oceanografie fizică). Expediția actuală se înscrie într-un program de cercetări inițiat în urma congresului Comisiei pentru exploatarea științifică a Mării Mediterane, ținut la Monaco în septembrie 1968 și cuprinsă în cadrul mai larg al C.I.M. („Cercetări comune în Mediterana"), instituție creată de U.N.E.S.C.O. Expediția de față explorează fundul Mediteranei într-o zonă specifică, folosind în același timp colaborarea internațională cu toate țările mediteraneene. Zona de cercetare a fost aleasă în concordanță cu recomandările „Comisiei seismologice europene", făcute la întrunirea de la Leningrad din 1968, de a se executa o geotraversadă geofizică peste Mediterana prin care să se pună în contact părțile din sudul Europei cu cele corespunzătoare din nordul Africii.

Cercetările sînt efectuate de un mare număr de oameni de știință, peste 50, sub conducerea prof. Closs, membru al Comisiei senatoriale a R.F.G. pentru oceanografie. S-a investigat, la sud de Tripoli, dincolo de platforma continentală, crusta blocului african, apoi s-au cules informații despre cele cinci macrostructuri rămase : suprafața de tranziție de la platforma continentală către marile adîncuri de la est de Malta ; bazinul cel mai adînc al Mării Ionice ; lanțul de munți mediteranean ; blocul apulian ; groapa ionică. Toate aceste operațiuni se fac prin profile cu refracție legate cu măsurători prin reflexie seismică, exploziile fiind lansate de pe o navă închiriată special în acest scop, la adîncimi ce depășesc 200 metri, pentru a nu se produce pagube faunei marine.

„Meteor" stă 10—12 ore zilnic ca o stîncă neclintită în mare, pe funduri de patru mii de metri, datorită calităților sale nautice excepționale. Au fost zile cînd valurile de cîțiva metri înălțime primeau impulsurile exploziilor care se petreceau undeva către orizont, uneori la limita vizibilității, și atunci jerbele, ca niște imense gheizere, împungeau albastrul înconjurător sau dincolo de această limită, cînd numai liniile și punctele verzui mai marcau pe ecranul radarului, prezența pitorescului „shooting-ship" (vas pentru explozii) sicilian cu nume ciudat „Ibla". În acest timp, dr. Hinz, care parcă face corp comun cu acest amplu mecanism electronic, trasează graficele impresionantelor viteze ale adîncurilor, pentru ca, în timpul nopții, să urmărească pe ecranul echosondei profilul fundurilor misterioase scos la iveală de biciuirea exploziei.

În timpul celor 10—12 ore, cît nava stă pe loc, zumzetul uriașului stup de albine — cele peste 250 motoare electrice auxiliare — întrerupte doar, foarte rar, de țipătul pescărușilor sau de comenzile scurte ale bootsman-ului, marchează punctele programului : măsurători geotermale, spre a se vedea dacă lanțul mediteranean este sau nu un „lanț central oceanic" (pînă astăzi nu se cunosc astfel de măsurători în această regiune) ; investigații radiologice făcute pe carote pentru a determina sedimentarea și turbiditatea ; măsurători batimetrice (în această regiune, în anul 1955, Cousteau, cu nava „Calypso", a găsit adîncimi de 5015 metri) ; investigații de geologie marină pentru a se determina compoziția sedimentelor, viteza de sedimentare și mecanismele de transport ; cercetări biologice în regiunea abisală a Mării Ionice (primele efectuate în această regiune).

Fiecare moment al acestor cercetări se înscrie în istoria științelor mării ca original și unic, reprezentînd, în același timp, un început. Sînt descoperite peisaje de basm, structuri nemaiîntîlnite, temperaturi neobișnuite și, poate spre folosul viitor al omenirii, bogății inepuizabile.

„Team"-ul de oameni de știință, într-un spirit de echipă desăvîrșit, sub vraja inefabilă a mării, culeg datele, conducînd cu grijă complicatele creiere electronice, pentru ca mai tîrziu, cînd toate acestea vor trece prin „laboratorul" creierului uman, o bună parte din secretele Amphitritei să fie date la iveală.

Toate acestea cu greu s-ar putea face dacă serviciile navei nu ar funcționa atît de perfect datorită unor oameni ca ing. Ammermann, care timp de șase ani a menținut sănătatea mușchilor uriași ai navei, mașinile, sau a secundului Meyer și a ing. dipl. Hammerschmist care, pipăind imensitatea spațiului invizibil cu misteriosul „Loran C", au organizat o extrem de precisă navigație, sau meteorologul Voss, care a ferit nava de loviturile năpraznice ale stihiilor dezlănțuite, făcînd o prognoză minuțioasă. Toți aceștia știu, dincolo de cunoașterea și mînuirea aparaturii moderne, să contribuie permanent cu înțelegerea și experiența lor pentru ca aceste operațiuni în mare, atît de delicate și costisitoare, să fie eficace pentru omenirea în căutare de resurse noi.

Este o muncă interesantă și grea în același timp, la care participă cu elan toată lumea, de la comandant și savant — nu rareori se pot vedea oameni înălbiți de ani, făcînd cele mai dificile munci — pînă la echipajul navei, condus de un excelent „dirijor", pitorescul bootsman Becker, un triton adevărat, cum rar mai întîlnești.

Cînd coastele Eladei s-au arătat în zare, lăsîndu-ne să ghicim Matapanul, punctul cel mai de miază-zi al Europei și Cytera, insula frumoasei Venus, ne-am îndreptat către Grecia Mare căci, ca și lui Ulysse, Poseidon ni l-a interzis...

Corespondență din Stockholm de la Ion Manea

Schimbarea gărzii la social-democrați

Scena politică suedeză este marcată de Congresul Partidului social-democrat, eveniment ce se produce la fiecare patru ani la sfîrșitul lui septembrie. Întrunit în marea sală a concertelor din Stockholm și continuat apoi în modernul amfiteatru al lui Volket Hus (Casa Poporului), Congresul al 24-lea este apreciat de presa suedeză ca un moment istoric. El marchează — într-adevăr — schimbarea gărzii la conducerea Partidului social-democrat și a guvernului suedez, după 23 de ani neîntrerupți de conducere a lui Tage Erlander. Este pentru prima oară, în cei 36 de ani de cînd guvernul social-democrat se află la conducerea țării, că președintele partidului pune capăt mandatului său prin propria sa hotărîre. Tage Erlander se retrage după categorica victorie obținută în alegerile de anul trecut, fiind primul lider al Partidului social-democrat care asistă la alegerea urmașului său.

Peste 400 de moțiuni au fost depuse spre discuție Congresului, îmbrățișînd cele mai variate probleme care preocupă în prezent Suedia. Din cele șapte volume în care sînt grupate acestea, primul se referă la ceea ce este denumit aci asigurarea democrației industriale ; este vorba în esență de revendicările a numeroase organizații locale social-democrate reflectînd în mod deosebit părerea sindicatelor că trebuie creată muncitorilor și funcționarilor posibilitatea de participare la luarea hotărîrilor privind organizarea și conducerea întreprinderilor și instituțiilor. Viu dezbătută în prima zi a Congresului, elaborarea tacticii partidului în această problemă a fost înaintată unei comisii care urmează s-o definitiveze pînă la închiderea Congresului. În orice caz, cererea sindicatelor de a se impune patronatului luarea unor măsuri pe baza unei legislații obligatorii, a întîmpinat rezistența unor lideri ai partidului care preferă să trateze cu patronatul, subliniind că acesta nu reprezintă în Suedia o forță suficient de puternică pentru a nu fi nevoită, în cele din urmă, să cedeze în fața guvernului.

Problema unei echitabile repartizări a impozitelor figurează nu numai ca punct principal pe ordinea de zi a Congresului, ci este în momentul de față una din problemele aflate în centrul preocupărilor generale, în pagina întîia a ziarelor, în viața de zi cu zi a familiilor suedeze ca și a tuturor familiilor nordice. Pe masa Congresului au fost depuse, de aceea, numeroase rezoluții din care unele propun măsuri radicale, printre care modificarea dreptului de moștenire, un impozit sporit pe veniturile marilor întreprinderi, eventuala naționalizare a băncilor. Desigur că în actuala orientare a Partidului social-democrat, adoptarea unor asemenea măsuri radicale are puține șanse de reușită. În răspunsurile sale la propunerile unor congresiști, ministrul de finanțe Gunnar Sträng a restrîns discuția la posibilitatea reducerii impozitelor directe pe veniturile mici și la sporirea impozitelor indirecte cu 4 la sută. Guvernul, a arătat el, va propune anul viitor parlamentului reprezentarea sa în consiliile de administrație a unor bănci suedeze. Deși peste 50 de delegați au sprijinit cererea de naționalizare a băncilor, aceasta a fost respinsă de ministrul de finanțe.

Tage Erlander

Olof Palme

Lucrările Congresului au dat ocazie și unei ample dezbateri de politică externă, deschisă de Thorsten Nilsson. Exprimînd ideile tradiționale ale politicii de neutralitate a țării, idei care au fost prezentate și în cuvîntarea de deschidere a primului ministru Tage Erlander, ministrul de externe al Suediei s-a pronunțat pentru lărgirea colaborării cu toate țările și în favoarea adoptării propunerii făcute de președintele Finlandei, Urho Kekkonen, de a se organiza o conferință minuțios pregătită în problemele securității europene. Nilsson a consacrat o parte importantă a expunerii sale problemelor lărgirii cooperării dintre Suedia și țările slab dezvoltate, idee care preocupă în momentul de față în mod deosebit pe oamenii de stat din țările nordice ca și cercuri largi ale opiniei publice din această parte a lumii.

O expresie a tendințelor noi care se dezvoltă în special în rîndurile tineretului social-democrat, o constituie numeroasele voci care au cerut în Congres, după recunoașterea de către Suedia a Republicii Democrate Vietnam, adoptarea de măsuri similare în ceea ce privește guvernul revoluționar provizoriu al Vietnamului de sud, R. D. Germană și Cuba. De altfel, numărul special consacrat Congresului, scos de revista „Aktuelt", reflectă aceste puncte de vedere ale unor cercuri largi ale partidului, care se pronunță pentru o mai mare deschidere a politicii externe a Partidului social-democrat.

Momentul culminant al Congresului l-a constituit alegerea noului președinte al partidului care va deveni în curînd și noul prim-ministru al Suediei. Arătam, la începutul acestei corespondențe că actualul Congres marchează trecerea cîrmei partidului în mîinile altei generații. Într-adevăr, noul președinte al partidului, Olof Palme, pînă în prezent ministru al educației naționale, în vîrstă de 46 de ani, este considerat unul din liderii cei mai înzestrați și cei mai energici ai partidului. Numeroși observatori apreciază aici că el ar putea imprima un curs mai viu actualei politici suedeze, deși nu sînt de așteptat prea mari schimbări, cel puțin pînă la viitoarele alegeri din 1970.

■

Revenind la situația politică din Norvegia, expusă într-o corespondență anterioară, în urma tratativelor care au avut loc la sfîrșitul săptămînii trecute, guvernul celor patru partide ale coaliției, condus de Per Borten, va continua să guverneze țara timp de patru ani, deși cu o majoritate foarte redusă. Cererea partidului de centru pentru o mai puternică reprezentare în guvern a fost retrasă, în urma amenințării că ea ar putea provoca o criză punînd în primejdie actualul guvern de coaliție.

În prezent, singura schimbare importantă care a fost înregistrată este înlocuirea lui Bent Roisland, președintele partidului Venstre (de stînga) care s-a retras de la conducerea Altingului și a fost înlocuit de președintele Partidului creștin-democrat, Lars Karold. La Oslo nu se exclud însă schimbări de persoane în actualul guvern, dar aceasta nu va avea loc probabil înainte de sfîrșitul anului. A doua zi după investirea noului guvern și înainte de deschiderea noii sesiuni a Stortingului, au fost luate o serie de măsuri financiare care prevăd creșterea taxei de scont de la 3,5 la 4,5 la sută. Această măsură este prezentată de guvern ca fiind îndreptată împotriva evaziunii marilor capitaluri ; referindu-se în primul rînd însă la impozitele indirecte, ea va afecta și interesele consumatorilor.

Stockholm, 30 septembrie

Ce este și cum acționează „COSA NOSTRA"

2

Peter Maas

Iată ce a declarat William Hundley, însărcinat cu activitatea operativă în campania ministerului justiției împotriva crimei organizate, atît înainte cît și după mărturisirile lui Valachi :

„Contribuția lui este incomparabilă. Înainte de apariția lui Valachi, nu aveam dovezi concrete despre existența reală a organizației. In trecut, auzisem că cutare și cutare era membru al sindicatului crimei, si cam aceasta era totul. Sincer vorbind, mi-am închipuit totdeauna că asemenea afirmații erau în mare măsură fanteziste. Dar Valachi a dat nume. El a dezvăluit organizarea și modul de activitate. Intr-un cuvînt, ne-a arătat fața dușmanului".

UN „CONDAMNAT LA MOARTE" SE HOTĂRĂȘTE SĂ VORBEASCĂ

Datorită unor presiuni psihologice unice, el a fost primul membru al Cosei Nostra care și-a încălcat jurămîntul de sînge privind păstrarea secretului — jurămînt respectat de teama unei morți imediate în caz de trădare. Dar evenimentul esențial s-a petrecut în timp ce el se afla în închisoare, la Atlanta, ca traficant de heroină. Din întîmplare, șeful „familiei" lui Valachi, Vito Genovese, se afla și el la Atlanta, condamnat tot pentru trafic de stupefiante. Genovese a ajuns să creadă că Valachi informa deja oficialitățile federale și l-a condamnat să fie executat pe ascuns. Marea ironie a soartei este că pe atunci Valachi era nevinovat de această acuzație, dar pentru a-și salva viața s-a oferit să colaboreze cu Ministerul justiției.

In cursul unei ciudate confruntări cu Genovese în închisoare, Valachi a aflat ce soartă i se pregătea.

„Intr-o noapte, în celula noastră, Vito îmi spune : «Știi, într-un sac cu mere, se poate nimeri și un măr putred. Ei bine, mărul ăsta trebuie aruncat, pentru că altfel toate celelalte se strică».

Am încercat să-l întrerup, dar mi-a făcut semn să tac. In cele din urmă n-am mai putut rezista. «Dacă am greșit cu ceva —i-am spus eu—arată-mi cu ce anume și adu-mi pastilele», adică otrava. «O s-o iau în fața ta».

Mi-a spus : «Cine ți-a spus că a-i greșit cu ceva ?».

Nu puteam răspunde nimic.

Apoi mi-a spus că ne cunoșteam de multă vreme, și că vrea să mă sărute de dragul trecutului comun. Bine, mi-am spus, e un joc care se poate juca în doi. De aceea, i-am întors sărutul.

Apoi m-a întrebat : «Cîți nepoți ai?».

«Trei — i-am răspuns eu. Dar tu ?». Avea șase cred. «E bine de știut» — am adăugat eu. Cu alte cuvinte, dacă vroia să facă vreun rău nepoților mei, îi arătam că și eu voi avea de-a face cu ai lui.

M-am dus să mă culc, și Ralph, care se afla în celălalt pat, a murmurat : «Sărutul morții». M-am făcut că nu-l aud și m-am întins pe pat. Dar cine putea să doarmă ?"

Din acel moment, în ciuda comportării aparent curajoase, Valachi știa că era condamnat.

Chiar și așa, teama sa de Cosa Nostra — în mod practic un stat în stat sau, potrivit expresiei lui Valachi, „un al doilea guvern" — era atît de mare încît o excelentă echipă de interogare a F.B.I. a avut totuși nevoie de aproape un an pentru a-i zdrobi complet rezistența.

Cotitura s-a produs în cursul unei discuții dramatice între Valachi și conducătorul echipei F.B.I. De cîtva timp, aparatele electronice ale F.B.I. înregistraseră cuvintele „Cosa Nostra", deși adevărata lor semnificație nu era cunoscută. Intr-o după-amiază, aflîndu-se singur cu Valachi, agentul F.B.I., James Flynn, a spus brusc : „Joe, lasă prostiile. Știi că sînt aici deoarece ministrul justiției dorește această informație. Vreau să vorbim despre organizație, să-i aflu numele și tot restul despre ea. Cum se numește ? E Mafia?"

„Nu — a răspuns Valachi. Nu e Mafia. Acesta este numele folosit de cei din afară".

„Este de origine italiană ?"

„Ce vrei să spui?" — a încercat să pareze Valachi.

„Știm mai mult decît crezi tu — a spus Flynn. Acum eu îți voi spune partea întîi, iar tu îmi vei spune restul. Se numește Cosa..."

Valachi a pălit. Timp de aproape un minut nu a scos nici o vorbă. Apoi a răspuns cu glas schimbat : „Cosa Nostra ! Va să zică știți".

CUM TRĂIESC, CUM MOR ȘI CUM UCID GANGSTERII

Deși organizarea Cosei Nostra este azi în mod practic așa cum era cînd a fost înființată de Salvatore Maranzano, el nu a trăit să vadă acest lucru. La 10 septembrie 1931, Maranzano și alți 40 de conducători ai Cosei Nostra din America, aliați cu el, toți de origine italiană, au fost asasinați de o generație mai tînără care încerca să pună mîna pe putere.

Omul care a pus la cale această exterminare în masă era un sicilian cu glas blînd și privire aspră, pe nume Charley Lucky Luciano. Luciano a ajuns cel mai puternic șef pe care l-a cunoscut vreodată Cosa Nostra. Avea o adevărată curte într-un apartament elegant la hotelul Waldorf-Astoria din New York, unde locuia sub numele de Charles Ross. Modul în care Luciano a organizat propria lui „familie" — din care făcea parte Valachi — simboliza, cel puțin în aparență, rezolvarea finală a vechii rivalități dintre napolitani și sicilieni, care se manifestase atît de multă vreme în lumea interlopă italiană. Luciano provenea din Sicilia ; adjunctul său, Vito Genovese, se născuse la Neapole.

Dar lucrul pe departe cel mai important a fost modul în care Luciano a revoluționat structura și influența organizației. Abil, plin de imaginație și, mai presus de toate, pragmatic, el a renunțat la tradiționalul spirit de clan al predecesorilor săi și a participat la acțiuni comune cu bande neitaliene. In același timp, însă, a menținut cu grijă identitatea Cosei Nostra, deoarece, pentru Luciano, coexistența aceasta era doar un pas pe calea spre dominarea crimei organizate în America.

Joseph Valachi, „condamnatul la moarte" care s-a hotărît să vorbească

Lucki Luciano, cel mai puternic șef pe care l-a cunoscut vreodată „Cosa Nostra"

Vito Genovese, adjunctul lui Luciano

Luciano și Genovese ilustrează, de asemenea, lipsa de preferințe politice ale Cosei Nostra. După cel de-al doilea război mondial, Luciano a fost elogiat în anumite cercuri pentru contribuția sa la efortul de război aliat. S-a afirmat că el ar fi înrolat lumea interlopă organizată din docurile New Yorkului pentru a împiedica sabotajul nazist și că ar fi pregătit, de asemenea, calea pentru invazia aliată în Sicilia, datorită legăturilor sale cu conducerea Mafiei de pe insulă. În realitate, în cursul invaziei aliate, Genovese se afla în Italia, unde a ajuns atît de iubit de regimul fascist, încît Mussolini personal

Vezi „Lumea" nr. 40

i-a înmînat cea mai înaltă decorație civilă din țară. Se părea că Cosa Nostra era hotărîtă să fie de partea învingătorului în război, oricare ar fi fost el.

Din punct de vedere „profesional" războiul, ca și oricare altă împrejurare, era pur și simplu o situație care trebuia exploatată. Singura întrebare era cum anume. Pe măsură ce în economia americană au apărut o serie de lipsuri, impunînd raționalizări și controlul prețurilor, răspunsul era evident — bursa neagră. Poate că nu oferea aceleași avantaje ca prohibiția, dar crima organizată dispunea de același sistem clasic de a profita : vînzarea ilegală de mărfuri de larg consum — carne, zahăr, petrol etc.

[redacted]

Această combinație nu numai că asigura profituri uriașe neimpozabile, dar prezenta riscuri reduse. Joseph Valachi, de pildă, s-a specializat în tichetele pentru raționarea petrolului și de la jumătatea anului 1942 pînă în 1945 a cîștigat vreo 200 000 de dolari — „și nu eram un mare om de afaceri", spune el cu modestie — fără să fie stînjenit de autorități. Documente oficiale au dezvăluit, ulterior, că în tot cursul războiului erau sustrași zilnic cel puțin 2 500 000 galoni de petrol, cantitate folosită apoi în scopul vînzării ilegale.

Cosa Nostra reușise, de asemenea, pînă atunci să obțină o poziție de conducere în alte activități ilegale pe care le practică și azi și de pe urma cărora continuă să adune anual miliarde de dolari : numeroase forme de jocuri de noroc ilegale; șantajarea patronilor și sindicatelor; traficul de stupefiante; camăta și infiltrarea în afacerile legale.

Valachi era adînc implicat în multe dintre ele. Deși doar un membru mijlociu al Cosei Nostra, el a devenit atît de bogat încît avea un garaj cu cai de curse și s-a mutat într-un cartier rezidențial suburban, așa cum era moda printre gangsteri. Ca și colegii săi, în noul său cartier nu făcea niciodată nimic legat chiar și pe departe de lumea interlopă.

Într-adevăr, atunci cînd șeful său, Vito Genovese, a auzit despre intenția lui Valachi de a se muta, l-a luat deoparte pentru a-i da cîteva sfaturi. „E altfel decît dacă locuiești în oraș — i-a spus Genovese. Fă-te iubit de oamenii din cartier. Să nu te porți urît cu cei slabi (numele dat cetățenilor care se supun legii). Dă pentru cercetași și pentru toate operele de binefacere. Încearcă să fii văzut la biserică. Nu te lega de femeile din cartier".

Pentru un om care, după informațiile Ministerului Justiției al S.U.A., a participat la 33 de asasinate săvîrșite de bande de gangsteri, amintirile lui Valachi despre noua lui viață dezvăluie o altă latură a caracterului său :

„Cam prin 1950, soția mea a hotărît că era neapărat necesar să avem o casă la țară. Într-o zi, m-a anunțat că a găsit o casă în Yonkers (la nord de New York). Vroia s-o văd și eu. I-am răspuns că dacă-i place ei, e destul. Mi-a spus că va costa 28 000 de dolari; i-am dat 5 000 de dolari în numerar pentru acont.

Băiatul meu terminase liceul. Era liceul Mount St. Michael, unul din cele mai bune din New York. După cîte îmi amintesc, școala lui mă costase vreo 1 600 sau 1 800 dolari. Locuia acolo și se întorcea acasă doar de sărbători, deoarece nu voiam să-l lăsăm pe străzile New Yorkului.

Cînd a terminat liceul, l-am întrebat dacă vrea să meargă la universitate — deoarece nu doream să intre în Cosa Nostra — dar mi-a răspuns că vrea să muncească. A început să se ocupe de mecanică, dar nu-i mergea prea bine. De aceea i-am găsit o slujbă bună. Nu vreau să spun ce slujbă, dar poate s-o aibă toată viața, și ultima oară cînd am auzit despre el o ducea foarte bine. S-a însurat de tînăr, și la casa din Yonkers am adăugat trei camere pentru el și soția sa.

În total, casa m-a costat peste 40 000 de dolari. Ei bine, merită. E o casă frumoasă. Vecinii m-au considerat totdeauna un gentleman. Firește, din cauza orelor la care veneam și plecam, au întrebat-o pe soția mea cu ce mă ocup. Le-a spus că eram proprietarul restaurantului „Lido" (din New York). Unii vecini veneau din cînd în cînd la restaurant și toți spuneau că le place foarte mult mîncarea. Era un local onorabil. Orice femeie putea să intre neînsoțită ; dacă era supărată de vreun bărbat, acela era dat afară imediat.

Gîndindu-mă la acele vremuri, pot să spun un singur lucru. Sînt fericit că mi-am crescut băiatul bine, astfel încît, să nu ducă viața pe care am dus-o eu".

În ciuda acestui calm aparent, Valachi se gîndea totdeauna la celălalt aspect al activității sale cotidiene :

„Știam că în orice moment pot să fiu răpus cu un glonte. Uneori veneam acasă în zorii zilei, cînd totul era foarte liniștit, și rămîneam în fața porții, așteptîndu-mă să primesc un glonte. Nu aveam la mine o cheie a casei, deoarece aveam obiceiul să le pierd. Cele cîteva minute în care așteptam ca soția mea să deschidă ușa mi se păreau ore. Dar trebuie să spun că alteori, pur și simplu nu-mi păsa, și așteptam calm în fața ușii. Oricum, ce puteam face ?"

Teama de Cosa Nostra reducea în mod efectiv la tăcere opoziția și menținea loialitatea absolută a membrilor ei. Dacă cineva arăta cea mai mică tendință de abatere, represaliile erau rapide — și violente. Valachi însuși a supravegheat multe execuții, al căror mister nu a fost rezolvat de poliție decît atunci cînd Valachi a vorbit el. Fiecare din ele arată că este aproape imposibil să se descopere autorii asasinatelor care reprezintă răfuieli între gangsteri.

Aceste asasinate se caracterizau totdeauna printr-o extraordinară imposibilitate. Unul din primele „contracte" pentru asasinat pe care le-a primit Valachi a fost la cîteva săptămîni după căsătoria sa cu fiica unui șef al Cosei Nostra care fusese împușcat în anii '20. În Cosa Nostra un soldat ca Valachi nu era plătit pentru o asemenea execuție: ea făcea parte pur și simplu din obligațiile lui profesionale. El nu cunoștea victima și știa doar foarte vag motivele pentru care trebuia s-o ucidă. „Aghiotantul" său, Anthony Strollo, i-a transmis ordinul ; informațiile erau fragmentare.

Victima era cunoscută sub numele de Little Apples („Mere Mici"), și Valachi nu i-a aflat niciodată numele real. Strollo i-a spus că avea vreo 22 de ani și frecventa o cafenea de pe East 109th Street din Manhattan. Strollo a menționat în trecere că doi frați a lui Little Apples avuseseră de-a face, cu cîțiva ani înainte, cu Luciano și Genovese și, ca urmare, fuseseră uciși. Cosa Nostra se temea probabil ca el să nu încerce acum să răzbune moartea lor. Valachi nu a insistat pe lîngă Strollo să-i dea amănunte ; victima îi era pur și simplu indiferentă.

Cînd un „soldat" primește un contract, este răspunzător pentru îndeplinirea lui cu succes. Dar el poate cere altor membri să-l ajute. Valachi a ales doi. Apoi a început să frecventeze cafeneaua și în cele din urmă a făcut cunoștință cu Little Apples. Între timp, alegea diferite locuri eventuale pentru a săvîrși asasinatul pînă cînd s-a oprit asupra unui bloc cu apartamente din apropiere. Pentru scopurile lui Valachi, era clădirea ideală. Parterul era neocupat și nu exista un gard în spate care să împiedice o ieșire rapidă. Planul său era de a-și lăsa cele două ajutoare în hall și apoi de a-l atrage pe Little Apples în clădire sub pretextul că într-un apartament de la etaj se jucau jocuri de noroc.

Potrivit lui Valachi, cînd au intrat în clădire, a rămas în urma lui Apples și apoi s-a dat de o parte. „Am auzit împușcăturile — mi-a spus el — și, firește, am continuat să merg pe stradă".

Valachi s-a dus direct la el acasă. „La urma urmelor — reamintește el — abia mă căsătorisem și nu voiam ca nevasta mea să-și închipuie că am început deja să fac prostii".

AFACERI LEGALE ȘI ILEGALE

Azi în America cea mai mare sursă de venituri a Cosei Nostra o constituie jocurile de noroc care — exceptînd terenurile de curse și cazinourile din Nevada — sînt ilegale. Veniturile totale obținute de crima organizată de pe urma jocurilor de noroc — fotbalul profesionist, boxul, pariurile ilegale etc. — se ridică acum la aproximativ 18 miliarde dolari, din care partea leului intră în casele de bani ale Cosei Nostra.

Unul din aspectele cele mai dăunătoare ale acestei situații îl constituie așa-zisul joc al numerelor, practicat în cartierele de săraci din America. Aceasta este, probabil, cea mai simplă formă de joc de noroc în masă inventată vreodată. Jucătorul nu are decît să aleagă trei numere consecutive, de la 000 la 999, care alcătuiesc în orice zi combinația cîștigătoare pe baza cifrelor pariului mutual de la un teren de curse desemnat dinainte. Șansele matematice de cîștig nu sînt niciodată mai mari de 1/600 și deseori și mai mici. Așa cum mi-a spus

Răfuială între gangsteri : cadavrul lui Albert Anastasia este găsit în frizeria unde fusese împușcat de o bandă rivală

Valachi, însuși, care a lucrat în acest domeniu, „numai săracii joacă la jocul numerelor deoarece au o nevoie atît de disperată de bani". Deși miza obișnuită nu este mai mare de 50 de cenți sau un dolar, suma totală ajunge să fie foarte mare. Numai în Harlem, Cosa Nostra, fără să plătească nici un fel de impozite, administrează o operațiune care îi aduce aproximativ 250 milioane dolari anual — mai mult decît întreaga sumă a ajutorului federal, al statului și local, pentru refacerea acestei zone a orașului.

A doua afacere ca importanță a Cosei Nostra este camăta. Dobînda de bază este de 20 la sută pe săptămînă — 6 dolari înapoi pentru fiecare cinci dolari împrumutați — deși ea se poate schimba în funcție de suma și durata împrumutului, precum și de nevoia debitorului. Într-o epocă de expansiune rapidă, presărată de perioade cu dobîndă ridicată, cînd pînă și omul de afaceri cel mai corect poate avea mare nevoie de numerar, totul este legitim. De pildă, o casă de consemnațiuni din Wall Street este luată prin surprindere de o schimbare bruscă a situației la bursă; sau un constructor nu mai poate obține credit; sau un fabricant de confecții nu a apreciat bine linia modei de anul acesta.

Camăta a dus direct la pătrunderea Cosei Nostra în afaceri legale. Ideea inițială era de a legitimiza sau „curăți" fondurile Cosei Nostra. La început, metoda era practicată în domenii foarte evidente. Dacă cineva care împrumutase bani pentru a obține concesia unei garderobe nu reușea să plătească ratele, constata pur și simplu că avea un nou asociat. În loc să-și piardă timpul încercînd să strîngă banii de la proprietarul unui bar, care nu plătise la timp, proprietarul era obligat să accepte în localul lui tonomate și mașini de țigări controlate de Cosa Nostra. Acum rețeaua s-a extins mult, cuprinzînd de la aprovizionarea cu lenjerie a restaurantelor pînă la sectoare ale unei industrii de bază ca industria otelului. Șeful unei „familii", defunctul Joseph Profaci, controla aproape întregul import de untdelemn de măsline al S.U.A.

ȘANTAJ ȘI TEROARE

O dată intrați într-o întreprindere legală, membrii Cosei Nostra aplică deobicei metodele lor de șantaj. Ei folosesc tactica teroarei cu scopul de a înlătura concurența sau a aranja contracte de muncă avantajoase prin intermediul funcționarilor sindicali corupți. Uneori, ei jefuiesc pur și simplu o societate ajunsă captivă a lor.

Un caz clasic, în acest sens, este cel în care a fost implicat un protejat al lui Valachi, pe nume Joseph Pagano. Conducerea unei mari firme de vînzare de carne cu ridicata din New York a făcut greșeala de a împrumuta bani de la Cosa Nostra. Sub masca asigurării împrumutului, firma a fost solicitată să-l accepte pe Pagano ca noul ei președinte. Cum a fost instalat, colegii lui au intrat în acțiune. În 10 zile, ei au cîștigat 1 300 000 de dolari cumpărînd cantități uriașe de carne și păsări pe credit și vînzîndu-le imediat, contra numerar, la prețuri mai mici decît cele de pe piață. După ce au terminat operațiunea, au ordonat firmei să declare faliment.

Un alt sistem tipic al Cosei Nostra este de a intra într-o afacere legală și a elimina concurența pînă cînd organizația ajunge să aibă o poziție de monopol. Atunci se produce un rezultat inevitabil: prețul crește.

Uneori simpla amenințare cu această situație este suficientă pentru ca concurența să plătească. La New York a fost dezvăluit, recent, un exemplu în acest sens. Membri ai Cosei Nostra au înființat o societate specializată în ascuțirea cuțitelor și instrumentelor similare și și-au oferit serviciile magazinelor cu autoservire, restaurantelor, hotelurilor etc. la prețuri mult inferioare față de acelea ale concurenților lor. Ca urmare, Asociația locatarilor din orașul New York a plătit 177 000 de dolari pentru ca Cosa Nostra să-și înceteze activitatea.

Unul din fundamentele tuturor operațiunilor organizației a fost coruperea funcționarilor publici, mari și mici. La nivel local, efectul poate fi distrugător. Elemente ale „familiei" din Philadelphia au jefuit în mod practic orașul Reading din Pennsylvania. Operînd în complicitate cu o figură a lumii subterane din Reading, Cosa Nostra a cumpărat pe majoritatea membrilor consiliului municipal, începînd cu primarul. Ca urmare, la sistemul de aprovizionare cu apă a orașului a fost racordată cea mai mare distilerie de la prohibiție încoace, în oraș a fost înființat cel mai mare cartier de bordeluri de pe coasta de est a S.U.A. și a fost deschis cel mai mare tripou de la est de fluviul Mississippi, la care se putea ajunge ușor fie din Philadelphia, fie din New York.

Pentru oraș nu s-a făcut nimic. Industria a început să părăsească Readingul; centrul orașului oferea un spectacol jalnic. Cînd murmurele de nemulțumire ale opiniei publice au devenit prea puternice, au fost aduși imediat în scenă „reformatori" sub controlul Cosei Nostra. În timp ce orașul pierea, un grup de anchetă al Ministerului Justiției a relevat că singura măsură de administrație urbană era instalarea de contoare de parcare. Societatea care le instalase era cunoscută pentru intervențiile ei pe lîngă consiliile municipale pentru a obține contractul. Acest fir a dus în cele din urmă la dezvăluirea întregii afaceri, dar pînă cînd s-a primit ajutor din afară, opinia publică locală a rămas neputincioasă.

100 000 DE DOLARI PENTRU UCIDEREA LUI VALACHI

Din cauza sumelor uriașe implicate în operațiunile ei, Cosa Nostra este deosebit de interesată de băncile elvețiene și de conturile lor secrete, cifrate. Organele federale care anchetează această afacere au aflat că, în mod practic, Cosa Nostra controlează una din băncile elvețiene și are legături foarte importante la cel puțin alte două. Scopul, firește, este de a evita să plătească în Statele Unite impozite pentru profiturile ei ilegale.

O dată ce banii sînt depuși la un cont cifrat, lucru relativ simplu, există mai multe posibilități. Uneori banii se întorc înapoi de la o bancă elevețiană complice sub formă de profituri la investiții făcute în străinătate, care nu sînt supuse decît impozitului american pe cîștiguri capitale, mult mai mic decît taxele normale.

Un alt mod în care membrii Cosei Nostra folosesc băncile elvețiene este de a împrumuta fonduri de la propriile lor conturi cifrate; nu numai că ei obțin acești bani fără să plătească impozite, dar în realitate pot să scadă din declarațiile lor de impozite anuale dobînzile pe care le plătesc ei înșiși. O a treia metodă, tot mai folosită de Cosa Nostra, este de a face uz de conturi elvețiene cifrate pentru a manipula anumite acțiuni la bursă.

Acum lucrurile au început să se schimbe. Cotitura a făcut-o Joseph Valachi. După dezvăluirile lui, nici un reprezentant cu răspundere al autorităților americane nu a mai pus la îndoială existența Cosei Nostra. Declarațiile lui Valachi au avut o influență la fel de importantă asupra opiniei publice. Căci, deși nimeni nu poate spune că, de fapt, crima organizată din America va fi lichidată, s-a demonstrat că reprezentanții autorităților o pot îngrădi.

După ce Valachi a vorbit și a rămas în viață — în momentul de față el este ținut în condiții de maximă securitate, deoarece Cosa Nostra a pus un preț de 100 000 de dolari pe capul lui — sînt „pregătiți" alți informatori ca el.

Ca urmare a dezvăluirilor sale, „forțele de șoc" federale împotriva gangsterismului sînt la lucru în vreo șase orașe, și urmează să-și extindă activitatea.

Și, cu toate că Cosa Nostra rămîne o afacere prosperă, într-un anumit punct de vedere ea nu va mai fi niciodată ceea ce a fost. O mare parte a forței ei depindea de caracterul ei secret. Datorită acestei mistici a secretului, care durase atîția ani, era considerată atotputernică de membrii ei. Joseph Valachi a zdruncinat această mistică pentru totdeauna.

reflector

SECRETUL LUI STRADIVARIUS

Un grup de specialiști sovietici au studiat cauzele care, de secole, au făcut de neimitat sunetul emis de viorile construite de Stradivarius, Amati și Guarneri. Ei au ajuns la concluzia că secretul constă în procesul de uscare și păstrare a lemnului (instrumentele erau confecționate din lemn de pin păstrat în depozit timp de 25—30 de ani).

CÎT COSTĂ UN OM?

După calculele efectuate de biochimiști, un om adult, de talie mijlocie, sau chiar înalt, n-ar „costa" prea mult. Elementele de bază care intră în compoziția corpului omenesc sînt: oxigen — 65 la sută, carbon — 18 la sută, hidrogen — 10 la sută, azot — 3 la sută, calciu — 1,5 la sută, fosfor — 1 la sută, alte elemente (dintre care urme de aur și argint) — în jur de 1,5 la sută. Toate acestea, la cursul actual al prețurilor — observă biochimistul american Donald Forman — se pot procura cu o sumă care nu depășește 3,50 dolari. Mai mult decît modest! Din fericire, este vorba însă și de „asamblarea" acestor elemente, procurate cu atîta ușurință, ceea ce mărește considerabil prețul de cost și... ne ferește să cădem într-o pesimistă autodepreciere.

DESCOPERIRE ÎN MATTO GROSSO

Fundația națională a indienilor din Brazilia a anunțat recent că, în regiunile practic inaccesibile din Matto Grosso, a fost descoperit un ciudat trib de indieni cu pielea neagră. Membrii tribului sînt în genere mai înalți decît indienii cunoscuți pînă acum și știu să prelucreze metalele.

SE CAUTĂ ȘOIMI RĂTĂCITORI!

Spre a preîntîmpina riscurile provocate de stolurile de păsări în zbor, direcția aeroporturilor din Chicago a hotărît să cumpere șoimi rătăcitori domesticiți. Se speră că aceste răpitoare vor vîna alte păsări sau vor reuși să le îndepărteze de pe piste. Sistemul a fost experimentat cu succes și în Anglia. Se știe că prezența păsărilor deasupra aeroporturilor prezintă grave pericole pentru zborurile avioanelor.

THE GUARDIAN
LONDRA

Douglas Jay
membru al Camerei Comunelor

ARGUMENTE ÎMPOTRIVA ADERĂRII LA C.E.E.

După ultimele incidente de la Belfast : soldați britanici înlăturînd baricadele instalate pe străzi în cursul ciocnirilor dintre cele două comunități religioase

ÎN MOMENTUL DE FAȚĂ, cercuri largi își dau seama că povara suplimentară pe care apartenența la C.E.E. ar impune-o balanței de plăți a Marii Britanii ar fi și mai mare chiar decît se prevedea în 1967. Dar nu se înțelege încă pe deplin în ce măsură va fi mai mare și nici de ce anume perspectiva s-a înrăutățit atît de mult.

Schimbarea se explică prin mai multe motive. În primul rînd, devalorizarea lirei sterline a lărgit automat decalajul dintre prețurile britanice și prețurile C.E.E. la alimente (ultimele sînt stabilite în dolari S.U.A.). Prețurile britanice au crescut mult mai puțin decît prețurile C.E.E. ; decalajul a fost accentuat de faptul că trei dintre principalii furnizori ai Marii Britanii — Danemarca, Irlanda și Noua Zeelandă — și-au devalorizat, în mod înțelept, monedele o dată cu lira sterlină. În al doilea rînd, prețurile la alimente ale C.E.E. au crescut ele însele și mai mult, chiar calculate în dolari, iar volumul surplusurilor nevandabile care trebuie să fie finanțate prin taxe și subvenții, a depășit cu mult toate previziunile oficiale.

Anumite estimații recente ale poverii suplimentare pe care apartenența la C.E.E. ar impune-o Marii Britanii au rămas cu mult în urma realității, în special deoarece s-au concentrat exclusiv asupra poverii agricole directe care nu este decît una dintre mai multe. De fapt, povara suplimentară netă impusă balanței de plăți britanice ar cuprinde șapte elemente majore : 1) prețuri mai mari la alimentele importate din țările C.E.E. în locul alimentelor mai ieftine cumpărate altminteri din Commonwealth, sau din alte țări ; 2) achitarea de taxe și „contribuții la buget" către Fondul Agricol al C.E.E. ; 3) pierderea de exporturi spre toate țările lumii exceptînd cele din C.E.E. datorită prețurilor de cost mai ridicate ale exporturilor ; 4) pierderea de exporturi datorită sacrificării liberei intrări și preferințelor pe piețele Commonwealthului, Africii sud și ale acelor membri ai A.E.L.S. care nu ar intra în C.E.E. ; 5) importuri adiționale din C.E.E. mai mari decît exporturile adiționale spre această zonă ; 6) importuri suplimentare din țările din afara C.E.E. datorită creșterii relative a prețurilor de cost britanice ; și 7) un exod suplimentar de capital datorită interzicerii măsurilor de control valutar față de cele șase țări.

Estimația din 1967 a primului ministru britanic, potrivit căreia ar fi vorba de o povară suplimentară de 500 milioane lire sterline anual, reprezenta, chipurile, suma tuturor acestor puncte. Estimația de 175—250 milioane lire sterline, cuprinsă în Cartea Albă din 1967 a Ministerului Agriculturii, reprezenta doar punctele 1 și 2. Raportul lui Pisani, fost ministru francez al agriculturii, către Comitetul Monnet din iulie a. c. cuprinde doar punctul 2 și exclude — deși se pare că acest lucru nu a fost remarcat — chiar și punctul 1.

Ce estimație ar fi realistă pentru fiecare din aceste șapte puncte în lumina informațiilor de care dispunem în prezent ? Probabil cel puțin jumătate din estimația din 1967 a Ministerului Agriculturii — 175-250 milioane lire sterline — reprezenta punctul 1 : prețuri mai mari la alimente. Acest punct a crescut acum în mod aproape cert la 150-200 milioane lire sterline (ținînd seama, firește, de o reducere a importurilor de alimente din Commonwealth). În ce privește punctul 2 — taxe și contribuții către C.E.E. — Pisani, în urma studiului efectuat din însărcinarea specială a lui Monnet, declară că cheltuielile totale ale Fondului C.E.E. în 1970, în condițiile apartenenței Marii Britanii, ar fi de peste două miliarde de dolari, și că Marea Britanie ar trebui să achite cam jumătate din această sumă, adică o notă de plată de peste 400 milioane lire sterline numai la acest punct. Astfel, povara agricolă totală la punctele 1 și 2 trebuie să fie stabilită acum la cel puțin 550 milioane lire sterline anual, și poate chiar 600 milioane de lire sterline.

În timp ce această povară zdrobitoare s-ar adăuga la capitolul importuri al contului, exporturile britanice în întreaga lume s-ar reduce considerabil datorită punctului 3 — creșterea prețurilor de cost și deci a prețurilor la exporturi — și a punctului 4 — pierderea drepturilor de liberă intrare a mărfurilor. Dăunător, deși greu de evaluat în mod precis, ar fi efectul creșterii costului vieții sub forma impunerii unei majorări a salariilor bănești și deci a costului brațelor de muncă la produsele de export. În momentul de față, Pisani apreciază în mod sincer că costul vieții în Marea Britanie ar crește cu 3,5—4 la sută, ceea ce, dacă acceptăm calculele dr-ului Beckerman, ar însemna o creștere medie de aproape 3 la sută a prețurilor la exporturi. Studii recente asupra elasticității cererii la exporturile britanice sugerează că aceasta ar însemna o scădere cu 2,5—5 la sută a valorii totale a exporturilor noastre în țările din afara C.E.E. — adică o pierdere, din această cauză, de cel puțin 175 milioane lire sterline.

Apoi punctul 4 : scăderea considerabilă a exporturilor datorită încetării liberei intrări de mărfuri și preferințelor de care se bucură Marea Britanie în Commonwealth, Africa de sud și o parte a A.E.L.S. Ea ar fi cît se poate de serioasă în cazul Canadei, Australiei, Africii de sud și Noii Zeelande (grup în care 60 la sută din exporturile noastre intră acum fără taxe vamale) și al Suediei, Elveției, Austriei, Finlandei și Portugaliei, unde ne bucurăm acum de libera intrare a mărfurilor noastre în proporție de 100 la sută. Întrucît exporturile noastre în aceste nouă țări reprezintă aproximativ 1 500 000 000 lire sterline anual, pierderea din această cauză trebuie să fie stabilită la cel puțin 150 milioane lire sterline, și poate 250 milioane lire sterline. (Scăderea importurilor din țările A.E.L.S. aproape că ar anula pierderea de exporturi spre restul țărilor din Commonwealth).

Cu C.E.E. însăși — punctul 5 — balanța comerțului vizibil al Marii Britanii s-ar înrăutăți în mod inevitabil ; pentru simplul motiv că tarifele ar dispare de ambele părți, în timp ce costul brațelor de muncă în Marea Britanie ar crește, iar în cele șase țări, nu. Întrucît comerțul nostru cu cele șase țări reprezintă acum aproape un miliard lire sterline în fiecare sens, Marea Britanie trebuie să se aștepte la o pierdere netă de cel puțin 50 milioane lire sterline. În plus — punctul 6 — datorită creșterii comparative a costului brațelor de muncă în Marea Britanie, trebuie să ne așteptăm la o nouă creștere a importurilor de produse industriale (de pildă din S.U.A. și Japonia) care ar reprezenta cel puțin 50 milioane lire sterline anual, și probabil mult mai mult.

Astfel, potrivit unor estimații foarte prudente, am fi amenințați de o creștere a deficitului balanței comerțului vizibil de aproximativ 425 milioane lire sterline, care s-ar adăuga la povara agricolă de 550 milioane lire

sterline ; adică un miliard lire sterline anual numai la contul curent.

Astfel, o apreciere lucidă a efectelor intrării Marii Britanii în C.E.E. sub forma ei actuală, oricît de exact ar fi calculate cifrele, arată că am adăuga în mod gratuit la balanța noastră de plăți o povară de peste un miliard lire sterline anual ; poate chiar mult mai mult.

Este o pură iluzie să se presupună că prin intrarea în C.E.E. Marii Britanii i s-ar împărtăși vreun secret magic de „creștere economică". Ritmurile de creștere ale celor șase țări au fost mai mari înainte de semnarea Tratatului de la Roma decît ulterior, și au avut puțin de-a face cu Piața comună într-un sens sau altul. Propria noastră creștere economică lentă s-a datorat, în special, politicii deflaționiste duse pentru a lupta împotriva deficitelor balanței de plăți ; și dacă ar urma să ne impunem un nou deficit, uriaș și gratuit, am fi amenințați de o perioadă de „înghețări", restricții și stagnare și mai grave încă.

De asemenea, este greșit din punct de vedere logic să se presupună că există așa-zise „riscuri în a rămîne pe dinafară" care trebuie să fie comparate cu riscurile intrării. Estimațiile de mai sus — ca acelea făcute de primul ministru și de Ministerul Agriculturii în 1967 — arată diferența dintre perspectivele balanței de plăți a Marii Britanii, ca membră a C.E.E. pe de o parte, și ca nemembră pe de altă parte. Așadar, ele țin seama de rezultatele rămînerii în afara organizației ca și de rezultatele aderării la ea.

În cazul acesta, care ar fi, din punct de vedere al realității lucide, consecințele politice pentru Marea Britanie ale adăugării unei poveri suplimentare și gratuite de peste un miliard lire sterline anual la balanța ei de plăți ? În mod inevitabil, am ajunge pe plan internațional în situația de debitor cronic cu o economie aproape stagnantă, și o balanță de plăți mereu deficitară.

Proiectul unui laborator orbital cu un echipaj de 12 persoane, elaborat de una din societățile americane care lucrează pentru programele N.A.S.A.

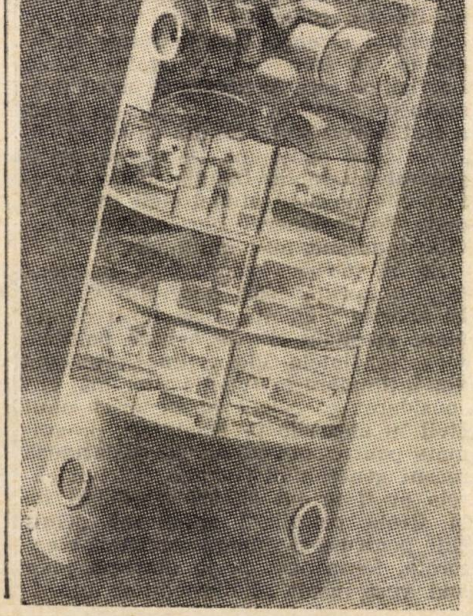

MEDUNARODNA POLITIKA

BELGRAD

OPȚIUNI ECONOMICE AFRICANE

ÎNCĂ de multă vreme, economia continentului african reprezintă veriga cea mai slabă din lanțul economiei mondiale. Ritmul său anual de dezvoltare de 3,4 la sută, în perioada 1960—1968, este sensibil inferior nu numai celui al țărilor avansate, dar și celui pe care îl realizează celelalte țări în curs de dezvoltare.

Procesul de decolonizare a Africii a început în a doua jumătate a deceniului trecut, dar majoritatea țărilor africane și-au cîștigat independența politică în perioada 1960—1963. Faptul că, la începutul acestui deceniu, venitul național al acestor țări era de 35—95 de dolari pe locuitor, ilustrează cel mai bine starea în care le-a lăsat colonialismul. O singură țară avea un venit național depășind 500 de dolari pe locuitor. În ultimii opt ani, ținînd seama de ritmul creșterii demografice de 2,3 la sută pe an, venitul național pe locuitor nu a sporit decît cu 1,1 la sută ceea ce a avut ca rezultat că, la sfîrșitul anului 1968 era, potrivit evaluărilor, de aproximativ 130 de dolari.

Situația economică precară a Africii, cu evoluția sa lentă și perspectivele sale, ne este prezentată de o statistică a Comisiei Economice O.N..U pentru Africa, potrivit căreia țările cele mai dezvoltate ale acestui continent ar avea nevoie, la ritmul actual al creșterii lor, de 275—350 de ani pentru a atinge nivelul actual al venitului pe locuitor al țărilor occidentale înaintate. Mai concret, ele ar avea nevoie de 273 de ani pentru a atinge venitul actual pe locuitor al Marii Britanii sau de 343 de ani pentru a realiza cel al S.U.A.

Deși parțiale, aceste date dovedesc că independența la care au ajuns țările africane, în cursul deceniului care s-a scurs, a marcat doar sfîrșitul subordonării lor politice față de puterile coloniale, în timp ce, pe plan economic, ea nu constituie decît începutul unui lung și anevoios proces de emancipare economică, de eforturi constante în vederea recuperării, cel puțin parțiale, a secularei rămîneri în urmă. Angajîndu-se pe calea dezvoltării, țările continentului african și-au fixat ca obiective fundamentale ale politicii lor economice accelerarea dezvoltării economice și diversificarea producției. Realizarea acestor scopuri a devenit condiția prealabilă a consolidării independenței politice, atît de greu dobîndite,

reflector

DATORIILE LUI ROBERT KENNEDY

Robert Kennedy a lăsat datorii în valoare de un milion de dolari, cheltuiți pentru campania electorală. Chiar și pentru un Kennedy, un milion de dolari e o sumă mare. Alegerile pentru care Kennedy luptase pînă în ziua tragicului sfîrșit, erau, alegeri preliminare, adică alegeri eliminatorii în cadrul partidului democrat. Nu erau deci alegeri împotriva unor adversari dinafara partidului democrat. Aceasta fiind situația, e oare just ca partidul democrat să plătească datoriile ? Nu există o reglementare precisă în această problemă. Principiul general este că aparatele politice trebuie să-și ajute la maximum reprezentanții în cheltuielile pentru susținerea ambițiilor lor legitime. Creșterea relativ recentă a costului propagandei, în special după apariția televiziunii, a transformat problema politică și financiară dintr-o problemă minoră într-una principală.

In privința datoriei lui Kennedy, se ajunsese la un acord practic, evitîndu-se disputele de principiu : trezorierul partidului democrat, Robert Short, a propus, în ianuarie, Comitetului național ca partidul să preia datoriile pentru alegerile preliminare, atît ale lui Kennedy cît și ale candidatului prezidențial Hubert Humphrey (cam tot un milion de dolari cheltuiți înaintea Convenției de la Chicago). În schimb, fratele supraviețuitor al lui Robert, senatorul Edward Kennedy, urma să participe și să ia cuvîntul la diferite banchete la care se strîng, prin tradiție, fonduri pentru alegeri. Soluția era favorabilă atît pentru Kennedy, cît și pentru partid deoarece, pe atunci, Edward Kennedy era omul politic cel mai popular din Statele Unite și reuniunile la care participa el aduceau cele mai mari fonduri.

Hotărîrea definitivă urma să fie luată de Comitetul național care, în urma a diferite amînări, s-a întrunit abia la 4 august, adică cu 15 zile după tragedia de la Chappaquiddick, unde și-a găsit moartea Mary Jo Kopechne. Fără să spună nimic nimănui, președintele Comitetului național, Fred Harris, a scos de pe ordinea de zi problema cheltuielilor lui Kennedy. Imediat a izbucnit scandalul. Gestul lui Harris, senator din partea statului Oklahoma, a fost comparat cu lovitura de copită dată de măgar leului muribund. Charles Evers, care reprezintă statul Mississippi, în cadrul Comitetului național democrat, a amenințat chiar că, în semn de protest, va „ocupa pașnic" sediul partidului din Washington. Harris a fost obligat să dea înapoi iar Comitetul național a semnat polițele pentru alegerile preliminare ale lui Kennedy și Humphrey. Episodul e semnificativ și ilustrează atmosfera în care se produce dispariția familiei Kennedy din fruntea politicii americane.

(După **L'Europeo**)

Calificarea cadrelor necesare dezvoltării industriei este una din principalele probleme ale emancipării economice a tinerelor state africane

și a ridicării nivelului de trai extrem de scăzut al populației.

Este binecunoscut faptul că Africa are o densitate slabă a populației. În 1965, populația se cifra la 308 milioane, iar la sfîrșitul lui 1968 era, potrivit anumitor evaluări, de aproximativ 330 milioane. În majoritatea acestor țări, densitatea demografică pe kilometru pătrat, variază de la 2 la 30 de locuitori. Ritmul citat mai sus de creștere a populației nu ar reprezenta, așadar, o problemă atît de gravă dacă rămînerea în urmă moștenită pe plan economic nu ar agrava și nu ar complica factorul demografic.

Continentul african dispune de bogății naturale importante, a căror structură este destul de favorabilă. Aproximativ a șaptea parte din bogățiile miniere ale lumii se găsesc în Africa. În ansamblul său, continentul posedă, așadar, elementele materiale primordiale ale producției, indispensabile accelerării dezvoltării economice.

Colonialismul a fost silit, sub presiunea forțelor africane și a opiniei publice mondiale, să acorde independența politică țărilor africane dar, evident, nu a renunțat la pretențiile de a-și păstra privilegiile economice, manevrînd cînd deschis, cînd în mod camuflat, dar întotdeauna în același scop : să mențină aceste țări sub dominație economică. Deosebirea constă în faptul că, în trecut, instrumentele politice serveau la asigurarea exploatării economice a acestor țări, în timp ce astăzi se încearcă atingerea obiectivelor politice prin mijlocirea instrumentelor economice.

Fără îndoială că generalizările simplifică imaginea situației reale din economia africană. Ele scot, totuși, în evidență problemele fundamentale și indică, în materie de politică economică, opțiunile posibile în vederea soluționării lor. Agricultura a fost și va mai fi încă multă vreme sectorul economic cel mai important, reprezentînd peste 40 la sută din venitul național global. În Africa, populația rurală reprezintă 80—90 la sută din populația globală. Acest procent variază de la o țară la alta, dar fără mari deosebiri. (R.A.U. 65 la sută, Algeria 75 la sută, Congo — Kinshasa 85 la sută etc.). Ritmul actual de dezvoltare a producției agricole, de aproximativ 1,3 la sută pe an, este cu totul insuficient. El e inferior celui al dezvoltării demografice, fapt ce agravează din an în an problema, și așa dificilă a alimentației.

În ansamblu, industria se află în faza inițială a dezvoltării sale și reprezintă în Africa 15—20 la sută din venitul național global. Industria de prelucrare reprezintă în anumite state africane 5—20 la sută din venitul național global. Majoritatea întreprinderilor industriale țin de domeniul alimentar. Abia în ultimii ani asistăm la un ritm mai intens în construcția de uzine petrochimice, de instalații energetice și de locuințe.

Oricare ar fi fluctuațiile care se mai semnalează în alegerea căilor și metodelor de dezvoltare economică a continentului african, se poate spune cu certitudine că majoritatea țărilor au adoptat punctul de vedere potrivit căruia industrializarea trebuie să joace rolul hotărîtor. Din discuțiile care s-au purtat pînă în prezent s-au desprins, în esență, trei concepții deosebite în ce privește politica și metodele dezvoltării economice.

Potrivit primei concepții, în faza inițială, prioritatea revine agriculturii, a cărei dezvoltare accelerată trebuie să creeze condițiile necesare și pentru dezvoltarea industriei. Potrivit celei de a doua concepții, este necesar ca, paralel cu dezvoltarea agriculturii, să se stimuleze și să se construiască o industrie ușoară bazată pe producția agricolă sau o industrie de exploatare a celorlalte resurse naturale disponibile. Potrivit celei de a treia concepții, dezvoltarea economică accelerată a Africii este legată exclusiv de instaurarea și consolidarea sectorului de stat în industrie și în economie în general. Conform acestei concepții, statul este chemat să joace un rol hotărîtor în procesul de industrializare, îndeosebi în construirea industriei grele, în care nu este interesat în mod deosebit nici capitalul național nici capitalul internațional, dar în lipsa căruia nici nu poate fi vorba de o transformare mai rapidă a unei țări. Evoluția economică a Africii se desfășoară în cadrul acestor concepții, opțiunea fiind condiționată în primul rînd de orientarea politică, socială și economică a țării, ba chiar a unui grup de țări.

Conform orientării lor în direcția industrializării, țările africane alocă 14—16 la sută din venitul lor național global investițiilor în economie, în timp ce alte investiții importante provin din străinătate. Ținînd seama de factorii menționați pînă acum, eficiența acestor investiții este destul de slabă. Printre investițiile globale făcute de anumite țări în economie, unele sînt adesea destinate unor proiecte disproporționate, altele sînt sortite unui eșec total sau unor scopuri neproductive.

Experiența grea a trecutului recent al țărilor africane, asalturile puterilor neocolonialiste din ultimii ani, uriașele probleme și dificultăți economice pe care le întîmpină pe drumul dezvoltării lor, toate acestea nu fac decît să le întărească în convingerea că una din condițiile fundamentale pentru realizarea obiectivelor lor economice rezidă în stabilirea unei colaborări și a unor legături reciproce mai strînse. Aceste concepții s-au manifestat de pe acum în diversele forme de colaborare regională și subregională, destinate să coordoneze politica de dezvoltare și eforturile comune pe planul finanțării lor.

Această colaborare se lovește, însă, de diferite obstacole ca, de pildă, divizarea subregională, existența de regimuri rasiste și coloniale, diverse presiuni din exterior și tentative în vederea legării într-o măsură mai mare a anumitor țări de grupările europene de integrare economică (țările fostei zone a francului în C.E.E.), ceea ce nu face decît să intensifice intoleranța reciprocă. În ciuda acestor factori, se poate constata o atenuare treptată a acestor dificultăți în ultimii ani.

Mihailo STEVOVICI

Le Monde
PARIS

INTENȚIILE GENERALULUI CANDIA

NOUA intervenție a armatei boliviene în treburile politice ale țării nu a surprins pe nimeni. Aflat în primele rînduri în cursul loviturii de stat de la 4 noiembrie 1964, care a trimis în exil pe timidul reformist Paz Estenssoro, generalul Ovando Candia fusese îndepărtat cu greu de generalul René Barrientos care, pentru a-și putea prezenta candidatura în alegerile din 1966, a fost nevoit să-i promită că se va retrage după patru ani. De la acea dată, generalul Ovando Candia dădea avertismente repetate atunci cînd linia urmată de partenerul său în cadrul loviturii de stat nu-l mulțumea.

De la moartea generalului Barrientos, în aprilie 1969, generalul Candia își sporise vigilența. Deși lipsit de un mare prestigiu și de o bază politică, vicepreședintele Siles Salinas, promovat din întîmplare în funcția supremă, era considerat ca adept al victoriei unui civil în alegerile prezidențiale, programate pentru anul viitor. Acuzația adusă recent generalului Ovando, potrivit căreia ar fi primit 600 000 de dolari de la firma petrolieră americană „Gulf Oil" pentru a-și finanța campania electorală, făcea oare parte dintr-un plan mai vast menit să discrediteze candi-

datura generalului ? Poate. În orice caz, se pare că acest episod a jucat un rol important în hotărîrea generalului de a trece la acţiune fără a aştepta verdictul alegătorilor.

Ce politică intenţionează să ducă acum generalul Ovando ? Este vorba oare de o lovitură de stat la fel cu oricare alta sau, dimpotrivă, de o mişcare avînd tendinţe asemănătoare cu cea din Peru, din toamna trecută ? Firește, este prea devreme să se răspundă cu certitudine. Totuşi, mai multe indicii merită să fie analizate.

Guvernul format de generalul Ovando nu este alcătuit exclusiv din militari ; el cuprinde un mare număr de civili şi, dacă un om ca Antonio Sanchez de Lozada, deţinătorul portofoliului finanţelor, este considerat proamerican, noul ministru al învăţămîntului, Mariano Baptista Cumucio, precum şi colegul său de la Ministerul minelor şi petrolului, Marcelo Quiroga Santa Cruz, sînt consideraţi independenţi, puţin favorabili controlului exercitat de capitalurile străine. Pe de altă parte, proclamaţia lansată de generalul Ovando Candia nu urmează căile bătătorite. Desigur, ea înfierează pericolele de anarhie şi de subversiune care ar fi planat sub un regim Siles Salinas, dar vorbeşte, de asemenea, de „recuperarea bogăţiilor naţionale transferate în condiţii dăunătoare interesului naţional" sau de „asigurarea pentru stat a unei părţi echitabile în exploatarea lor".

Cartea unor asemenea orientări, de esenţă anti-S.U.A. — este cîştigătoare în întreaga Americă Latină. În consecinţă, e poate vorba de un vicleşug din partea generalului Ovando. Totuşi, declaraţiile sale au fost urmate de două hotăriri care pot constitui o „deschidere" în direcţia maselor populare : generalul a anunţat suspendarea codului petrolier încheiat în 1954, datorită căruia firma americană „Gulf Oil" din Pittsburgh obţinuse uriaşe privilegii de prospectare şi de exploatare. Pe de altă parte, generalul a suspendat legea restrictivă cu privire la activităţile sindicale adoptată în 1965, după represiunea sîngeroasă împotriva muncitorilor de la minele de cositor. Se afirmă, de asemenea, că s-ar putea ca, în curînd, el să dispună evacuarea centrelor miniere ocupate de armată de la acea dată. Generalul Barrientos se împotrivise întotdeauna acestei măsuri.

Dacă vrea să efectueze o operaţiune „în stil peruvian", generalul Ovando Candia va trebui totuşi să depăşească numeroase obstacole ; şi nu numai în cadrul armatei. Ordinea rigidă care îi plăcea atît de mult nu se poate împăca cu profundele schimbări pe care afirmă că vrea să le realizeze.

Le Monde diplomatique
PARIS

„REPUBLICA LINIŞTITĂ" A AMERICII CENTRALE

DEŞI MAI RĂMÎN multe de făcut pentru a ameliora nivelul de viaţă al populaţiei, în Costa Rica problemele subdezvoltării se pun totuşi cu mai puţină acuitate decît în celelalte state ale Americii Centrale. Spre deosebire de vecinii săi, Costa Rica nu mai întreţine armată de la dizolvarea acesteia, în urma războiului civil din 1948. O gardă civilă, cuprinzînd nu mai mult de 2 000 de oameni, este însărcinată cu menţinerea ordinei. Uşurat de cheltuielile militare, bugetul naţional consacră sume mai importante capitolelor de utilitate publică.

Ţară încă esenţial agricolă, Costa Rica exportă în primul rînd cafea — care reprezintă ceva mai mult de o treime din comerţul său cu străinătatea, urmată de comerţul cu banane, ceva mai puţin de o pătrime din exporturile sale, apoi zahărul, cacaoa şi lemnul de esenţă. Industria, deşi modestă, ocupă totuşi aproape 18 la sută din populaţia activă şi asigură o cincime din produsul naţional. Ea se dezvoltă de două ori mai repede decît producţia agricolă. În cadrul Pieţei comune a Americii Centrale, Costa Rica înregistrează cel mai înalt venit anual mediu.

De la scurtul război civil din 1948, care s-a soldat cu victoria partizanilor lui Jose Figueres asupra fostului preşedinte Rafael Calderon Guardia, viaţa politică a ţării a fost dominată mereu de aceste două personalităţi. În cursul ultimilor 20 de ani, preluarea succesivă a puterii, care a avut loc din patru în patru ani, s-a efectuat fără mari tulburări, iar în prezent Costa Rica cunoaşte o perioadă de stabilitate.

Actualul preşedinte al Republicii, Jose Joaquin Trejos Fernandez, este un fost profesor de matematică. Nu aparţine nici unui partid şi se pare că nu s-a gîndit niciodată că va deţine funcţia supremă. La alegerile din 1966, conservatorii, uniţi de circumstanţă cu partidul republican al lui Rafael Calderon Guardia, l-au prezentat sub eticheta de candidat „independent". Fernandez a cîştigat alegerile cu un avans de numai 1 la sută asupra candidatului partidului de eliberare naţională a fostului preşedinte Figueres. Acest partid a rămas totuşi majoritar în parlament, cu 29 de deputaţi din 57. În cursul prezentei legislaturi, preşedintele Fernandez a avut de înfruntat, adesea, ostilitatea opoziţiei în aprobarea noilor legi de către parlament.

Pregătirea alegerilor prezidenţiale din februarie 1970, a reanimat pasiunile politice ale costaricanilor. Potrivit Constituţiei, preşedintele în funcţie nu are dreptul de a solicita înnoirea mandatului său. Această restricţie nu se aplică însă lui Jose Figueres, care a mai fost de două ori preşedinte al republicii. De aceea, liderul opoziţiei a şi obţinut investitura partidului său pentru candidatura în alegeri.

Figueres şi-a făcut apariţia pe scena politică a Costa Ricăi în momentul războiului civil din 1948, după care a ocupat temporar puterea în fruntea unei junte provizorii. El a promulgat o serie de măsuri spectaculoase, inclusiv un articol care desfiinţa armata. În 1953, Figueres revine în fruntea statului. Simpatiile sale proamericane nu-l vor împiedica totuşi în această perioadă să restrîngă avantajele companiei „United Fruit" în Costa Rica. În faţa candidaturii acestei vechi personalităţi a politicii costaricane, celelalte formaţii principale au decis să recurgă la o coaliţie de uniune naţională. Candidatul partidului Uniunii naţionale, Mario Echandi, a primit investitura formaţiilor conservatoare, beneficiind şi de sprijinul partizanilor lui Calderon Guardia. În sfîrşit, unele elemente conservatoare, în dezacord cu formaţiile tradiţionale s-au regrupat în cadrul „Frontului naţional", care nu şi-a comunicat încă oficial candidatul. Opţiunile merg spre Virginio Calvo, fost membru al Uniunii naţionale şi fost vicepreşedinte al republicii şi Fernando Ortuño, fost ambasador la Washington.

Încărcarea cafelei la Puntarenas, unul din cele două porturi principale din Costa Rica

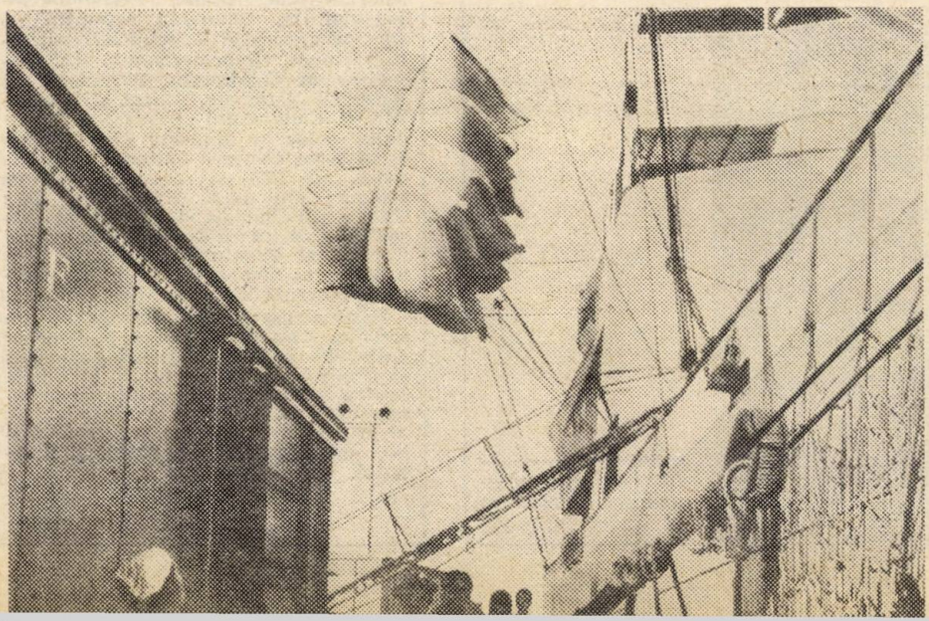

În cursul precedentelor scrutinuri, opoziția a cîștigat aproape întotdeauna alegerile în Costa Rica. Dacă acest principiu se menține, în 1970 Jose Figueres ar avea deci serioase șanse de a se regăsi pentru o nouă perioadă de patru ani, în fruntea statului. De altfel, prezența celor doi reprezentanți ai aripii de dreapta în cursa prezidențială nu poate decît să favorizeze alegerea lui Figueres, cunoscut prin vederile lui liberale și popular printre micii proprietari de pămînt. În timp ce adversarii săi, susținuți de marea burghezie, refuză orice reformă agrară veritabilă, Jose Figueres subliniază necesitatea unei redistribuiri a pămînturilor, chiar dacă această problemă este mai puțin gravă în Costa Rica decît în celelalte țări ale emisferei.

Viitoarea luptă electorală se anunță animată dar, oricare ar fi rezultatul, nu trebuie să se aștepte mari schimbări în această liniștită republică a Americii Centrale.

Jean-Claude BURER

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

ARANJAMENTELE DINTRE S.U.A. ȘI TAILANDA

LASÎND de o parte surprinderea, care este considerabilă, măsura bruscă de a începe retragerea efectivelor militare americane din Tailanda este foarte justificată. Din punctul de vedere al Statelor Unite, obiectivul inițial al stabilirii unei prezențe militare în Tailanda era de a obține baze aeriene pentru sprijinirea războiului din Vietnam. Dar, din punct de vedere politic, ele își pierd valoarea și orice încercare de a crea o nouă justificare pentru ele după încetarea războiului din Vietnam ar implica în mod inevitabil mai adînc Statele Unite — singure — în problemele Asiei de sud-est.

Tailandezii par să-și fi dat seama că erau pe cale să ajungă într-o situație intolerabilă cu Statele Unite. Amănuntele planului excepțional secret din 1965, prevăzînd eventuala folosire a unităților de luptă americane în Tailanda, nu sînt cunoscute. Dar, ținînd seama de context, cert e că planul era menit inițial să fie aplicat fără aprobarea prealabilă a Congresului. Întrucît Senatul exercită acum presiuni puternice pentru publicarea planului, întrucît țara este reticentă să ia în considerare un nou război terestru în Asia și întrucît Administrația nu este dispusă la o confruntare în această problemă, tailandezii și-au putut da seama în mod clar că planul din 1965 era șubred. Una din opțiunile pe care le aveau era de a înlătura compromisul pentru integritatea națională tailandeză pe care aranjamentul secret și șubred cu Statele Unite ajunsese să-l reprezinte. Se pare că tocmai acest lucru l-a făcut ministrul afacerilor externe al Tailandei atunci cînd a cerut convorbiri cu privire la reducerea forței militare americane din țara sa și cînd a chemat Statele Unite să „înceapă procesul evacuării imediate, dacă hotărăsc acest lucru".

Firește, dacă tailandezii constată acum că aspectele asocierii lor cu Washingtonul sînt mai mult o povară decît un avantaj, Statele Unite — a căror implicare în Tailanda se baza de la început pe considerente netailandeze — nu pot exercita presiuni asupra lor.

Principala lecție ce se desprinde din întreaga suită de evenimente este că nici o prezență americană nu poate susține multă vreme sau cu succes o politică externă care nu se bucură de un sprijin politic intern puternic. Anunțînd reducerea prezenței americane, președintele Nixon a recunoscut acest adevăr. Este discutabil dacă planul excepțional din 1965 ar fi fost acceptat de poporul american în cazul în care ar fi fost informat despre el pe atunci.

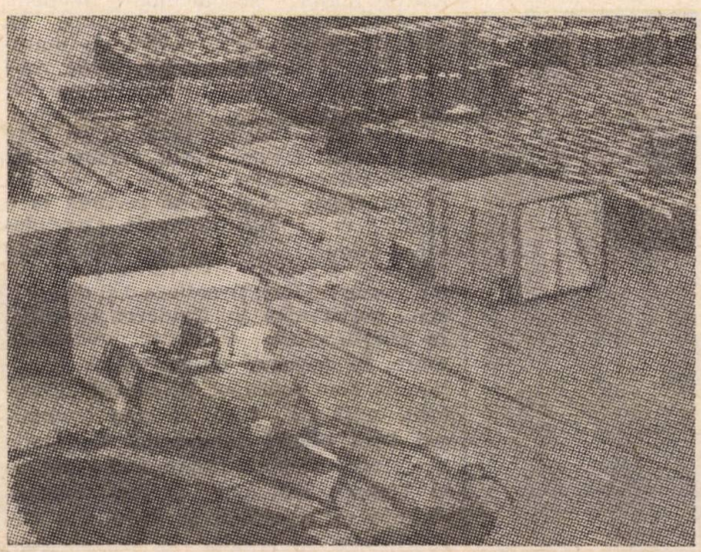

Material militar american debarcat în portul Bangkok

TON DUC THANG

președintele Republicii Democrate Vietnam

La 24 septembrie a avut loc la Hanoi cea de-a V-a sesiune a Adunării Naționale a Republicii Democrate Vietnam a celei de-a treia legislaturi, în cadrul căreia Ton Duc Thang, colaborator apropiat al fostului președinte Ho Și Min, a fost ales în funcția de președinte al R. D. Vietnam.

Noul președinte s-a născut în 1888, într-o familie de muncitori din provincia Long Xuyen — Nam Bo (Vietnamul de sud). Încă de pe băncile școlii și, ulterior, ca tînăr mecanic, Ton Duc Thang a luat parte la mișcările revendicative ale elevilor și muncitorilor. Urmărit de autoritățile colonialiste franceze părăsește țara în secret, în anul 1912. Lucrează un timp ca marinar, iar apoi se angajează ca mecanic în marina franceză.

În 1919 Ton Duc Thang se revoltă, împreună cu marinari francezi, împotriva planului imperialist de intervenție militară pentru înăbușirea tinerei Uniuni Sovietice. El însuși a înălțat drapelul roșu pe un vas de război francez spre a saluta Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

În 1920, Ton Duc Thang se întoarce la Saigon pentru a participa la mișcarea revoluționară națională. În 1925 aderă la Asociația Tinerilor Tovarăși Revoluționari. În 1929 este arestat de către autoritățile colonialiste, condamnat la 20 de ani de muncă silnică și deportat în insula Pulocondor. Eliberat în 1945, el participă la lupta de rezistență împotriva colonialiștilor francezi.

Ton Duc Thang a ocupat diferite funcții de răspundere în partid și în stat. El a fost membru al Comitetului Administrativ și de rezistență al Nam Bo-ului, deputat al Saigon-Cholon-ului în Adunarea Națională, inspector general al Republicii Democrate Vietnam, vicepreședinte și apoi președinte al Comitetului Permanent al Adunării Naționale. A fost ales membru al Comitetului Central al Partidului celor ce Muncesc din Vietnam la al 2-lea Congres național al partidului, din 1951, și reales la al 3-lea Congres din anul 1960. Ton Duc Thang a îndeplinit și funcția de președinte al Prezidiului Comitetului Central al Frontului Patriei. În 1960 a fost ales vicepreședinte al Republicii Democrate Vietnam.

După alegerea sa în funcția de președinte, Ton Duc Thang a făcut o declarație în fața Adunării Naționale, exprimîndu-și hotărîrea de a lupta pentru traducerea în viață a testamentului politic al președintelui Ho Și Min și de a-și consacra toate forțele cauzei patriei, poporului și revoluției.

A. M.

poșta redacției

PREȘEDINȚII ADUNĂRII GENERALE A O.N.U.

Ioan Popovici, com. Beba Veche, jud. Timiș. Președinții Adunării Generale O.N.U. au fost pînă în prezent următorii : Paul-Henri Spaak (Belgia), 1946, prima sesiune ; Oswaldo Arancha (Brazilia), 1947, prima sesiune specială și a doua sesiune ordinară ; dr. José Arce (Argentina), 1948, a doua sesiune specială : Herbert V. Evalt (Australia), 1948, sesiunea a treia ; Carlos P. Romulo (Filipine), 1948, a patra sesiune ; Nasrollah Entezam (Iran), 1950, a cincea sesiune ; Luis Padilla Nervo (Mexic), 1951, a șasea sesiune ; Lester B. Pearson (Canada), 1952, a șaptea sesiune ; Vijaya Lakshmi Pandit (India), 1953, a opta sesiune ; Eelco N. van Kleffens (Olanda), 1954, a noua sesiune ; José Maza (Chile), 1955, a zecea sesiune ; Rudecindo Ortega (Chile), noiembrie 1956, prima și a doua sesiune specială extraordinară ; prințul Wan Warthayakon (Tailanda), 1956—1957, a unsprezecea sesiune ; Leslie Munro (Noua Zeelandă), 1957—1958, a douăsprezecea sesiune și a treia sesiune specială extraordinară ; Charles Malik (Liban), 1958—1959, a treisprezecea sesiune ; Victor Andreas Belaunde (Peru), 1959—1960, a paisprezecea sesiune și a patra sesiune specială extraordinară ; Frederick Henry Boland (Irlanda), 1960—1961, a cincisprezecea sesiune și a treia sesiune specială ; Mongi Slim (Tunisia), 1961—1962, a șaisprezecea sesiune ; Muhammad Zafrullah Khan (Pakistan), 1962—1963, a șaptesprezecea sesiune și a patra sesiune specială ; Carlos Sosa Rodriguez (Venezuela), 1963—1964, a optesprezecea sesiune ; Alex Quaison Sackey (Ghana), 1964—1965, a nouăsprezecea sesiune ; Amintore Fanfani (Italia), 1965—1966, a douăzecea sesiune ; Abdul Rahman Pazhwak (Afganistan), 1966—1967, a douăzecișiuna sesiune și a cincea sesiune specială extraordinară ; Corneliu Mănescu (România), 1967—1968, a douăzecișidoua sesiune ; Emilio Arenales Catalan (Guatemala), a douăzecișitreia sesiune ; Fuentes Mohr îl înlocuiește după moartea subită. Angie Brooks (Liberia) a fost aleasă la 16 septembrie ca președintă a celei de a douăzecișipatra sesiuni. Este, în istoria O.N.U., a doua femeie aleasă ca președintă a Adunării Generale, prima fiind V. L. Pandit (India).

ALASKA

Ion Georgescu, Urziceni. Alaska a fost cumpărată de S.U.A. de la Rusia țaristă la 30 martie 1867, prin tratatul de la Washington, pentru suma de 7 200 000 dolari. O administrație de sine stătătoare apare abia în 1884. Statutul celui de-al 49-lea stat al S.U.A. a fost votat în 1958. Alaska are o suprafață de 1 518 700 km² și peste 226 000 locuitori. Clima e umedă și destul de blîndă pentru latitudinea înaltă — temperatura medie din ianuarie coboară abia la 0° C. Partea meridională e formată din munți accidentați, între care se ridică Mc. Kinley de 6 187 m. Populația e concentrată în special pe coasta meridională a statului, unde se află și principalele localități : Anchorage, Seward, Cordova, Ketchikan, Wrangell. În interiorul teritoriului trăiesc indienii Koykuk ; eschimoșii se află pe țărmurile care străjuiesc Marea Bering. Principala bogăție a Alaskăi au fost și sînt pădurile, exploatate în special în sud. Subsolul conține aramă, aur, petrol, plumb, zinc etc. Se pare că primul explorator al Alaskăi a fost Bering, în 1741. Au urmat, în secolul XVIII și XIX, numeroși căutători de blănuri, iar mai tîrziu — de aur. Alaska e foarte bogată în pește. În fiecare an, echivalentul somonului pescuit egalează cu prețul cumpărării Alaskăi în 1867. Alaska e ținutul în care avionul e mai necesar ca oriunde : un alaskian zboară de 22 de ori mai mult ca un american mediu. Aurul Alaskăi a fost descoperit în 1898 de trei suedezi, aruncați de o furtună pe coasta occidentală, în dreptul localității Nome. Considerată drept cel mai mare rezervor de petrol din cele două Americi, Alaska își are principalul punct de explorare în localitatea Prudhoe Bay (în nord), de unde petrolul e transportat cu avionul datorită faptului că portul e blocat de ghețuri 11 luni pe an.

PREȘEDINȚII BRAZILIEI

Alexandru Onescu, București. 1) Președinții Braziliei după al doilea război mondial au fost următorii : José Linhares (1945—1946) ; Enrico Gaspar Dutra (1946—1951) ; Getulio Dornelles Vargas (1951—1954) ; Joao Café Filho (1954—1955) ; Carlos Coimbra da Luz (9. XI. 1955—11. XI. 1955) ; Nereu de Oliveira Ramos (1955—1956) ; Juscelino Kubitschek (1956—1960) ; Ranieri Mazzilli (5. VIII. 1960—11. VIII. 1960) ; Juscelino Kubitschek (1960—1961) ; Jânio da Silva Quadros (31. I. 1961—25. VIII. 1961) ; Ranieri Mazzilli (25. VIII. 1961—7. IX. 1961) ; Joao Belchior Marques Goulart (1961—1963) ; Ranieri Mazzilli (21. IV. 1963—29.IV.1963) ; Joao Belchior Marques Goulart (1963—1964) ; Ranieri Mazzilli (1.IV.1964—15.IV.1964) ; Humberto de Alencar Castello Branco (1964—1967) ; Arturo da Costa e Silva (1967—1969). Luna trecută, datorită faptului că președintele țării s-a îmbolnăvit, funcțiile președintelui republicii au fost preluate temporar de un triumvirat militar format din ministrul forțelor terestre, ministrul marinei și ministrul aviației. 2) Institutul „Butanta" din Sao Paulo a fost fondat în 1899 pentru pregătirea vaccinurilor împotriva ciumei bubonice. Încă de la început s-a aflat sub conducerea savantului Vital Brasil care, în 1901, l-a transformat în institut de cercetări științifice. În 1913, J. Florencio Gomes își începe aici experiențele care aveau să aducă celebritatea institutului : studiul sistematic al șerpilor și prepararea serului antiveninos. În 1931, Institutul „Butanta" se transformă într-un institut de medicină experimenală și biologie aplicată. Între 1928—1938, în cadrul institutului s-a desfășurat o vastă muncă științifică, alături de specialiștii brazilieni lucrînd savanți străini de renume mondial.

ORGANIZAȚIA INTERNAȚIONALĂ A MUNCII

Walter Pătrașcu, Brașov. Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.) a fost creată în anul 1919, ca urmare a prevederilor tratatului de la Versailles, care-i trasa ca sarcină principală „urmărirea realizării ameliorării soartei muncitorilor". Între deziderate le înscrise pe ordinea de zi a primei sesiuni ținută de O.I.M. (la 1 noiembrie 1919, la Washington), se aflau : instituirea zilei de 8 ore de lucru sau 48 de ore pe săptămînă ; repausul săptămînal de 24 de ore ; interzicerea folosirii copiilor la muncă. La această primă sesiune s-a votat convenția referitoare la cele trei deziderate și, în același timp, alte trei, rezultate din dezbateri : interzicerea muncii de noapte pentru femei, interzicerea fabricării chibriturilor cu fosfor toxic și înființarea, în toată lumea, de birouri publice pentru plasarea în locurile de muncă. A doua sesiune a O.I.M. s-a ținut în ianuarie 1920, la Geneva, iar a treia, în octombrie 1921, tot la Geneva. La 13 iunie 1921, parlamentul român a ratificat toate cele 16 convenții emise de O.I.M. pînă atunci.

În prezent O.I.M. este o instituție specializată a O.N.U. și activează, cu participarea a peste 120 de state membre (între care și România), cu scopul de a studia și îmbunătăți condițiile de muncă și de trai ale oamenilor muncii. Organele sale principale de lucru sînt : Conferința generală, Consiliul de administrație și Biroul internațional al muncii. Conferința generală este alcătuită din cîte patru reprezentanți ai fiecărui stat membru, iar consiliul de administrație — din 48 de membri. Semicentenarul organizației va fi sărbătorit anul acesta, la 29 octombrie, cînd actualul său director general, David A. Morse, va lua cuvîntul în fața Adunării Generale a O.N.U., la New York. **În fotografie :** Comisia legislației internaționale a muncii la conferința de pace, la Paris, în anul 1919.

FONDATORUL „CRUCII ROȘII" INTERNAȚIONALE

Dr. Henri Dunant s-a născut într-un sat izolat din Alpii Elvețieni, în anul 1828. A studiat, ca și tatăl său, medicina. Pleacă apoi într-o călătorie prin Europa, frămîntată în acea vreme de războaie și revoluții. După vestita bătălie de la Solferino (1859), cînd mii de morți și răniți acopereau cîmpul de luptă, dr. Dunant a apărut pentru prima oară în fruntea echipei sale, pansînd rănițiși transportîndu-i spre orășelul apropiat. Această acțiune a însemnat un punct crucial în istoria războaielor. Pînă atunci, răniților nu li se acorda vreo asistență sau îngrijire medicală deosebită ; răniții ușor, care se mai puteau tîrî pe picioarele lor, scăpau cu viață ; ceilalți erau aruncați de cele mai multe ori, împreună cu morții, în gropile comune. Pentru faptul că echipele de salvare erau organizate din banii săi, dr. Dunant a fost supranumit „medicul nebun". După 1863, dr. H. Dunant militează pentru înființarea unei organizații internaționale care să vină în ajutorul răniților din războaie. Rodul neobositei sale activități este, în 1863, Crucea Roșie Internațională. Henri Dunant e răsplătit, în 1901, cu întîiul premiu Nobel pentru pace. Moare în 1912, la 84 de ani. Dr. Henri Dunant a lăsat două scrieri mai importante : „O amintire de la Solferino" și „Fraternitate și caritate internațională în timp de război".

D. MACH
Cîmpia-Turzii

poșta redacției

SCAPA FLOW II

Ion Ulmeanu, Brăila. Rada Scapa Flow, din nordul Scoției, este consemnată în istoria navigației militare mondiale prin două evenimente : sabordajul de la 21 iunie 1919, cînd 73 de nave germane au fost scufundate de propriul lor echipaj (vedeți „Poșta redacției" din nr. 31 / 1969) și scufundarea marelui cuirasat englez „Royal Oak", la 14 octombrie 1939, de către submarinul german U-47. În cartea sa intitulată „Drumul meu spre Scapa Flow", locotenentul Gunther Prien, comandantul submarinului, a descris torpilarea cu multe amănunte, dintre care unele au fost controlate și declarate veridice, iar altele au rămas învăluite încă în mister, pentru că este greu de admis ca un submarin să poată intra nesemnalat într-o zonă riguros supravegheată și, mai ales, să poată scăpa neatins după îndeplinirea misiunii. U-47 a realizat, totuși, această performanță. La 14 octombrie 1939 a intrat în radă, „dus de valuri", cum spune Prien. Și-a ales în liniște ținta și a tras în plin. Ținta ochită fusese marele crucișător „Royal Oak", de 29 000 de tone. Atacul a fost atît de surprinzător încît cei 24 de ofițeri și 809 ostași aflați la bordul crucișătorului nu s-au putut salva, scufundîndu-se o dată cu uriașul răpus. O jumătate de oră după efectuarea torpilării, U-47 se strecura din nou prin barajul de mine și printre navele de patrulare, dispărînd.

U.N.E.S.C.O.

Radu Costache, Buzău. 1) Cele șase organe principale ale O.N.U. sînt Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul de tutelă, Secretariatul, Curtea internațională de justiție și Consiliul economic și social. Subordonate în mod direct Adunării Generale sînt : Tribunalul administrativ al Națiunilor Unite, Forțele speciale O.N.U. și Comitetele principale, procedurale, permanente și subsidiare. Subordonată Adunării Generale și Consiliului de Securitate este comisia de dezarmare. Subordonată Adunării Generale și Consiliului economic și social este Agenția internațională pentru energia atomică. Consiliului economic și social îi sînt subordonate comisiile regionale și funcționale economice, Fondul special al Națiunilor Unite, Fondul Națiunilor Unite pentru copii, Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru refugiați, Comitetul administrativ de coordonare economică și Biroul de asistență tehnică. Tot Consiliului economic și social îi sînt subordonate instituțiile specializate : Organizația Internațională a Muncii, Organizația Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură, Organizația Internațională a Aviației Civile, Uniunea Internațională de Telecomunicații, Fondul Monetar Internațional, Organizația Interguvernamentală consultativă maritimă, Organizația Națiunilor Unite pentru alimentație și agricultură, Organizația Mondială a Sănătății, Uniunea Poștală Universală, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Organizația Meteorologică Internațională. 2) Despre U.N.E.S.C.O. revista noastră a scris în mai multe rînduri. În legătură cu scopurile U.N.E.S.C.O. și publicațiile ei — în special „Le Courrier de L'UNESCO — vă sfătuim să consultați cartea „Mic ghid al O.N.U. și al instituțiilor specializate" de Cristian Popișteanu.

UNIVERSITATEA FĂRA ZIDURI

Cornel Tomescu, Alba Iulia. Într-un articol publicat într-unul din numerele revistei „Science et vie", filozoful canadian Marshall McLuhan elaborează, în urma concluziilor la care a ajuns prin observarea sistemelor de învățămînt, teoria „universității fără ziduri", școală a viitorului. McLuhan consideră că astăzi copiii prezintă facultăți uimitoare de asimilare a informațiilor cu grad ridicat de dificultate. Autorul citează pe dr. Louis Bright care, în urma unui recent studiu statistic întreprins în S.U.A., conchide că, cel puțin în marile orașe, tinerii care au întrerupt pentru un motiv sau altul studiile universitare au, în medie, un nivel intelectual superior aceluia al licențiaților mai vechi. Reforma pedagogică preconizată de McLuhan constă în a șterge linia de demarcație care există astăzi între muncă, studiu și joc. După părerea sa, mulțumită aparaturii didactice moderne (televiziune, ordinatoare), durata învățămîntului ar putea fi redusă cu o treime sau chiar cu jumătate. McLuhan consideră că, în viitor, universitatea va putea prezenta mai multe forme de înscriere : studenți pentru „tot timpul", sau studenți pentru „serviciul de informare" la domiciliu prin mașinile electronice.

PADDY LANDS ACT

Aurelian Iosifescu, Oradea. 1) Paddy Lands Act este o carta a drepturilor fermierilor ceylonezi votată în 1953. Această cartă prevede, totodată, și crearea unor comitete sătești, compuse din doisprezece membri, care să rezolve problemele privind cultura orezului. 2) Independența Ceylonului a fost proclamată printr-o lege din 10 decembrie 1947, completată de un decret din 19 decembrie 1947. Actul din 1947 a intrat în vigoare la 4 februarie 1948, cînd Ceylonul devine un dominion în cadrul Commonwealthului. În 1955, Ceylonul e primit în Organizația Națiunilor Unite. 3) Ceylonul a cunoscut de-a lungul istoriei sale mai multe capitale. Cea mai veche pare a fi fost Tissamaharama, în partea de sud-est a insulei. Apoi, aproape un mileniu, capitală a fost localitatea Anouradhapoura (297 î.e.n. — 729 e.n.). Există și un scurt interval (douăzeci de ani : 477—495), în timpul domniei regelui Kasyapa I, în care capitala țării a fost la Sigiriya. În secolul VIII, capitala Ceylonului s-a mutat la Polonnarouwa (781—1314). Între 1592 și 1815, capitala insulei a fost orașul Kandy, așezat în mijlocul țării. Actuala capitală a Ceylonului este Colombo, pe coasta occidentală.

CONDUCTE PETROLIERE

Dan-Radu Staicovici, București. 1) Recent a fost construită, în regiunile centrale ale Statelor Unite, o nouă arteră de transport petrolier denumită „Capline" — o conductă subterană de oțel, lungă de 1 000 km, cu un diametru de 102 cm, care poate transporta zilnic din Louisiana în Illinois 400 000 barili de păcură.

Această conductă reprezintă, însă, numai o cincime din lungimea rețelei de conducte interstatale în curs de construcție. O altă rețea nouă este „Chicap", o conductă cu diametrul de 66 cm, care va lega capătul nordic al conductei „Capline" de Chicago (320 km). În același timp e în curs de construcție conducta „Lakehead" (690 km), care coboară din statul Wisconsin pînă la Chicago. 2) Prima conductă a fost construită în urmă cu peste o sută de ani în zona petrolieră noroioasă din statul Pennsylvania (la scurt timp după ce Edwin Drake construise întîia sondă din lume). Transportul căruțașilor, extrem de costisitor, e înlocuit cu conducte din lemn. Concurența îi determină pe căruțași să distrugă aceste mijloace de transport. Atunci Samuel Van Syckle, din statul New Jersey, realizează primul transport prin țeavă din fier forjat, îngropată la o adîncime de 60 cm, iar în 1965 — întîia conductă lungă de 9,6 km, care transporta zilnic 2 000 barili de petrol. Astăzi, conductele numără 1 600 000 km, adică aproape de trei ori lungimea rețelei de cale ferată a Statelor Unite.

PRIMELE FEMEI ÎN DIPLOMAȚIE

Radu Basarabescu, Tg. Mureș. Primul nume de femeie înscris în rîndurile diplomaților este al bulgăroaicei Nadia Stanciov care, în anul 1922, a fost numită în funcția de secretar principal al Ambasadei Bulgariei din Washington. Nadia Stanciov era fiica ministrului Bulgariei la Londra și avea pe atunci 27 de ani. În vara anului 1922, înainte de a pleca la post, Nadia Stanciov a fost la București. Nicolae Iorga, care a cunoscut-o, i-a consacrat un articol în ziarul „Neamul Românesc" (numărul din 3 august 1922). Prima femeie din lume care a avut titlul de ministru plenipotențiar a fost Alexandra Kollontai, numită în august 1924 ca reprezentantă a Uniunii Sovietice în Norvegia. În 1930, Alexandra Kollontai a fost mutată la Stockholm cu titlul de ambasador.

Ioan Găiță, com. Gura Văii, jud. Mehedinți. Vă sfătuim să vă adresați unei reviste de specialitate.

Iacob Ghiuță, Fălticeni și Gh. Bătineanu, Craiova. Vă rugăm să adresați întrebările dv. unei reviste de știință și tehnică.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

COMPLEXUL PENTRU INDUSTRIALIZAREA LEMNULUI

BRAŞOV

Str. Zizinului nr. 109 bis

Mobilă de cea mai bună calitate

• GARNITURĂ LĂMÎIŢA • GARNITURĂ CODLEA • GARNITURĂ HOLL E 100 şi 319 • GARNITURĂ POIANA • DORMITOR MOLDA.

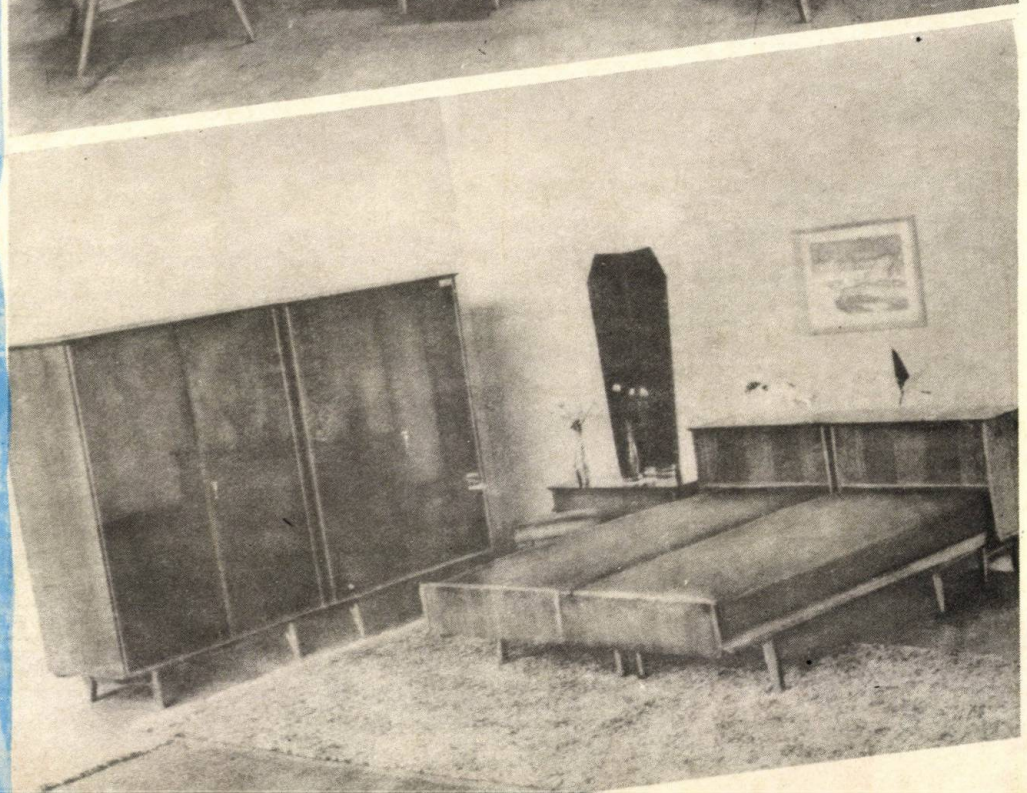

FABRICA DE PRODUSE CHIMICE

SINTEZA ORADEA

produce
și
livrează

următoarele insecticide fitofarmaceutice de mare eficiență :

— CARBETOX — Se aplică în pomicultură, în legumicultură, în culturile de bumbac, de tutun, de sfeclă de zahăr și în silvicultură, pentru combaterea insectelor rozătoare și sugătoare, împotriva păduchilor țesoși și a acarienilor fitofagi. Are aplicații în zootehnie în combaterea endo și ectoparaziților vitelor și a păsărilor de curte.

— FOSFOTOX R — (Rogor) Se utilizează în pomicultură, în cultura cerealelor, în legumicultură, la plantele industriale și plante ornamentale, în zootehnie, cu indicații speciale pentru combaterea aphidelor, acarienilor, păduchelui verde al mărului și al piersicului ; se întrebuințează pentru combaterea păduchelui negru al sfeclei, mușteî cireșului, păduchelui de frunză.

— FOSFOTOX F — (Ehtion) Se recomandă pentru combaterea acarienilor fitofagi în pomicultură și viticultură, a păduchilor țesoși în tratamentele de iarnă. Are eficacitate mare în combaterea păduchelui San José, păianjenului brun al pomilor și al păduchelui cenușiu al verzei.

— CIMEXAN — Se întrebuințează pentru distrugerea radicală a insectelor parazite din locuințe și localuri publice în combaterea ploșnițelor, păduchilor, puricilor și a mușteloor.

Instrucțiunile de folosință se pot obține de la
FABRICA DE PRODUSE CHIMICE „SINTEZA"
Oradea, str. Chimiei nr. 3—7

Lei 2

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 42 *9 octombrie 1969*

Repere economice indiene

Laburiştii după Conferinţa de la Brighton

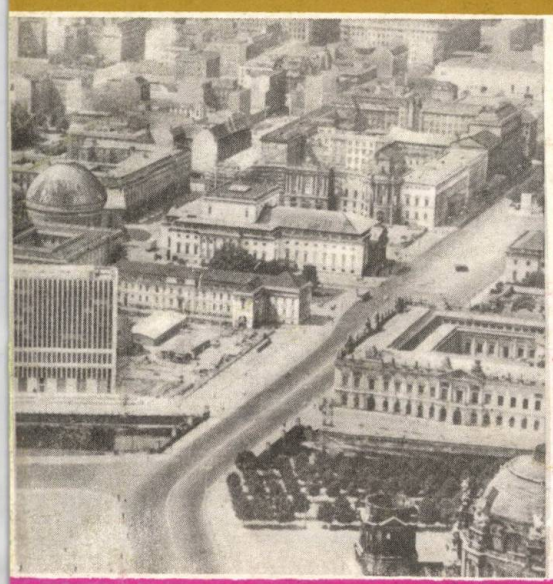

R. D. GERMANĂ la a XX-a aniversare

„Bomex" în luptă cu „Camilia"

Un aspect de la marea adunare populară care a avut loc în Capitală cu prilejul sărbătoririi Zilei recoltei.

La convorbirea dintre președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, și noul ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Bulgaria în Republica Socialistă România, Spas Nicolov Gospodov, după prezentarea scrisorilor de acreditare.

Primirea de către președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a ministrului comerțului exterior al Belgiei, Henri Fayat.

LUMEA

Nr. 42 (311) — 9 OCTOMBRIE 1969

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Corneliu Vlad*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

4 NEW YORK O.N.U. La încheierea dezbaterii generale. *Constantin Alexandroaie*
18 BOGOTA. Pe Amazoane — oameni în epoca de piatră. *Leopoldo Vargas*

INTERVIURI

7 KURT FICHTNER, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Democrate Germane
18 MOHAMED KHIR YOHARI, ministrul comerțului și industriei al Malayeziei

ARTICOLE

5 India : repere industriale și științifice. *Radu Budeanu*
8 Laburiștii la Brighton. Start electoral ? *Mihai Matei*
10 Bonn. Premisele noii formule. *Radu Pascal*
11 A XIII-a Conferință generală A.I.E.A. *Tiberiu Bogdan și Valentin Ionescu*
13 Piața comună și revalorizarea prin „fluctuație". *Ilie Șerbănescu*
15 Peru. Ziua demnității naționale. *Dan Vasilescu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Angola — frontul de est. *Aquino Bragança*

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

19 „Bomex" în luptă cu „Camilia". *Mircea Grigorescu*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

22 Drew Pearson, observator al vieții parlamentare americane. *Felicia Antip*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

25—30 The New York Times Magazine, Le Monde, L'Express, Rinascita, Jeune Afrique, Clarin

PROFIL

30 OLOF PALME, prim-ministru desemnat al Suediei

POȘTA REDACȚIEI (31-32)

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

În acest număr

DIN ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ

O. N. U. : Dezbaterea generală

LONDRA : Laburiștii după „episodul Brighton"

BONN: Premisele noii formule guvernamentale

LIMA : Ziua demnității naționale

Reportaj pe glob

„GUERILLERO"

ÎN ANGOLA

În lumea științei

„BOMEX"

în luptă cu

„CAMILIA"

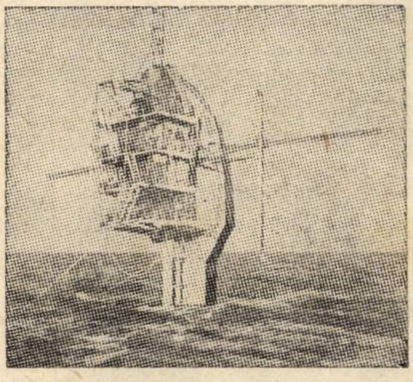

săptămîna

în telegrame

Washington

IMPOPULARITATEA IDEII DE „VIETNAMIZARE"

Se poate spune că invitația senatorului Charles Goodell (sprijinit de colegii săi Edward Kennedy și Edmund Muskie), de a se dezbate în Senat proiectul unei rezoluții care să ceară fixarea unui termen pentru evacuarea totală a trupelor americane din Vietnam a deschis seria unei noi campanii de protest în S.U.A., la scară națională, împotriva politicii vietnameze a Administrației.

După circa opt luni de relativă expectativă, iată-i din nou pe contestatarii americani ai politicii oficiale duse în Vietnam pregătindu-se — în diferite sectoare ale vieții publice și în modalități diverse — pentru noi acțiuni menite să apropie soluționarea rațională a conflictului. Atenția în acest sens se îndreaptă mai ales către Senat. Formulînd critici energice la adresa politicii în Vietnam, liderul majorității democrate, senatorul Mike Mansfield, a propus ca Administrația să declare o încetare a focului care să preceadă reglementarea globală a conflictului și a cerut ca Statele Unite să grăbească ritmul retragerii corpului expediționar din Vietnamul de sud, fără a se mai crampona de așteptarea unor pretinse „indicii semnificative" din partea delegațiilor R.D. Vietnam și F.N.E. la tratativele de la Paris. „Sper că vom reuși să ne degajăm de dependența față de guvernul sud-vietnamez (regimul de la Saigon — n.n.) care devine cu fiecare zi tot mai evidentă" — a adăugat el.

Și alți membri ai Senatului, reputați adversari ai politicii de escaladare, și-au reafirmat, în ultimele zile, dorința inițierii în sfîrșit, a unor acțiuni concrete, din partea Administrației, menite să contribuie la rezolvarea rezonabilă a conflictului. Senatorul Mark Hatfield și Charles Goodell s-au declarat în mod public în favoarea organizării unei zile de acțiuni împotriva războiului — prevăzută pentru 15 octombrie ; ca de altfel și senatorul Eugene McCarthy care, criticînd actuala politică a Casei Albe, a remarcat : „S-ar putea crede că ne întoarcem la anul 1966" (care a constituit unul din momentele de vîrf ale politicii de escaladare în Vietnam a Administrației Johnson). Un alt senator democrat, George McGovern, declara la rîndul său că președintele „a decis să cîștige răbdarea publică prin retragerea simbolică a trupelor, cu o grijă calculată. Totul indică — adăuga el — că guvernul este mai degrabă sensibil la dorințele președintelui Thieu decît la cererile concetățenilor noștri care doresc ca războiul să ia sfîrșit acum".

Menținîndu-ne în sfera campaniei protestatarilor din Senat, desprindem — ca principală activitate în acest sens — convocarea, pentru 27 octombrie, de către senatorul William Fulbright, a Comitetului pentru afacerile externe al primei Camere a Congresului american (al cărui președinte este) în vederea dezbaterii situației din Vietnam. Senatorul Fulbright a explicat acest act prin a arăta că, după părerea sa, președintele Nixon „face foarte puțin" pentru soluționarea problemei vietnameze. În consecință, el i-a convocat, pentru a expune în fața Comisiei punctul de vedere al Administrației față de conflictul din Vietnam, pe secretarul de stat William Rogers și pe ministrul apărării, Melvin Laird.

Manifestările publice ale senatorilor care se opun actualei politici în Vietnam urmează îndeaproape afirmării unei tendințe — sesizată de mai mulți observatori — care ar emana chiar de la Casa Albă, de adevărată pregătire psihologică a opiniei publice americane în vederea continuării, într-un mod sau altul, a războiului. În acest context se încadrează între altele lozinca „vietnamizării" conflictului, în sensul dezangajării treptate a Statelor Unite de pe cîmpul de luptă pe seama regimului saigonez. Dar, așa cum remarcă înșiși generalii americani aflați la post în Saigon, trupele aflate sub conducerea lui Thieu și Ky nu ar putea fi vreodată capabile să-și asume, ele singure, sarcina prelungirii războiului.

Iată de ce pentru unii observatori de presă (citîm aici cuvintele săptămînalului „La Tribune des Nations") „vietnamizarea conflictului este o soluție care de fapt nu există, ea nepermițînd altceva decît fie evitarea, fie amînarea veritabilei soluții care nu poate fi decît de ordin politic".

„Vietnamizarea" situației din această parte a lumii nu poate consta, de fapt, decît în încetarea amestecului străin, de orice fel, în treburile interne ale poporului vietnamez, decît în curmarea neîntîrziată a intervenției militare americane și în crearea condițiilor pentru ca Vietnamul să poată decide în mod liber și suveran asupra propriilor sale destine. „Singura soluție pentru Statele Unite — se spune în comunicatul final al plenarei lărgite a C.C. al Frontului Patriei din Vietnam întrunită săptămîna aceasta la Hanoi — constă în încetarea războiului agresiv, retragerea rapidă și necondiționată a tuturor trupelor din Vietnamul de sud, pentru ca poporul sud-vietnamez să-și poată rezolva independent problemele interne, fără amestec străin".

O campanie de semnături în sprijinul cauzei poporului vietnamez a fost organizată pe străzile capitalei Japoniei

Belgrad

VIZITA PREȘEDINTELUI SARAGAT

Președintele Giuseppe Saragat este cel dintîi șef al statului italian care întreprinde, după război, o vizită oficială în Iugoslavia. Programul călătoriei — desfășurat între 2 și 6 octombrie — a inclus convorbiri pe teme politice între președinții Saragat și Tito ; ele s-au purtat, așa cum informează comunicatul oficial final, „într-o atmosferă de prietenie și sinceritate care caracterizează relațiile dintre cele două țări".

La capitolul relațiilor italo-iugoslave, cei doi oameni de stat au remarcat, în urma analizei efectuate, „nivelul foarte ridicat de înțelegere și colaborare fructuoasă" dintre părți. „Italia și Iugoslavia — se arată în documentul final — aplicînd cu consecvență principiile respectării independenței, suveranității și neamestecului în treburile interne ale altor țări, ținînd seama de deosebirile dintre sistemele lor social-politice și de poziția diferită pe plan internațional, au dat și dau prin relațiile lor reciproce exemplu de felul în care se pot dezvolta relațiile de bună vecinătate și colaborare pe baza egalității în drepturi".

Abordînd în cursul convorbirilor sfera relațiilor internaționale, cei doi șefi de state au formulat, ca apreciere de ansamblu, ideea că „este necesar un grad mai înalt de încredere și înțelegere între state, ținîn-

Întîlnire între președintele Tito și președintele Saragat, cu prilejul recentei vizite oficiale făcute în Iugoslavia de șeful statului italian

du-se seama de pozițiile și posibilitățile lor pentru a se ușura rezolvarea crizelor care tulbură viața pașnică a popoarelor (...), că este necesar să se depună eforturi care să ducă la eliminarea aplicării forței ca mijloc de presiune în relațiile internaționale".

Trecînd la discutarea diferitelor aspecte ale actualității politice internaționale, părțile au subliniat, cu referire la Europa, hotărîrea lor de a-și aduce o contribuție concretă la crearea condițiilor favorabile și a unei atmosfere de încredere sporită care ar ușura rezolvarea problemelor existente, pe calea elaborării treptate a unui sistem de colaborare și securitate în Europa, ceea ce se va reflecta pozitiv asupra diminuării încordării și asupra colaborării și cu celelalte regiuni ale lumii. „Cele două părți — scrie comunicatul — au confirmat intenția de a acționa pentru crearea atmosferei de înțelegere între popoarele continentului și au fost de acord că se poate realiza un sistem eficient de consolidare a păcii în Europa, numai prin respectarea principiilor de bază ale Cartei O.N.U. Ele au arătat interes față de ideea convocării unei conferințe europene, pe care sînt gata s-o sprijine prin pregătirile corespunzătoare".

Ca țări mediteraneene, Italia și Iugoslavia și-au manifestat în mod special interesul comun pentru promovarea colaborării între toate țările din această regiune ; exprimîndu-și îngrijorarea în legătură cu înrăutățirea continuă a situației din Orientul Apropiat, ele au convenit să facă tot ce le stă în putință pentru a sprijini fiecare acțiune internațională în cadrul O.N.U. și pe baza rezoluției Consiliului de Securitate, orientată spre găsirea unei soluții juste, pașnice și durabile în vederea rezolvării actualei crize, care să țină seama de interesele vitale ale tuturor părților interesate din această regiune.

În legătură cu situația din Vietnam, cei doi președinți au fost de acord că este necesar să se găsească o soluție politică urgentă în problema vietnameză ; ei și-au exprimat speranța că tratativele ce se desfășoară la Paris vor duce la o soluție justă și pașnică și vor contribui la stabilizare și pace în această parte a lumii.

Efectuînd un bilanț al stadiului relațiilor de cooperare italo-iugoslave, ale căror rezultate importante au fost apreciate cu satisfacție, părțile au făcut cunoscută intenția lor fermă de a promova în continuare această colaborare ; în acest context au fost examinate problemele schimburilor comerciale reciproce și posibilitățile favorabile de dezvoltare a lor în scopul realizării unui echilibru mai bun.

Comunicatul comun italo-iugoslav, ca și comentariile formulate cu prilejul vizitei de către presa de la Belgrad și Roma au exprimat convingerea că relațiile de colaborare prietenească și cordială între Italia și R.S.F. Iugoslavia acționează pozitiv în interesul popoarelor din cele două țări și în același timp constituie o contribuție la rezolvarea unor probleme internaționale de o importanță mult mai largă.

Orientul Mijlociu

SITUAȚIE STAȚIONARĂ

Confruntarea militară arabo-israeliană, care a depășit nivelul unor simple incidente pe liniile de încetare a focului se concretizează, în ultima vreme, și în incursiuni — terestre sau aeriene — în profunzimea frontului uneia sau alteia din țările direct angajate în conflict. Frecvența practic cotidiană a acestor ciocniri nu poate fi însă, în nici un caz, interpretată ca o activitate de rutină, caracterul lor primejdios pentru evoluția situației din această zonă a lumii constituind, după părerea cvasiunanimă, o realitate acută.

La activul preocupărilor diplomatice sînt de consemnat, și pentru această săptămînă, în primul rînd întîlnirile prilejuite de lucrările actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. La rezultatele lor, și în general la actualul stadiu al desfășurării conflictului, s-au referit, în declarații cu caracter public, zilele acestea, atît diplomați arabi cît și israelieni ; este comună aprecierea că în plan diplomatic situația se menține, de cîtăva vreme, staționară. Alcătuind bilanțul activității diplomatice a ministrului egiptean de externe, Mahmoud Riad, ziarul „Al Ahram" considera că în ansamblu situația „n-a progresat de loc".

Referindu-se în particular la inițiativele unor terțe părți în direcția soluționării conflictului, Abba Eban a remarcat că „nimic nu indică o schimbare de poziție sau un pas înainte".

Supunînd analizei cererea Israelului de a fi recunoscut în prealabil de țările arabe și de a avea o garanție în ce privește încheierea stării de beligeranță, „Al Ahram" insereză două argumente susținute de Mahmoud Riad în cursul consultărilor sale din ultima vreme: 1) încheierea stării de beligeranță nu ar putea fi discutată atîta timp cît Israelul ocupă teritorii arabe și 2) Consiliul de Securitate, marile puteri și Carta O.N.U. ar urma să garanteze pacea în regiune.

Contactele diplomatice din ultima vreme s-au concretizat, între altele, potrivit diferiților corespondenți aflați la Națiunile Unite, și în continuarea întrevederilor bilaterale sovieto-americane de la New York, cărora se preconizează să le urmeze reluarea consultărilor cvadripartite (între marile puteri). Abia în acel moment — opinează comentatorii — diplomatului suedez Gunnar Jarring, care pentru moment își reia postul de ambasador al țării sale la Moscova, i-ar putea fi încredințate din nou misiuni concrete în scopul rezolvării conflictului.

Între timp, în coloanele diferitelor ziare, capătă o oarecare consistență ideea unui nou plan pentru Orientul Mijlociu ; numele său, pe cale de consacrare, este „negocieri după formula de la Rhodos". Corespondentul din New York al ziarului francez „Le Monde" crede a ști că Departamentul de Stat ar fi elaborat un plan vizînd soluționarea conflictului prin angajarea de negocieri între Israel și țările arabe în maniera celor ce s-au desfășurat în 1949 în insula Rhodos pentru încheierea armistițiului între Egipt și Israel, apoi între Iordania și Israel.

La această nouă variantă se referă și ziarul libanez „L'Orient" într-un editorial intitulat „Revenirea la Rhodos ?", care enumeră o serie de indicii privind perspectiva unor soluții diplomatice în problema palestiniană. După opinia ziarului, aceste elemente ar fi : „două declarații ale lui Golda Meir potrivit cărora ea nu a obținut din partea președintelui Nixon o promisiune fermă de livrare de arme și nu a reușit să-i facă pe americani să renunțe la consultările în patru ; o declarație a lui Mahmoud Riad care, în numele Egiptului, se declară favorabil unei proceduri de dialog similară celei aplicate la Rhodos în 1949 ; o declarație israeliană la fel de favorabilă procedurii de la Rhodos ; o telegramă din New York bazată pe ipoteza că la reluarea consultărilor cvadripartite de la sediul Națiunilor Unite se va propune un plan de soluționare care ar urma să fie negociat potrivit aceleiași proceduri de la Rhodos.

Deocamdată, reacțiile oficiale publice ale capitalelor direct interesate la concretizarea în viitorul apropiat a ipotezei „formulei de la Rhodos" întîrzie să se producă sau sînt negative.

Corneliu VLAD

Premierul canadian Elliott Trudeau și Andrei Gromîko, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., care a făcut recent o vizită la Ottawa

Corespondență din New York
de la Constantin Alexandroaie

O. N. U.: La încheierea dezbaterii generale

În palatul de beton și sticlă al Națiunilor Unite funcționează de aproape un sfert de secol ceea ce un diplomat european numea „cel mai vast laborator diplomatic internațional al tuturor timpurilor".

Potrivit unor aprecieri neoficiale, documentele redactate la O.N.U., de la înființarea sa și pînă în prezent, dacă s-ar strînge laolaltă s-ar înălța cît clădirea de 38 de etaje a secretariatului Organizației. Zilnic sînt redactate, dactilografiate, șapirografiate și tipărite sute de mii de pagini, la care lucrează cei peste 8 500 de salariați ai O.N.U. Aci fiecare minut de ședință costă, în timpul sesiunilor, 150 de dolari, iar o pagină ajunsă pe pupitrul diplomatului sau expertului, se ridică la 80—120 de dolari. Bugetul anual al O.N.U. și organismelor din sistemul ei este de 700 de milioane dolari, din care departamentul conferințe și documente consumă cea mai mare parte. Numai problemele științei și tehnicii mondiale fac obiectul dezbaterilor a circa 50 de organisme interguvernamentale sau de expertiză din sistemul O.N.U., nemaivorbind de problemele politice, juridice, sociale, umanitare și culturale, care intră în preocupările altor zeci și zeci de comitete, comisii, grupuri de lucru etc.

După introducerea statistică impusă de cifrele citate mai sus, care seci fiind nu reușesc să comunice decît o imagine limitată asupra activității O.N.U., mai ales a celei politice, vom încerca în cele ce urmează să extragem cîteva concluzii din dezbaterile primelor 4 săptămîni ale sesiunii.

Localizate în timp, dezbaterile generale încheiate în după-amiaza de 8 octombrie la care au luat parte 117 șefi de delegații, din care majoritatea covîrșitoare o formează miniștrii afacerilor externe, au avut loc la numai un an înaintea sesiunii jubiliare din anul 1970, cînd Organizația va sărbători un sfert de secol de la înființarea ei. Acest fapt nu a putut să nu-și pună amprenta pe întreaga desfășurare a lucrărilor de pînă acum, exercitînd o influență dintre cele mai pozitive asupra lor. Și în ciuda faptului că bilanțul anului politic internațional, care și-a găsit o puternică reflectare în intervențiile delegaților, este punctat de seriozitatea situațiilor de criză, ca cea din Vietnam, Orientul Apropiat și Nigeria, tonul dezbaterilor generale poate fi caracterizat drept moderat, constructiv și plin de grija de a crea o atmosferă propice tratativelor. Marea majoritate a reprezentanților statelor au arătat în intervențiile lor o profundă preocupare de a încerca concertarea tuturor eforturilor în direcția promovării destinderii și dezvoltării cooperării între membrii comunității internaționale, pe baza respectării de către toate statele a principiilor fundamentale ale Cartei O.N.U., respectul față de dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta. În acest context, în alocuțiunea rostită joia trecută, de la tribuna plenarei Adunării Generale, ministrul afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, sublinia : *„Experiența relațiilor politico-diplomatice ale țării mele, situația internațională în general, ne îndreptățesc să afirmăm că aplicarea acestor principii la viața internațională, abolirea definitivă a politicii de dominație, asigurarea condițiilor ca fiecare națiune să-și poată alege liber calea dezvoltării sale, constituie în zilele noastre condiția sine qua non a dezvoltării unor raporturi normale între state, a menținerii păcii, a înfăptuirii securității și cooperării internaționale"*.

O primă trăsătură caracteristică a dezbaterilor generale, și poate cea mai importantă, o constituie deci grija reprezentanților statelor membre ale Organizației de a asigura crearea cadrului politic general propice facilitării unui climat de destindere, pentru ca cea de a 25 aniversare a O.N.U., care se propune a fi sărbătorită prin prezența la sesiune a șefilor de state și guverne, să marcheze, într-adevăr, o cotitură însemnată în viața Națiunilor Unite pe linia înfăptuirii dezideratelor popoarelor, o lume a păcii, securității și colaborării.

Această perspectivă strălucește încă timid pe orizontul speranțelor popoarelor ; ea este condiționată de soluționarea unui grup de probleme de însemnătate vitală pentru destinele omenirii, în jurul căruia au gravitat, într-o formă sau alta, absolut toate intervențiile rostite în cadrul dezbaterilor generale : dezarmarea generală și totală, stingerea focarelor de război din Vietnam și Orientul Apropiat, lichidarea imediată a ultimelor enclave ale colonialismului, înlăturarea barierelor care împart comunitatea internațională în țări bogate și țări sărace.

Dezbaterile generale au evidențiat cu claritate faptul că nimeni nu își face iluzii că aceste probleme de însemnătate cardinală pentru omenire ar putea fi rezolvate dintr-o dată. S-a subliniat însă că important este ca statele să dea dovadă de bunăvoință și inițiativă în abordarea lor cu curaj, perseverență, răbdare și hotărîre, ca întreaga comunitate a națiunilor să-și aducă contribuția la reglementarea lor.

Numărul record de vorbitori care au luat cuvîntul în cadrul dezbaterilor generale, problemele atacate evidențiază o nouă caracteristică a acestei sesiuni, aceea a înrădăcinării convingerii că fiecare țară mare, mică sau mijlocie, poate și trebuie să-și aducă o contribuție proprie, pozitivă, la reglementarea problemelor internaționale, la influențarea evoluției evenimentelor pe calea spre destindere, spre lărgirea cooperării și colaborării internaționale. În acest context se înscriu și cele aproape 2 000 de întrevederi ale celor 97 de miniștri ai afacerilor externe prezenți la această primă parte a sesiunii. În același cadru se înscriu și încercările de a se conjuga eforturile pe plan regional — tendință vădită în special în intervențiile europenilor și latino-americanilor — spre a se depăși stadiul declarațiilor de intenții și a se întreprinde acțiuni concrete care să conducă la eliminarea oricăror situații generatoare de neîncredere și încordare, cum ar fi de exemplu existența blocurilor militare, bazelor militare străine de pe teritoriile altor state.

Problemele europene au fost tratate într-o formă sau alta de absolut toți reprezentanții statelor din această zonă geografică. *„Dezvoltarea cooperării europene, pe baza respectării independenței și suveranității și întărirea securității europene pe astfel de temelii, ar constitui o contribuție eficientă la rezolvarea problemelor cooperării și securității și în alte părți ale lumii"*, releva ministrul afacerilor externe al Iugoslaviei, Mirko Tepavaț.

Pe această linie — în special reprezentanții statelor mici ale Europei — au avansat și propuneri în direcția sprijinirii ideii de a se convoca o conferință paneuropeană, întrucît, după cum sublinia ministrul de externe al Danemarcei Poul Hartling, *„Propunerea convocării unei conferințe în vederea discutării problemelor securității europene se bucură de o atenție considerabilă în cadrul dezbaterilor internaționale. Danemarca o sprijină întrucît o consideră drept o metodă nimerită pentru promovarea destinderii și cooperării"*.

Aci este necesar să subliniem și fap-

Delegația română în sala Adunării Generale

tul că după părerea multor diplomaţi şi observatori, modul în care, în discursul şefului delegaţiei române Corneliu Mănescu, au fost prezentate problemele europene şi propunerile formulate de România în acest context nu vor întîrzia să influenţeze în mod pozitiv asupra progresului pe calea multiplicării dialogului intereuropean, care, în cele din urmă, să aibă drept rezultantă crearea condiţiilor necesare convocării unei conferinţe a tuturor statelor continentului.

Discuţiile purtate asupra unor astfel de probleme regionale au evidenţiat convingerea statelor că îmbunătăţirea climatului politic pe plan zonal constituie o contribuţie însemnată la cauza păcii şi securităţii întregii lumi.

Dezbaterile asupra dezvoltării au fost, pentru prima dată în istoria O.N.U., direct legate de cele asupra dezarmării, secretarul general al O.N.U., U Thant, propunînd, în introducerea la raportul anual, ca cea de a doua decadă a dezvoltării să se desfăşoare în paralel cu prima decadă a dezarmării, ambele urmînd a începe în anul 1971. Covîrşitoarea majoritate a vorbitorilor şi-a exprimat speranţa că se vor înregistra progrese în tratativele Comitetului pentru Dezarmare de la Geneva şi au criticat realizările nesemnificative ale primei decade a dezvoltării. Totodată s-a subliniat faptul că actuala balanţă precară a „echilibrului groazei" creată de existenţa armelor nucleare, balanţă pusă din cînd în cînd la grea încercare de „războaiele locale", ar putea risca un dezechilibru ce s-ar solda cu consecinţe imprevizibile, de proporţiile unui cataclism global, în cazul în care nu se va pune capăt spiralei cursei înarmărilor nucleare. Reprezentanţi ai ţărilor afro-asiatice şi latino-americane au declarat plenarei Adunării Generale : ori înarmare, ori dezvoltare, ambele nu pot fi făcute în acelaşi timp, întrucît se află într-o flagrantă şi ireconciliabilă contradicţie.

O altă problemă care a reţinut în mod deosebit atenţia participanţilor la dezbaterile generale a fost aceea a pericolelor care decurg din menţinerea în diferite părţi ale lumii a colonialismului şi rasismului. Sînt semnificative din acest punct de vedere intervenţiile şefilor delegaţiilor africane şi în special ale celor din Mali, Ghana, Guineea, care au declarat răspicat faptul că *„popoarele Africii nu vor avea linişte şi pace atîta timp cît cancerul colonialismului, discriminării rasiale şi apartheidului nu va fi eradicat de pe corpul continentului negru"*. La acest capitol, peste 20 de reprezentanţi africani au subliniat că una dintre principalele piedici în calea dezrobirii tuturor popoarelor aflate sub jug colonial este ajutorul militar şi financiar pe care unele puteri N.A.T.O. îl acordă colonialiştilor şi rasiştilor.

Se poate spune că, avîndu-se în vedere complexitatea sarcinilor şi problemelor la care O.N.U. trebuie să-şi aducă o substanţială contribuţie pe linia transpunerii în practică a prevederilor fundamentale ale Cartei, dezbaterile generale ale acestei sesiuni au reliefat, mai mult ca oricînd în trecut, necesitatea conjugării eforturilor statelor membre pentru a da o nouă viaţă Organizaţiei, a o transforma într-un instrument internaţional cu adevărat eficace pentru a veghea asupra păcii şi securităţii lumii, a promova cooperarea şi colaborarea între toate statele comunităţii naţiunilor.

New York, 8 octombrie.

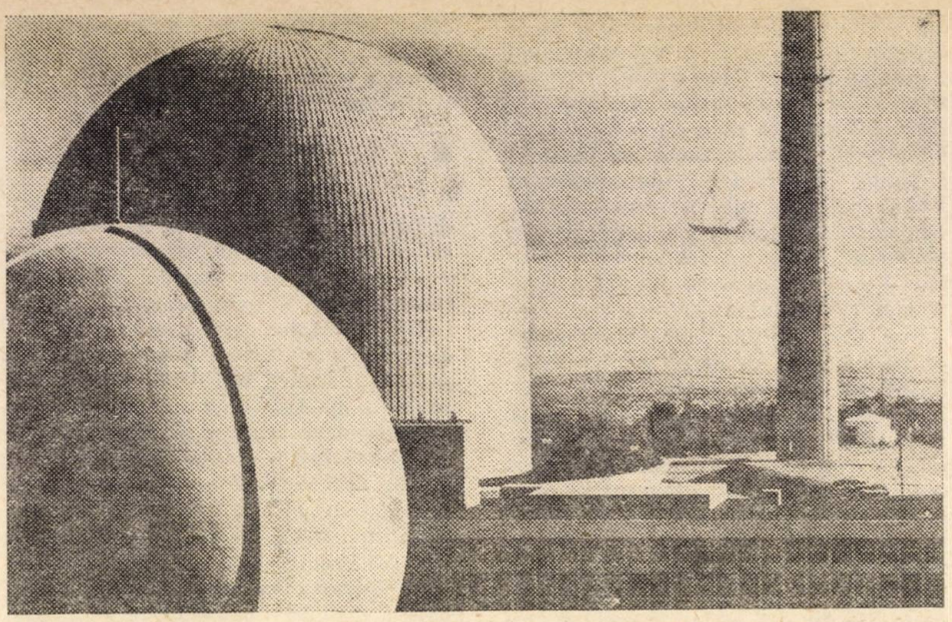

Reactorul atomic de la Trombay

INDIA: repere industriale şi ştiinţifice

Ţară a unei culturi de o inalterabilă specificitate, India filozofiei milenare şi a vastelor monumente arhitectonice a intrat în era civilizaţiei tehnice la remorca exploatării străine, a sărăciei şi înapoierii economice „clasice" (pentru sistemul colonialist) reuşind, de-abia din 1947, o dată cu obţinerea independenţei de stat, să-şi poată promova propriul destin politic şi economic. Descătuşarea acestei ţări imense, lichidarea grelei moşteniri coloniale a constituit şi constituie un proces complex şi dificil. Lipsa, aproape completă, în perioada colonialistă, a unei industrii proprii, agricultura practicată cu mijloace primitive, analfabetismul, foametea, adversităţile climatice, multitudinea de dialecte şi limbi au reprezentat tot atîtea obstacole în calea progresului. În ciuda acestor dificultăţi, India a înregistrat, în anii care au trecut de la dobîndirea independenţei, succese notabile pe calea emancipării economice, a construirii unei industrii proprii, a formării de cadre calificate necesare modernizării structurilor de producţie.

În martie 1950, plecînd de la premisa că intervenţia statului în dezvoltarea economiei reclamă o riguroasă concepţie ştiinţifică, guvernul indian a recomandat Comisiei Planificării să întocmească un plan de măsuri avînd drept obiectiv principal raţionalizarea resurselor ţării, precum şi ridicarea standardului de viaţă al poporului. În cadrul eforturilor de dezvoltare şi modernizare a economiei, oficialităţile au atribuit un loc central construirii unei industrii puternice în sectorul de stat. Primul plan cincinal (1951—1956) a vizat cu precădere crearea cadrului material necesar pentru dezvoltarea industrială precum şi activitatea de modernizare în agricultură, dezvoltarea reţelei de irigaţii, organizarea transporturilor. În decursul celui de-al doilea plan (1956—1961), industrializarea a constituit un obiectiv central, stabilindu-se datele tehnice şi financiare legate de definitivarea bazei industriei grele. În cel de-al treilea plan cincinal (1961—1966), industria s-a aflat, de asemenea, pe primul loc în ce priveşte volumul de capital investit. Cîteva cifre concludente : în al doilea şi în al treilea plan cincinal s-au alocat sectorului de stat, pentru dezvoltarea industriei grele şi extractive, 900 „crores" (1 crore = 1,8 milioane dolari) şi, respectiv, 1 520 „crores", ceea ce echivalează cu 20 la sută din totalul tuturor cheltuielilor de stat.

Investiţiile destinate sectorului public din industrie au sporit an de an şi în perioada celui de-al treilea plan cincinal. Aceste investiţii au fost orientate atît spre o serie de ramuri industriale tradiţionale, ca bunăoară industria textilă (în acest domeniu India

este și un important exportator), cît și dezvoltării unor ramuri noi aparținînd industriei grele, metalurgice și extractive, a metalelor feroase și oțelurilor. Este concludentă în acest sens dezvoltarea unei ramuri-cheie, ca aceea a oțelului, cu citadele binecunoscute: Bhilai (cel mai puternic centru industrial indian), Rurkela și Durkapur. Actualmente, India se află în perioada unui al patrulea plan de dezvoltare economică (1966—1971).

Una din direcțiile eforturilor întreprinse pe plan economic de autoritățile indiene îl constituie crearea condițiilor necesare pentru deschiderea unor zone productive noi — care să angreneze și regiunile mai puțin dezvoltate economic în același ansamblu al eforturilor de modernizare — pe lîngă statele unde s-a construit o bază industrială (Maharashtra, Bengalul de Vest, Madras, Goujarat, Bihar, Uttar Pradesh). Pe de altă parte, prospectarea unor noi resurse naturale a devenit astăzi în India o acțiune de importanță națională.

Paralel cu edificarea industriei metalurgice, producția petrolieră a Indiei a crescut permanent în ultima perioadă, ca urmare a politicii economice a guvernului în acest domeniu, a atenției acordate descoperirii unor noi rezerve. Înaintea celui de-al doilea plan cincinal, producția petrolieră era legată, în principal, de un singur centru (Assam). În ultima vreme, vaste operațiuni de prospectare au făcut să apară pe harta extractivă a țării o serie de alte centre importante, printre care: Ankleshvar, Nawagam, Kalol, Kosamba, Sanand, Olpad, Kathana, Dholka, Ahmedabad etc. O rețea de „pipe-line"-uri traversează astăzi zone aflate altădată în afara circuitului economic. După cum se știe, o serie de obiective din acest sector — printre care rafinăria de la Ganhati și Combinatul de lubrefianți de la Haldia — s-au realizat și cu concursul țării noastre, care a furnizat Indiei echipamentul industrial necesar, extractiv și de prelucrare, precum și specialiști care au montat și au urmărit buna funcționare a acestor noi centre industriale.

Oțelăriile de la Rurkela

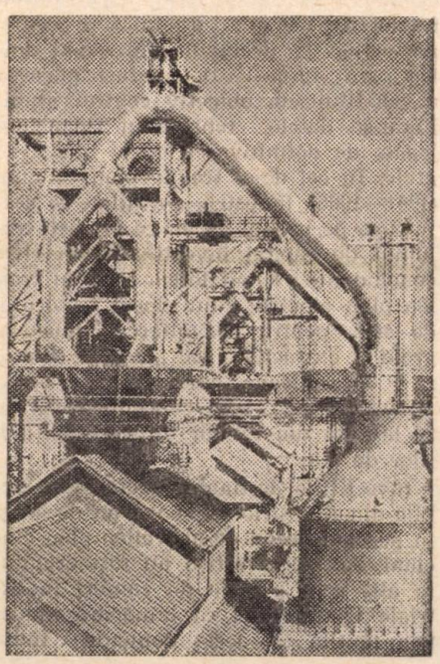

■

În eforturile autorităților indiene de dezvoltare planificată a economiei, de controlare a principalelor ei pîrghii se integrează firesc recenta hotărîre de naționalizare a principalelor 14 bănci indiene, hotărîre care a marcat anul acesta un important moment în viața publică a Indiei. Naționalizarea bancară, pe lîngă faptul că dă statului posibilitatea de a organiza politica financiară de investiții și credite, a însemnat o puternică lovitură împotriva tendinței de concentrare a capitalurilor. (În 1951, în India existau 566 de bănci, în 1965 rămăseseră 109, pentru ca în 1968 numărul lor să se reducă la 58. Cîteva grupuri monopoliste — Tata, Sahu, Iainis, Birlas etc. — își croiau drum spre controlul aproape total al principalelor pedale ale economiei).

„Etatizarea băncilor — sublinia ministrul indian al comerțului exterior, Ram Bnagat — permite guvernului să elaboreze și să prevadă ferm operațiunile financiare în investițiile interne și, totodată, să stabilească premisele pentru intensificarea rolului sistemului bancar în promovarea exporturilor, pentru înființarea unor bănci speciale menite să faciliteze acordarea de credite pentru export".

Etatizarea băncilor a întrunit adeziunea tuturor forțelor politice progresiste, a celor mai largi pături ale populației. „Valul sprijinului popular — a declarat primul ministrul Indira Gandhi, referindu-se la această măsură — trebuie să se transforme într-o forță care să contribuie la înlăturarea tuturor barierelor aflate în calea spre progres". Referindu-se la perspectivele create de acest succes, premierul indian a adăugat: „Sprijinul larg de care s-a bucurat în rîndurile opiniei publice hotărîrea guvernului de a etatiza principalele 14 bănci din țară creează premisele înfăptuirii unor măsuri similare în viitor. Aceasta este începutul unei ere de transformări sociale".

■

În cadrul programului de dezvoltare a economiei indiene, un loc deosebit de important îl ocupă dezvoltarea continuă a unei rețele de institute și centre de cercetare științifică, aplicativă și fundamentală. O rezoluție guvernamentală din martie 1958 prevedea, în acest domeniu, a serie de măsuri de natură să imprime activității științifice cadrul material necesar și să faciliteze formarea cadrelor de specialitate. Crearea în universități a unor secții noi, înființarea de institute și laboratoare și dotarea lor cu echipament adecvat — iată cîteva din direcțiile în care s-a concretizat planificarea muncii de cercetare în cadrul programului general de dezvoltare a economiei. Un Consiliu al Cercetării Științifice și Industriale a coordonat, de la data înființării sale, întreaga activitate de cercetare științifică, în corelație cu dezvoltarea planificată a industriei de stat și a altor sectoare economice. Din seria largă de institute și laboratoare, în care activează un număr apreciabil de oameni de știință, vom enumera cîteva dintre cele mai importante: Laboratorul național de fizică din New Delhi, Centrul Atomic Bhabha din Trombay (lîngă Bombay), Laboratorul național de chimie din Peona, Institutul central de electronică din Pilani (Rajasthan), Institutul pentru petrol din Dehra Dun, Laboratorul național de aeronautică din Bangalore, Institutul indian pentru medicină experimentală din Calcutta etc.

Ilustrativ pentru efortul de a racorda munca institutelor de cercetări la cerințele tehnico-științifice contemporane este activitatea în domeniul folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice, coordonată de Comisia Indiană pentru Energia Atomică, de care depinde și Centrul Atomic Bhabha (după numele eminentului savant atomist indian). Acest centru produce astăzi, prin cele trei reactoare nucleare ale sale, o cantitate de izotopi radioactivi care acoperă cererea națională (în afara altor consumatori de izotopi, în India există 60 de centre medicale experimentale și de aplicație unde se utilizează izotopii preparați la Bhabha). Centrul Bhabha, asigură și disponibilități de export pentru o serie de țări din Asia, Africa sau Europa.

■

Evoluția relațiilor româno-indiene cunoaște un curs ascendent, între țările noastre dezvoltîndu-se legături politice, economice și culturale reciproc avantajoase. În cronica acestor relații se înscriu ca momente deosebit de importante vizitele reciproce și convorbirile între cei mai înalți reprezentanți ai țărilor și popoarelor noastre, care au avut loc în 1958, 1962 și 1967.

Mergînd pe linia adîncirii și dezvoltării bunelor relații româno-indiene, Acordul comercial și de plăți de lungă durată, semnat în aprilie 1968 la New Delhi, prevede exportul din România către India a unor echipamente industriale și ansambluri pentru industria petrolieră (extracție-prelucrare) precum și de uleiuri, îngrășăminte etc., și importul din India de produse tradiționale — iută, produse textile, minereu de fier, bauxită etc. Totodată, între țările noastre au fost semnate și sînt în curs de aplicare acorduri culturale și științifice care prevăd schimburi de specialiști și material documentar, filme și expoziții, acordarea reciprocă de burse etc.

Apropiata vizită oficială în India a președintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu și a președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, la invitația președintelui Indiei, V. V. Giri, și a primului ministru Indira Gandhi, va însemna un nou și important pas înainte pe calea dezvoltării și adîncirii relațiilor prietenești între România și India, spre binele celor două popoare, în interesul cauzei păcii și colaborării internaționale.

Radu BUDEANU

Relațiile economice externe în preocupările Republicii Democrate Germane

O recentă vizită la colegi de breaslă berlinezi ne-a prilejuit un contact cu cele mai actuale realizări ale Republicii Democrate Germane. Aniversarea celor 20 de ani de existență a R.D.G. imprima momentului un puls specific marilor sărbători : este atmosfera în care am cunoscut ritmurile socialismului la Berlin, Frankfurt pe Oder, Dresda, Cottbus, la Jena, Halle, Leipzig sau Erfurt. Numeroase convorbiri cu oficialități din aceste orașe au completat seria impresiilor nemijlocite realizate prin vizitele la cîteva obiective economice — industriale sau agrare. O privire de ansamblu asupra succeselor la scară națională exprimă declarațiile pe care, la solicitarea revistei „Lumea", ni le-a făcut dr. Kurt Fichtner, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Democrate Germane.

Declarații făcute revistei „Lumea" de dr. KURT FICHTNER vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Democrate Germane

Evenimentul pe care îl sărbătorește Republica Democrată Germană — a XX-a aniversare a existenței sale — a constituit prima temă abordată. Rugat să se refere la cele mai importante realizări obținute în această perioadă, dr. Kurt Fichtner a spus printre altele : „Printre cele mai importante succese ale R.D.G. se numără învingerea nefastului trecut imperialist și trecerea la înfăptuirea revoluției democratice antifasciste și a revoluției socialiste. Rezultatul acestor două revoluții victorioase este abolirea definitivă, pe o parte a teritoriului fostului Reich german, a domniei imperialismului și, sub conducerea clasei muncitoare și a partidului ei marxist-leninist, în strînsă alianță cu țărănimea muncitoare, cu intelectualitatea și alte forțe democratice, preluarea pentru totdeauna a puterii în favoarea clasei muncitoare și a aliaților ei.

În perioada, istoric scurtă, a celor 20 de ani, s-au realizat în Republica noastră prefaceri profunde, ideologice și moral-politice.

Rezultatele acestor două decenii sînt explicate în contextul dezvoltării relațiilor frățești cu statele socialiste, al întăririi sistemului social socialist și a comunității socialiste, ca și în contextul unei politici consecvente de pace și prietenie cu popoarele tuturor continentelor. „Aceasta este o bază esențială, *a spus dr. Kurt Fichtner,* pentru ca, după al doilea război mondial, poporul german și popoarele Europei să se poată bucura de cea mai lungă perioadă de pace a acestui secol. În numai două decenii, poporul Republicii Democrate Germane a reușit, sub conducerea P.S.U.G., să facă din statul german al muncitorilor și țăranilor, prin muncă asiduă, sîrguință și spirit de dăruire, un stat industrial socialist, puternic dezvoltat și cu o agricultură modernă. Acest succes contează cu atît mai mult cu cît, pînă la 13 august 1961, imperialismul vest-german ne-a privat sistematic, fără scrupule, prin mașinațiunile sale, de părți din realizările și înfăptuirile noastre".

La o întrebare privind stadiul actual și perspectivele de dezvoltare ale relațiilor comerciale ale R.D.G., în primul rînd cu țările socialiste și, totodată, cu statele occidentale industrializate și țările în curs de dezvoltare, dr. Kurt Fichtner a exprimat, între altele, următoarea opinie : „R.D.G. se conduce în politica ei externă după interesele păcii și prieteniei, ca și după înaltele principii ale internaționalismului socialist. Sarcinile și îndatoririle care decurg din aceasta nu se pot realiza numai prin dezvoltarea contactelor economice. O cerință prioritară a securității continentului nostru și a păcii în lume este, de pildă, stabilirea și dezvoltarea relațiilor diplomatice normale cu republica noastră. Așadar, relațiile de drept internațional constituie baza cea mai bună pentru dezvoltarea unor raporturi fructuoase de comerț. Activitatea referitoare la relațiile de comerț exterior ale R.D.G. se îndreaptă spre rezolvarea mai rapidă și mai eficientă a problemelor revoluției tehnico-științifice și spre îmbunătățirea mai departe a condițiilor de muncă și de trai ale cetățenilor. Relațiile de comerț exterior ale R.D.G. joacă un rol important în dezvoltarea colaborării fructuoase cu celelalte țări".

Din declarațiile dr. Fichtner reiese că fizionomia comerțului exterior al R.D.G. relevă în primul rînd ponderea exporturilor de mașini și echipament, ca și a altor produse ale industriei de prelucrare a metalelor — volumul lor general cuprinzînd 55 la sută din totalul exporturilor. În același timp, comerțul exterior al R.D.G. vizează realizarea unui aport mai mare la avîntul economiei naționale, printr-o colaborare constructivă în vederea obținerii de succese în știință, tehnică, producție, în activitatea comercială. „R.D.G. a obținut în 1968, în cadrul relațiilor sale comerciale cu peste 100 de țări, un volum al schimburilor de mărfuri în valoare de 30 miliarde mărci valută. Aceasta reprezintă astăzi de cîteva ori mai mult față de situația inițială din anul 1949". „Aproximativ 75 la sută din volumul schimburilor noastre de mărfuri se realizează în cadrul sistemului mondial socialist. Pe baza și în conformitate cu potențialul nostru economic mereu crescînd, dezvoltăm, de asemenea, în raport cu principiile egalității în drepturi și avantajului reciproc, relații comerciale cu țări industriale capitaliste, în special vest-europene ca, de pildă, Marea Britanie, Italia, Germania de vest, Franța etc.". „Acordurile comerciale încheiate în 1969 — *declară domnia-sa* — exprimă interesul țărilor industriale capitaliste pentru lărgirea comerțului cu R.D.G. Noi vom întreține și în viitor relații economice și tehnico-științifice cu statele industriale capitaliste. Premise pentru o dezvoltare avantajoasă sînt însă normalizarea și înlăturarea oricărei discriminări în relațiile cu R.D.G.".

Formele și metodele colaborării cu tinerele state independente, afirmă dr. Kurt Fichtner, includ printre altele, la capitolul relațiilor comerciale, livrarea spre aceste state de echipamente și alte bunuri de investiție pentru industrie și

agricultură, ca și pentru sistemul de transporturi și comunicații. În acest context, „stabilirea de relații diplomatice la rang de ambasadă cu Republica Irak, Republica Democrată Sudan, Republica Arabă Siria și Republica Populară a Yemenului de Sud, R.A.U. și Republica Vietnamul de sud, ca și dezvoltarea în continuare a relațiilor diplomatice la rang de ambasadă între Regatul Cambodgia și R.D.G., au condus și pe plan economic la o nouă etapă a colaborării R.D.G. cu aceste state".

Am rugat în continuare pe dr. Kurt Fichtner, în calitatea sa de președinte al părții R. D. Germane la Comisia mixtă guvernamentală de colaborare economică între Republica Socialistă România și R. D. Germană, să aprecieze stadiul actual și perspectivele dezvoltării relațiilor economice dintre România și R. D. Germană. „Colaborarea economică și tehnico-științifică dintre țările noastre — a declarat domnia-sa — s-a dezvoltat continuu în ultimii ani. Astfel, nivelul schimbului de mărfuri, la sfîrșitul anului 1969, va fi cu 36 la sută mai mare decît cel din anul 1965. Se poate astfel întrevedea încă de pe acum că volumul de mărfuri planificat în cadrul acordului comercial pe termen lung 1966—1970 va fi depășit. O mare influență asupra evoluției cu succes a relațiilor comerciale externe a avut-o activitatea Comisiei mixte guvernamentale de colaborare economică, înființată în 1963, care a contribuit totodată la dezvoltarea colaborării tehnico-științifice. Un mare număr de propuneri în vederea specializării și cooperării în producție, cercetare și dezvoltare stau, în momentul de față, în centrul atenției ministerelor din cele două țări. Sîntem de părere că există condiții favorabile pentru a continua dezvoltarea progresivă, în avantajul reciproc și în interesul ambelor țări. Conducerea P.S.U.G. și a guvernului R.D.G. au luat măsuri corespunzătoare hotărîrilor Congresului al VII-lea al P.S.U.G. pentru dezvoltarea forțelor de producție moderne și a relațiilor de producție socialiste. Și Congresul al X-lea al P.C.R. a stabilit măsuri corespunzătoare pentru dezvoltarea în continuare a Republicii Socialiste România. Ambele țări dezvoltă cu precădere ramurile economiei naționale, hotărîtoare în epoca revoluției tehnico-științifice, adică acelea ale construcției de mașini, ale industriei electrotehnice și electronice, chimice, ca și a industriei metalurgice".

Subliniind, în acest context, importanța relațiilor de cooperare, dr. Kurt Fichtner s-a referit la coordonarea planurilor de perspectivă dintre cele două țări, caracterizată de cea de-a 23-a sesiune a C.A.E.R. ca metodă principală de colaborare, dezvoltare și adîncire a diviziunii internaționale socialiste a muncii.

În încheierea declarațiilor sale, dr. Kurt Fichtner a amintit premisele favorabile create schimbului reciproc de mărfuri între țările noastre pentru următorii ani, conchizînd : „Sînt convins că tratativele viitoare ale Comisiei mixte guvernamentale de colaborare economică și ale organelor de planificare ale celor două țări vor deschide noi posibilități pentru adîncirea colaborării și lărgirea schimburilor reciproce de mărfuri".

Anca VOICAN

Un grup de lideri laburiști la încheierea conferinței de la Brighton : Irene White, președinta partidului, Harry Nicholas, secretar general, premierul Harold Wilson, Arthur Skeffington și Alice Bacon (de la dreapta la stînga)

Laburiștii la Brighton

Start electoral?

Și în vremea cînd laburiștii erau în opoziție, dar într-o măsură mai mare în ultimii ani, conferințele laburiste s-au înscris într-o formulă relativ neschimbată. Împinse spre dreapta centrului laburist de orientarea liderului precedent Gaitskell, sau de preocuparea pentru „răspunderile guvernamentale" a actualului premier, pozițiile conducerii laburiste erau contestate de puternice curente de opinie, de inspirație sindicală și de stînga ; cheltuielile de înarmare, Vietnamul, mai recent politica economică și socială a guvernului au fost tot atîtea terenuri de confruntare între laburiști. După argumente și după manevre tactice complexe, votarea rezoluțiilor a pus adesea conducerea acestui partid în minoritate ; fapt care nu îi împiedica pe lideri să afirme puncte de vedere în contradicție cu ceea ce — potrivit scrutinului — susținea majoritatea laburiștilor. S-a creat, în acest fel, o tradiție — contestată încă — după care conferințele fac recomandări, dar politica este formulată de guvern (sau, în opoziție, de guvernul fantomă).

Există însă situații în care eforturile urmărind un dialog real, un consens cît mai larg, sînt sporite, cînd conducerea laburistă se străduiește să nu contrarieze înclinațiile masei de susținători ai partidului, cînd apelurile la unitate sînt mai presante ca oricînd. Este vorba despre perioadele precedînd alegerile generale ; și tocmai acest considerent a făcut ca reuniunea de la Brighton a laburiștilor să fie privită cu un interes sporit.

De fapt, mandatul actualului parlament nu expiră decît în aprilie 1971. De regulă însă, ținerea alegerilor în ultimul moment este considerată a fi un atestat de slăbiciune a guvernului în funcție (căruia îi revine să aleagă data scrutinului). În 1964 conservatorii au procedat așa, sperînd că avansul pentru laburiști, pe care de aproape doi ani îl indicau statornic sondajele de opinie, va diminua. Calcul nu întru totul greșit ; dar laburiștii au cîștigat în octombrie 1964 cu o diferență de cîteva mandate (și și-au sporit majoritatea în parlament după alegerile înainte de termen din primăvara lui 1966), iar dl Wilson nu i-a scutit pe adversari de ironii pe tema acestei stratageme nereușite. Este un motiv în plus pentru care laburiștii ar dori alegeri întrucîtva înainte de epuizarea termenului de cinci ani. Cu cît timp înainte — este ceea ce sperau să poată aprecia comentatorii care au urmărit cu atenție reuniunea de la Brighton, de săptămîna trecută.

PERSISTENȚA UNOR NEMULȚUMIRI

„Aceasta ar putea fi ultima conferință înainte de alegerile generale" — a spus, în cuvîntarea sa inaugurală, președintele partidului, dna Irene White. „Se spune că aceasta ar fi ultima conferință laburistă înainte ca guvernul să ceară un mandat nou. N-aș putea să mă pronunț încă. S-ar putea să fie așa" — a fost formularea destul de misterioasă a premierului Wilson. Observatorii au fost lăsați așadar să-și continue speculațiile ; ba chiar li s-a oferit o temă nouă : mo-

tivul, sau motivele, expectativei în care s-a menținut la Brighton conducerea laburistă.

Dacă în ce privește data alegerilor nimeni nu poate da un răspuns ferm, în schimb pentru faptul că liderii laburiști nu se grăbesc să aleagă această dată, se pot găsi unele explicații.

În primul rînd, este vorba despre faptul că fidelitatea suporterilor laburiști a fost serios pusă la încercare de unele acțiuni ale guvernului laburist. Controlul asupra prețurilor și veniturilor (care, continuă să protesteze sindicaliștii, înseamnă exclusiv frînarea creșterii salariilor), reintroducerea unor taxe în domeniul asistenței medicale,menținerea în economie a unei orientări deflaționiste — cu corolarul menținerii șomajului la un nivel ridicat, și chiar proiectul (de altfel abandonat) al „legii privind relațiile industriale", au zdruncinat încrederea multor suporteri laburiști. Într-o serie de alegeri parțiale, abținerea acestor dezamăgiți a dus la victorii ale conservatorilor. La Brighton, dezaprobarea pentru aspectele enumerate ale politicii economice și sociale s-a materializat în adoptarea unei rezoluții sindicale cerînd trecerea la o expansiune industrială accelerată, într-un ritm de creștere anual de 6 la sută ; rezoluția — s-a apreciat — echivalează cu o dezavuare a politicii guvernamentale. În plus, atunci cînd a fost pus la vot importantul document „Proiecte pentru o generație" (nu este un manifest electoral — s-a specificat ; dar este vorba, totuși, despre o cuprinzătoare declarație de intenții), faptul că în el erau menționate „răspunderile guvernului în privința controlării prețurilor și veniturilor" a făcut ca 40 la sută din voturi să fie în defavoarea textului prezentat.

Nu se poate spune că guvernul nu era conștient de această insatisfacție și că nu a încercat să ofere motive de satisfacție susținătorilor săi. La noul sistem de stabilire a pensiilor, anunțat cu două luni în urmă, și la proiectul introducerii unui impozit progresiv pe averi — ambele măsuri în concordanță cu programul reformator al guvernului — s-a adăugat, în cursul conferinței de la Brighton, promisiunea de a se realiza deplina egalitate în salarizare între bărbați și femei, în următorii cinci ani. Dar, așa cum au arătat dezbaterile săptămînii trecute, toate acestea nu au reușit să compenseze insatisfacțiile provocate de măsuri nepopulare, de-a lungul ultimilor ani ai guvernării laburiste. Este unul din motivele pentru care guvernul nu s-a hotărît să programeze alegerile ; se așteaptă cicatrizarea rănilor și, eventual, posibilitatea de a oferi noi concesii simpatizanților laburiști.

Aici intervine al doilea dintre factorii care dictează expectativa : evoluția economiei engleze, a poziției financiare a Marii Britanii. Această evoluție este în prezent favorabilă : exporturile au crescut, balanța de plăți a fost în ultimele luni excedentară, lira sterlină pare să se fi întremat (așteptata reevaluare a mărcii ar avea și ea efecte în avantajul monedei britanice). Guvernul Wilson așteaptă o confirmare a acestor tendințe încurajatoare. Pe de o parte — răspunzînd unei mai vechi ambiții laburiste — așa ceva ar permite echipei guvernamentale să se prezinte alegătorilor în postura unei administrații capabile, învingătoarea gravei crize produse sub conservatori. Pe de altă parte, o situație economică ameliorată ar permite o politică socială mai apropiată de aspirațiile programatice ale partidului. Într-o conjunctură constant favorabilă, ar deveni posibilă reconsiderarea (eventual chiar abandonarea) politicii de înghețare a salariilor ; sau, și mai plauzibil, bugetul din primăvară ar da startul unei noi expansiuni economice, cu consecințele sociale implicite.

ELEMENTE NOI ÎN DEZBATEREA EXTERNĂ

Apropierea scadenței electorale, efortul de a găsi formulări cît mai acceptabile masei simpatizanților, au marcat și dezbaterea problemelor externe. Desigur, la Brighton nu s-au înregistrat întoarceri de 180 de grade. Dar în mai multe puncte orientarea laburistă a cunoscut precizări interesante.

Dintre acestea, să menționăm mai întîi atitudinea favorabilă — desigur, cu nuanțe proprii poziției actuale a Marii Britanii în contextul european — față de ideea unei conferințe în problemele securității continentului nostru. „Considerăm că negocierile (în vederea ținerii conferinței — n.n.) pot începe" — a afirmat Michael Stewart. Această declarație a șefului diplomației britanice arată că echipa guvernamentală laburistă este receptivă la interesul existent în opinia publică — în Anglia ca și în atîtea alte țări ale continentului — față de problematica securității europene. În contextul preelectoral, atenția manifestată de laburiști acestei chestiuni este cu atît mai semnificativă.

Dezbaterea cea mai amplă a ocazionat-o la Brighton controversata problemă a aderării la C.E.E. În această privință, conferința laburistă a reflectat un fenomen interesant : pe măsură ce factorii externi au devenit mai favorabili candidaturii britanice — generalul de Gaulle s-a retras făcînd loc unei administrații mai binevoitoare față de ideea apartenenței Angliei la C.E.E. ; guvernul vest-german (părăsit chiar în zilele conferinței de la Brighton de creștin-democrați, mai sensibili la influența Parisului) a adoptat, nemai avînd nevoie să menajeze exigențele generalului, o atitudine mai favorabilă — opinia publică din Anglia a devenit tot mai ostilă ideii aderării. Este ca și cum englezii ar fi tolerat ipoteza apartenenței la C.E.E. cîtă vreme ea era evident irealizabilă, dar au început să-i reziste pe măsură ce realizarea ei a apărut ca posibilă. Sondajele de opinie au reflectat această evoluție (52 la sută împotriva aderării, în septembrie), iar liderii principalelor partide — deși angajați față de proiectul intrării în Piața comună — au fost nevoiți să țină seama de această stare de spirit nouă.

Opoziție printre laburiști exista mai demult. În ultima lună însă, Enoch Powel, politician care a declanșat mai toate dezbaterile în rîndurile conservatorilor, a argumentat cu eficiență pentru o atitudine mai rezervată, pentru o cercetare atentă a avantajelor și dezavantajelor aderării, obligîndu-l pe liderul opoziției, Heath, să revină asupra entuziasmului pro-C.E.E. manifestat anterior. În consecință, la Brighton, nu numai exigențele unității laburiste, dar și considerentul tactic de a nu ceda în exclusivitate adversarilor o poziție avantajoasă, au pledat pentru o temperare a înclinațiilor comunitare ale conducerii laburiste. În consecință, discursul premierului Wilson, anumite paragrafe din documentul „Proiecte pentru o generație" și, în general, dezbaterile consacrate problemei au reflectat o evoluție a pozițiilor laburiste de la un „da" necondiționat spus aderării, la „da, dar"... Exponenții punctului de vedere al conducerii laburiste — primul ministru, ministrul de externe Stewart, ex-ministrul de externe Brown — au subliniat faptul că, deși doritor să obțină calitatea de membru al C.E.E., guvernul nu va accepta orice condiții din partea celor șase, că independența economică și politică a Marii Britanii va fi menținută etc. În acest timp, adversarii aderării au pledat împotriva includerii demersului britanic în programul partidului și au rămas cu satisfacția că — în orice caz pînă la publicarea studiilor promise de primul ministru — argumentele lor economico-financiare împotriva aderării (ilustrate de articolul, publicat în numărul precedent al revistei, al lui Douglas Jay) rămîn în picioare. Oricum dezbaterea — atît printre conservatori cît și printre laburiști — rămîne deschisă.

■

Așadar, episodul Brighton a confirmat ceea ce mulți observatori anticipaseră : că, reconcilierea guvernului cu aceia dintre suporteri pe care politica sa economică și socială, în cursul ultimilor trei ani (de la „măsurile excepționale" din 1966), i-a dezamăgit, nu se poate realiza instantaneu. Desigur, se poate conta, ca și altădată, pe înclinația laburiștilor spre refacerea unității în momentele electorale ; și, desigur, chiar și cei mai grav dezamăgiți ezită în fața alternativei conservatoare. Dar conducerea laburistă pare să considere că un răgaz fie și scurt, este — în perspectiva electorală — în avantajul partidului. Se speră că acest răgaz va permite multor susținători, deocamdată nemulțumiți, să reintre în rînduri ; de asemenea, că pentru ansamblul corpului electoral laburiștii vor apare mai evident ca o administrație capabilă. Sînt motivele pentru care la Brighton nu a avut loc startul în cursa electorală, ci doar unul din ultimele antrenamente.

Mihai MATEI

BONN

Premisele noii formule

„Schimbarea puterii" politice din Germania Federală se dovedește iminentă. Acordul realizat între social-democrați și liber-democrați pare să fi netezit definitiv drumul spre instaurarea unei noi alianțe guvernamentale a celor două partide. Conform prevederilor constituționale, la 19 decembrie va expira vechea legislatură, în așa fel încît a doua zi, președintele Partidului social-democrat, Willy Brandt, va putea solicita Bundestagului investitura noului cabinet. Deocamdată, nu se cunosc detalii precise asupra componenței guvernului, dar se presupune că liberalii ar putea obține două sau trei ministere, dintre care cel al afacerilor externe sub conducerea președintelui P.L.D., Walter Scheel, și, eventual, acela al internelor acordat lui Hans Dietrich Genscher, vicepreședintele partidului. Noua coaliție va dispune, în Bundestag, de douăsprezece mandate mai mult decît U.C.D./U.C.S., cu alte cuvinte de șase locuri în plus, peste majoritatea absolută. „Nu e vorba de o majoritate impresionantă — remarca Brandt — dar este, totuși, o majoritate".

Este însă o majoritate care, prin semnificațiile ei politice, depășește evident limitele ei aritmetice. Într-adevăr, pentru prima oară de la crearea sa, Republica Federală are perspective clare pentru a fi guvernată de un cancelar social-democrat în persoana lui Willy Brandt; aceasta înseamnă că, după douăzeci de ani de continuă exercitare a puterii politice, creștin-democrații sînt nevoiți să treacă în opoziție.

Ceea ce justifică substanțiala răsturnare politică impusă de social-democrați este nu atît avantajul necesar al celor cîteva mandate obținute prin colaborarea cu liberalii, ci existența în R.F.G. a unei reale tendințe în favoarea unei schimbări a conducerii. Cine a urmărit cu atenție desfășurarea campaniei electorale a putut, desigur, nota evoluția unui sentiment nou — politic și social — de repunere în discuție a problematicii tradiționale vest-germane, și, în special, în domeniile cu frontiere atît de dificil de urnit, ale politicii externe. Și este simptomatic — cum spuneam și cu alte prilejuri — că, pentru prima oară, în Germania Federală, temele de politică externă au făcut obiect de netă controversă electorală. Creștin-democrații s-au arătat, în această campanie, prea puțin dispuși — sau capabili — de a propune ceva realmente nou față de tiparele vechii lor politici, trasate de Konrad Adenauer, al cărui spectru a umbrit steril multe din luările de poziție ale liderilor lor.

Refuzul „experiențelor" — linia de principiu a creștin-democraților — a fost departe de a avea ecoul scontat, fiind deseori asimilată cu un imobilism anacronic în condițiile actuale europene. În contradicție cu aceasta, teza social-democrată a recunoașterii realităților, orientarea spre o politică mai realistă în relațiile cu țările socialiste și, totodată, preocuparea mai constantă, privind problemele europene s-au bucurat de o sporită apreciere în rîndul electoratului vest-german, în zonele căruia s-a înregistrat, în ultimii ani, o sensibilă modificare în favoarea unor forțe doritoare de o nouă apreciere și reconsiderare a datelor politicii vest-germane. Faptul că P.S.D. a fost singurul partid care a înregistrat o creștere a numărului de voturi a dat girul suficient pentru necesitatea unei continuări și aprofundări a actualei orientări politice social-democrate și a fundamentat, în consecință, hotărîrea partidului de a obține, chiar cu riscul parlamentar al numai cîtorva voturi liberale, conducerea guvernului.

În aceste condiții, alegerile de la 28 septembrie ar putea însemna o dată esențială în istoria politică a R.F.G. Primele semne ale schimbării le-a oferit criza guvernamentală din 1962—1963, dublată de o criză a partidului creștin-democrat condus, pe atunci, de cancelarul Ludwig Erhard. Intrarea socialiștilor în cabinetul de mare coaliție introducea în politica vest-germană un element inedit, o „experiență" nebănuită. Faptul că cel mai mare partid de opoziție, înglobînd reale forțe ale stîngii vest-germane, intra într-un cabinet federal, corespundea unei schimbări de opinie mai profunde, în viața social-politică vest-germană. Cu toate rigiditățile și compromisurile impuse de colaborarea cu creștin-democrații, P.S.D. a reușit să aducă, în cei trei ani de guvernare, o infuzie de dinamism, vizibilă în nuanțe mai clare ca oricînd înainte, în politica externă și cea economică. Social-democrații dovedeau totodată că exercitarea puterii nu era de apanajul exclusiv al creștin-democraților, întrunind astfel simpatii noi în rîndul unui electorat înclinat să onoreze mai curînd practica guvernamentală decît opoziția. În același timp, partidul liber-democrat, singur rămas în opoziție, a fost nevoit să decidă o modificare clară a cursului său conservator, noua conducere imprimînd o orientare mai de stînga, care, chiar dacă s-a soldat cu pierderea unui număr de alegători tradiționali, a oferit partidului mai multă omogenitate. Un alt semn a fost alegerea social-democratului Heinemann în cea mai înaltă funcție din stat. Actualul președinte caracteriza evenimentul ca o „parte a schimbării" de putere.

Pe spirala acestei anevoioase dar vizibile evoluții a vieții politice din Republica Federală, crearea noii coaliții ar putea să se înscrie ca un pas înainte, răspunzînd în mai mare măsură, decît orice alte soluții, curentelor și tendințelor noi ale corpului electoral. În acest sens, e de notat faptul că Partidul Comunist German, într-o recentă declarație făcută de Prezidiul P.C.G. săptămînalului „Unsere Zeit", apreciază că o coaliție între social-democrați și liber-democrați ar oferi „posibilitatea inaugurării unei politici".

Fără a exista indiciile unei radicale modificări a orientării politice a Germaniei Federale sub un eventual guvern Brandt-Scheel, e de presupus că

Willy Brandt și Walter Scheel (stînga)

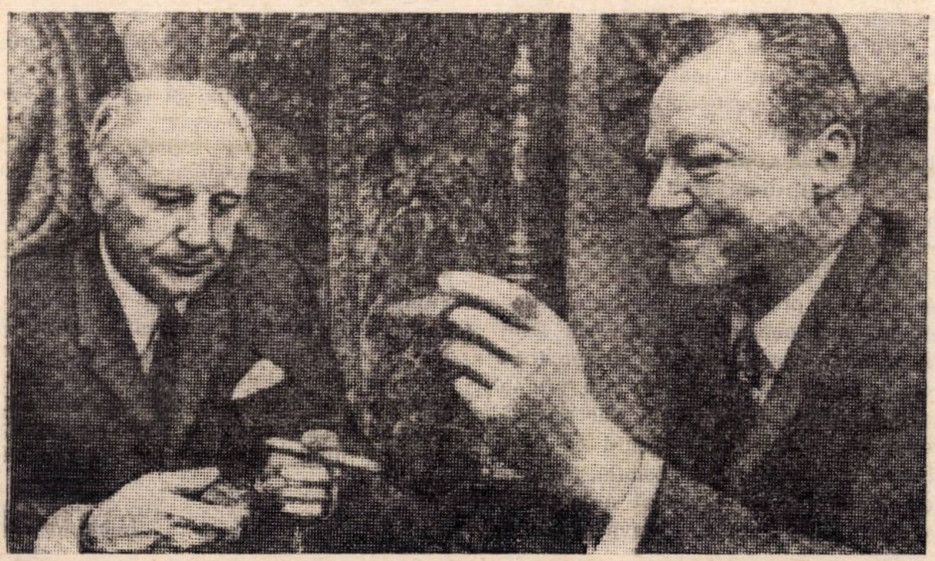

există, în această perspectivă, mult mai multe şanse pentru a se depăşi tradiţionalele rigidităţi şi reţineri, cultivate, douăzeci de ani, cu tenacitate de adepţii conservatori ai Uniunii Creştin-Democrate. Programul liberalilor de abandonare a doctrinei Hallstein, de recunoaştere a frontierelor şi de negociere a unui „tratat de stat" cu Republica Democrată Germană (fără a merge însă pînă la recunoaşterea juridică a existenţei ca stat a R.D.G.) constituie paşi noi, mai lucizi, corespunzînd contextului internaţional actual. Teza social-democrată a „recunoaşterii realităţilor" ar găsi, astfel prin colaborarea cu P.L.D., o platformă mai concretă de viitoare dezvoltare, decît s-a întîmplat în cei trei ani de alianţă cu U.C.D./U.C.S. Exigenţele securităţii europene, necesitatea unei reconcilieri şi a unei îmbunătăţiri a relaţiilor cu ţările socialiste e de presupus să s-ar bucura — dacă judecăm după programele electorale ale celor două partide — de o mai mare atenţie în cadrul unui cabinet socialist-liberal.

În contextul relaţiilor cu Europa occidentală şi, în speţă, cu ţările membre ale Comunităţii Economice (vest) Europene, problemele nu se arată a fi mai uşor de rezolvat decît sub conducerea oricărui alt cabinet vest-german. Dimpotrivă, s-ar părea că eventualii noi lideri vor fi cel puţin la fel de hotărîţi ca şi predecesorii lor să ducă aceeaşi politică protecţionistă în ce priveşte „piaţa agrară" (menţinînd taxele la import şi subvenţiile la export). Cît despre candidatura Marii Britanii la Piaţa comună, ea va beneficia, desigur, de acelaşi sprijin constant al Bonnului.

Pe planul măsurilor financiare, reevaluarea mărcii nu va constitui nici o surpriză, cele două partide fiind de acord cu modificarea parităţii ei. În ce priveşte propunerea mai veche a socialiştilor de a extinde sistemul de „cogestiune", adică de participare a muncitorilor, prin intermediul sindicatelor, la luarea deciziilor în întreprinderi, după modelul aplicat în industria cărbunelui şi oţelului, chiar dacă nu s-a ajuns la un acord concret, nimeni nu aşteaptă din partea liberalilor — opuşi, în principiu, acestui proiect — un refuz clar. De altfel, şi socialiştii par să se arate dispuşi să modereze prevederile lor iniţiale. Este însă, de la sine înţeles, că limitele reale ale „co-gestiunii", şi într-un caz şi în altul, depind în esenţă de dispoziţiile patronatului.

În încheierea acestui — am putea spune — bilanţ al posibilităţilor de guvernare P.S.D./P.L.D., se poate constata existenţa unei mai largi armonizări pe diferite teme de prim ordin ale politicii vest-germane. Rămîne de văzut în ce măsură el se va reflecta în noua platformă guvernamentală şi, evident, va putea fi apoi tradus în practică.

Marja limitată de locuri în parlament şi perspectiva unei permanente înfruntări cu o puternică opoziţie creştin-democrată vor reduce, întrucîtva, spaţiul de manevră guvernamental. E de aşteptat ca, în noua ipostază, dezbaterea parlamentară să cîştige în amploare şi importanţă.

Radu PASCAL

A XIII-a Conferinţă generală A.I.E.A.

Tiberiu Bogdan
Valentin Ionescu

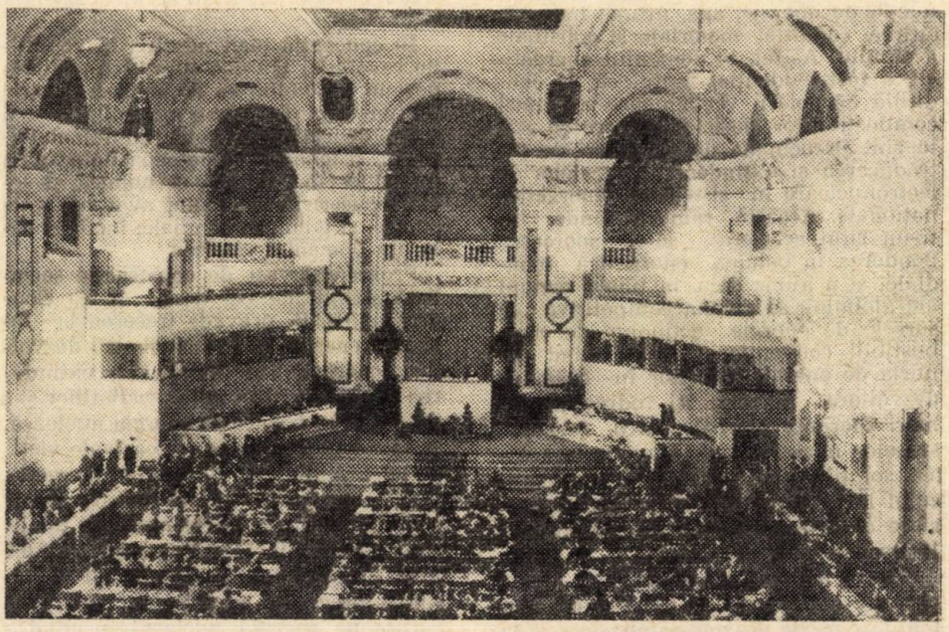

La palatul Hofburg, în sala conferinţei

Între 23—30 septembrie a.c. s-au desfăşurat în palatul Hofburg din Viena, sediul unui număr impresionant de reuniuni internaţionale de prestigiu, cea de-a XIII-a Conferinţă generală a A.I.E.A. — una din instituţiile de cea mai mare importanţă, în special în perspectiva anilor ce vin, — din familia Naţiunilor Unite.

Considerată pe drept cuvînt cea mai mare dezbatere internaţională anuală pe tema atomului — această sursă bivalentă de riscuri şi speranţe a omenirii contemporane — Conferinţa Agenţiei de la Viena a prilejuit o amplă examinare a aspectelor fundamentale pe care le implică folosirea paşnică a energiei nucleare şi imperativele cooperării internaţionale în acest vast domeniu, care deschide civilizaţiei umane orizonturi inimaginabile de prosperitate şi progres. Lucrările sesiunii au sintetizat astfel problematica actuală şi preocupările de viitor ale statelor în domeniul utilizării în scopuri paşnice a energiei nucleare ; rolul şi ponderea energeticii nucleare, perspectivele utilizărilor paşnice ale exploziilor nucleare ; diversitatea folosirii izotopilor şi radiaţiilor în industrie, agricultură, medicină, biologie şi în alte ramuri ale economiei şi ştiinţei ; asistenţa internaţională pentru stimularea cercetărilor şi aplicaţiilor în domeniul energiei atomice în economia ţărilor în curs de dezvoltare ; sporirea contribuţiei Agenţiei la schimbul internaţional de informaţii tehnico-ştiinţifice prin intermediul computerilor ; utilizarea reactorilor nucleari pentru desalinizarea apei marine ; posibilităţile creării unor complexe agro-alimentare cu utilizarea generatorilor nucleari ; formarea cadrelor de specialişti în domeniul nuclear ; măsuri vizînd ameliorarea statutului şi organizării activităţilor A.I.E.A. în vederea creşterii rolului şi eficienţei ei în promovarea cooperării internaţionale în domeniul folosirii energiei nucleare în scopuri paşnice.

După cum se poate constata din simpla enumerare a preocupărilor Conferinţei, aceasta a abordat o arie largă de probleme de interes major pentru membrii comunităţii internaţionale. Dezbaterile Conferinţei au exprimat opţiunea statelor pentru dirijarea forţei atomului către scopuri şi întrebuinţări paşnice, pentru propulsarea progresului economic şi social al naţiunilor, ca unica alternativă raţională la incorporarea energiei atomice în instrumente ale distrugerii.

La Conferinţă au fost evidenţiate cu puterea convingătoare a datelor statistice atît binefacerile atomului pus în slujba satisfacerii cerinţelor de propăşire ale omenirii, cît şi efectele periculoase ale aplicaţiilor militare ale energiei nucleare. Astfel, după cum arăta în discursul său directorul general al A.I.E.A., dr. Sigvard Eklund — căruia i

s-a acordat la Conferință un nou mandat de 4 ani în acest post — în perioada care a trecut de la crearea Agenției, în anul 1957, puterea armelor nucleare a crescut de 1 000 de ori. Potrivit estimărilor specialiștilor, stocurile actuale de arme nucleare au depășit de mult un milion de megatone. Dacă arsenalele atomice vor continua să crească în același ritm ca și pînă acum, ele vor ajunge în curînd la 100 milioane megatone, ceea ce ar echivala cu o bombă de tip Hiroșima pentru fiecare locuitor al Terrei.

Concluzia care s-a degajat din dezbaterile Conferinței A.I.E.A. a fost aceea a necesității opririi cursei înarmărilor, reducerii și eliminării armelor nucleare din viața societății. Resursele uriașe care s-ar elibera în acest mod, întreaga producție de materiale nucleare și fisionabile ar trebui canalizate, după părerea majorității celor 102 state membre ale Agenției, în direcția satisfacerii unor nevoi stringente ale omenirii : producția de energie, apă, hrană, îmbunătățirea condiției materiale și spirituale a omului. Astfel, în domeniul energeticii, a fost evidențiat faptul că, în condițiile apropierii vertiginoase a „crizei combustibililor clasici", numeroase state sînt preocupate de pe acum de introducerea și extinderea centralelor electronucleare în sistemele energetice naționale. Această ramură tinde, într-un ritm accelerat, să-și sporească ponderea în balanța energetică mondială, și a ajuns deja, în unele regiuni ale globului, să devină competitivă cu sursele de energie acționate de combustibili convenționali. Dată fiind penuria de energie a țărilor în curs de dezvoltare, acestea își îndreaptă cu mari speranțe privirile către folosirea surselor nucleare, așteptînd de la acestea soluțiile pentru accelerarea progresului lor și reducerea discrepanțelor uriașe ce le separă de statele industrializate.

Pentru a putea beneficia de aceste cuceriri ale științei și tehnologiei, statele în curs de dezvoltare au cerut, și la această conferință, să se identifice forme și modalități de asistență și cooperare internațională, avantajoase pentru acoperirea nevoilor lor. În acest sens, numeroase țări în curs de dezvoltare au cerut Agenției să treacă la examinarea și aplicarea recomandărilor Conferinței din 1968 a statelor neposesoare de arme nucleare privind utilizarea tehnologiei nucleare în vederea progresului lor economic și științific, diseminarea informațiilor tehnico-științifice, crearea unor fonduri internaționale financiare și de materiale nucleare pentru a încuraja dezvoltarea cercetărilor și industriilor nucleare pașnice ale tinerelor state. Aceste state au solicitat, de asemenea, sprijinul Agenției pentru explorarea și exploatarea resurselor lor naturale de combustibili nucleari, precum și pentru formarea de cadre naționale de specialiști.

Prevalîndu-se de stipulațiile rezoluțiilor Conferinței statelor nenucleare și ale articolului V din Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, referitoare la aplicațiile pașnice ale exploziilor nucleare, marea majoritate a statelor s-au declarat de acord ca Agenția să preia sarcinile promovării cooperării internaționale în această ramură. Dezbaterile pe aceste teme au invederat că exploziile nucleare pașnice vor adăuga în curînd noi valențe la gama largă a utilizărilor pașnice ale energiei atomice, prin perspectivele lor de folosire în scopuri constructive cum sînt escavările pentru canale, porturi, baraje, autostrăzi, exploatarea resurselor de gaze naturale, petrol și minereuri, creșterea rezervelor de apă, precum și pe tărîmul științific, în fizica neutronilor și cea relativistă sau în obținerea de elemente chimice super-grele.

Pronunțîndu-se în favoarea competenței A.I.E.A. în problema exploziilor nucleare pașnice, majoritatea statelor membre au subliniat, în același timp, necesitatea ca aceste explozii să se facă pe o bază nediscriminatorie, iar de avantajele lor să beneficieze, în mod egal, toate statele.

Pornind de la poziția sa principială de promovare largă a cooperării internaționale în cele mai variate domenii — ca factor al progresului fiecărei națiuni și al consolidării păcii în lume, România participă cu interes la activitatea Agenției Internaționale pentru Energia Atomică.

În concepția țării noastre, în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane, dezvoltarea economiei fiecărei națiuni depinde într-o măsură tot mai mare de ridicarea potențialului ei științific și tehnologic, de capacitatea de a introduce în practica economică și socială cuceririle cele mai avansate ale științei și tehnicii mondiale, inclusiv cele din domeniul nuclear.

Programul vast de construcție socialistă stabilit de cel de-al X-lea Congres al P.C.R. prevede trecerea la folosirea energiei nucleare pentru dezvoltarea energeticii naționale și la extinderea aplicațiilor izotopilor, radiațiilor și a altor tehnici bazate pe energia nucleară, n economie și în alte sectoare ale vieții sociale. Astfel, în domeniul energetic, pînă în anul 1980, în țara noastră se vor construi centrale electronucleare totalizînd o putere instalată de 1 800 — 2 400 MW. O largă gamă de industrii vor asimila procesele tehnologice complexe bazate pe energia nucleară, urmînd a se asigura în mod progresiv producerea în țară a utilajelor și aparaturii destinate folosirii în scopuri pașnice a energiei nucleare ; se va acorda atenție pregătirii cadrelor de specialiști și elaborării normelor de protecție necesare.

Înfăptuirea programului nuclear național pînă în anul 1980 va pregăti condițiile pentru creșterea accentuată în continuare a producției de energie în centrale nucleare de înaltă eficacitate economică cît și pentru introducerea, după anul 1980, a reactorilor de tip avansat — rapizi reproducători care permit o utilizare mult mai rentabilă a combustibililor nucleari.

Expunînd poziția țării noastre față de problemele cooperării în domeniul utilizărilor pașnice ale energiei atomice, care au făcut obiectul dezbaterilor celei de a XIII-a Conferințe generale a A.I.E.A., delegația română la sesiune a subliniat progresele înregistrate în ultimii ani în activitatea Agenției, creșterea rolului ei în soluționarea multiplelor și variatelor probleme ale schimburilor internaționale în domeniul nuclear, participarea activă și crescîndă a României la colaborarea internațională în domeniul nuclear, sarcinile de viitor ale A.I.E.A. pentru a-și spori contribuția la accelerarea progresului multilateral al tuturor națiunilor.

reflector

CE SE VA ÎNTÎMPLA LA JUMĂTATEA LUI NOIEMBRIE ?

Între 17 și 18 noiembrie, șefii de state și de guverne ai „celor șase" din Piața comună se vor întîlni la Haga pentru a repune pe șine trenul comunității. Sugerată de noul guvern francez în iulie și privită în principiu favorabil, această conferință a constituit recent obiectul unui acord de un „optimism prudent".

Cînd a fost lansată ideea franceză, capitalele comunității au manifestat mai întîi o oarecare rezervă. Cu atît mai mult cu cît Piața comună era în dificultate, mai ales datorită problemei admiterii Marii Britanii în C.E.E. Șefii statelor constituie însă instanța supremă la care se poate apela pentru rezolvarea dificultăților comunității: a lansa în joc această carte echivalează cu folosirea ultimului atu. Un eșec al reuniunii șefilor de state ar însemna deci că, în ultimă analiză, țările Pieței comune nu pot avansa și că experiența comunității este de fapt condamnată.

Nu e mai puțin adevărat că problemele abia trebuie negociate. Se pare că s-ar tinde spre un compromis de ansamblu, care ar permite Franței să obțină o reglementare agricolă definitivă, iar asemenea partenerilor ei — să pună în aplicare procesul de pregătire a negocierilor cu Marea Britanie și cu ceilalți candidați. Acest eventual compromis va trebui probabil completat cu decizii privind consolidarea Comunității, atît în domeniul economic și monetar, cît și în domeniul instituțional.

IMPASUL CIPRIOT

Negocierile dintre reprezentanții celor două comunități cipriote — greacă și turcă — par a fi din nou în impas. Într-o cuvîntare recentă, președintele Makarios indica drept cauză a noilor dificultăți faptul că propunerile prezentate de șefii comunității cipriote turce privind administrația locală ar duce la o împărțire geografică a insulei și la o ruptură politică între cele două comunități. Știrea a surprins cercurile politice și diplomatice din Nicosia, care considerau de mai mult timp că negocierile intercomunitare au perspective de a se încheia cu succes. Deocamdată, după 15 luni de la începerea lor și de așteptări pline de speranță, președintele Makarios a precizat că negocierile sînt în pragul rupturii, adăugînd că, dacă ele eșuează, trebuie să se facă față consecințelor.

Observatorii politici consideră că declarațiile președintelui Makarios indică în mod clar că negocierile dintre cele două comunități sînt în impas și că Ciprul este iarăși amenințat de o criză politică.

Hotărîrea autorităților vest-germane de a lăsa să „fluctueze" cursul mărcii a provocat agitație la bursa londoneză

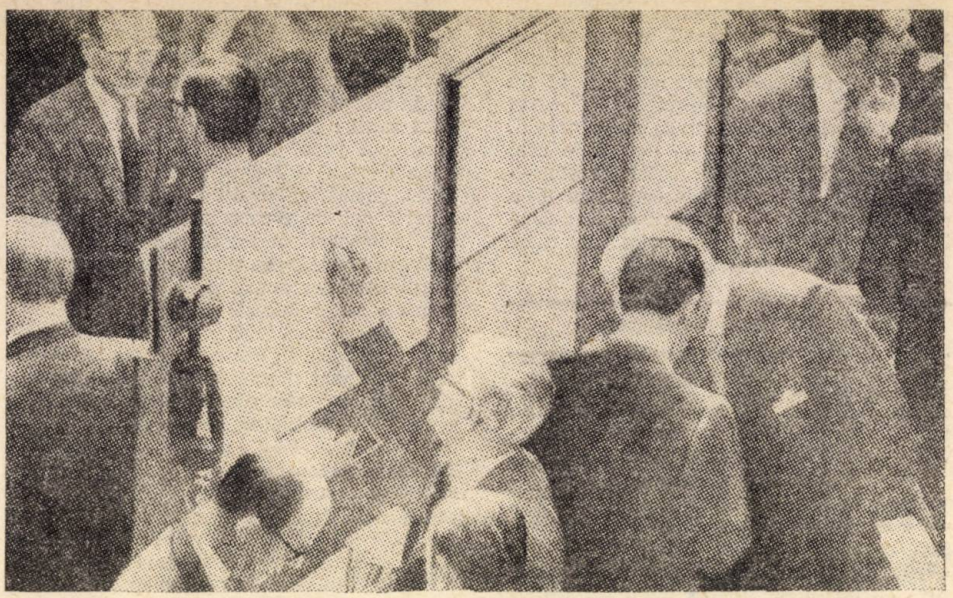

PIAȚA COMUNĂ ȘI REVALORIZAREA PRIN „FLUCTUAȚIE"

Zilele trecute piața monetară occidentală a cunoscut din nou — ca, de altfel, atît de frecvent în ultimul timp — momente de mare efervescență, în special hotărîrea autorităților de la Bonn de a introduce temporar un curs de schimb fluctuant pentru marca vest-germană, avînd importante implicații asupra situației de pe piețele monetare occidentale cît și asupra mecanismului comunitar al C.E.E.

Cu cîteva zile înainte de alegeri, Bonnul a decis închiderea burselor de valori — măsură la care se apelează, în general, numai în situații excepționale. În ce măsură situația justifica adoptarea unei asemenea hotărîri ? Febrilitatea speculațiilor monetare nu atinsese acea intensitate, de exemplu, din noiembrie 1968 sau mai 1969, cînd, în ciuda solicitării unor parteneri occidentali, guvernul vest-german refuzase revalorizarea mărcii — și cînd, pentru a elimina orice discuții, lansase, în ce privește marca, deviza : „pentru totdeauna și veșnic". Dar apropierea datei alegerilor — dată care era considerată de majoritatea comentatorilor occidentali de specialitate ca limita „durabilității" formulei „pentru totdeauna și veșnic" — putea determina un nou val speculativ, existînd posibilitatea ca, numai în cîteva zile, acesta să capete proporții considerabile. Prin închiderea burselor de valori o asemenea posibilitate era doar temporar evitată. De aceea, era evident că înainte de redeschiderea lor (imediat după actul electoral), trebuia să se adopte o măsură, care, într-un fel sau altul, să însemne o revalorizare. Pe toate piețele occidentale principala întrebare devenise : ce se va întîmpla luni 29 septembrie, o zi după alegeri, cînd cabinetul de la Bonn se reîntîlnea ? Cu această ocazie s-a luat, după cum se știe, hotărîrea ca marca să fie lăsată să fluctueze liber pe piețele externe în funcție de cerere și ofertă. Piața „a luat în considerație" această măsură, „a jucat marca à la hausse", stabilindu-i cursul la un nivel cu aproape 7 la sută deasupra celui oficial, confirmînd astfel aprecierile cu privire la existența unei situații de subevaluare a mărcii față de alte monede occidentale și, deci, a susceptibilității ei de a fi revalorizată (adică de a i se spori cursul oficial față de aur și dolar).

PREMISELE OPERAȚIEI

Procesul conturării împrejurărilor prin care marca vest-germană a devenit susceptibilă revalorizării este de mai lungă durată. Datorită unui complex de factori, pe piața vest-germană a fost înregistrată, în ultimii ani, o creștere a prețurilor mai redusă decît pe alte piețe occidentale. Faptul a însemnat o depreciere comparativ mai mică a monedei vest-germane (potrivit estimațiilor făcute de First National City Bank of New York între 1957—1967, marca a înregistrat o depreciere doar de 21 la sută în comparație, de exemplu, cu francul, care a cunoscut o depreciere de 47 la sută), dar în același timp, față de cursul oficial rămas neschimbat în ultimii ani, o putere de cumpărare relativ mai mare a mărcii, o competitivitate externă mai ridicată a mărfurilor vest-germane, posibilitate care a favorizat expansiunea comercială externă. Acest lucru, împreună cu o serie de alți factori interni și externi, au conturat și apoi au stabilizat un excedent în balanța comercială vest-germană. În evoluții inverse, mai ales în ultimii ani, parteneri comerciali ai R.F.G. (Anglia, Franța) au cunoscut deficite comerciale. Și, în timp ce, monede ca francul, lira sterlină, apăreau supraevaluate, marca vest-germană, dimpotrivă, apărea subevaluată, ceea ce, în situațiile de criză monetară, a accentuat mișcările capitalurilor speculative, și a agravat, astfel, dezechilibrul balanțelor de plăți interoccidentale. În condiții în care excedentul balanței de plăți vest-germane a ajuns la valori deosebit de ridicate (1968 : 29 miliarde mărci), ideea revalorizării mărcii a apărut ca o posibilitate a stabilirii unui echilibru în plățile interoccidentale și s-a sugerat guvernului de la Bonn adoptarea acestei măsuri. Revalorizarea ar fi redus, însă, competitivitatea externă a mărfurilor vest-germane — ipoteză, desigur, puțin agreabilă autorităților de la Bonn. Ceea ce ar fi fost, totuși, de natură să-i determine pe vest-germani să adopte o asemenea măsură, în ciuda faptului că aceasta i-ar fi dezavantajat pe plan extern, erau presiunile pe care excedentul comercial și de plăți le exercita asupra economiei, asupra pieței interne. Acest excedent (reprezentînd o masă de monedă fără o acoperire în mărfuri) antrena permanent tendințe inflaționiste, o stare de supraîncălzire economică, compromițînd în perspectivă tocmai acele elemente care determinaseră expansiunea vest-germană : stabilitatea prețurilor și creșterea economică. Presiunea excedentului s-a făcut resimțită cu deosebită pregnanță în ultima perioadă cînd valorile acestuia au atins proporții considerabile. O revalorizare, prin „scumpirea" exporturilor (pe importatorii din străinătate mărfurile avînd aceeași valoare în mărci i-ar fi costat mai mult în moneda lor națională) și prin „ieftinirea" importurilor (potrivit aceluiași mecanism), ar fi limitat, cel puțin un timp, excedentul și tendințele inflaționiste pe care le generează. Deci, din punct de vedere economic, revalorizarea se impunea, mai ales că toate soluțiile paleative luate între timp (frînarea exporturilor, stimularea importurilor, încurajarea exportului de capital, tocmai în vederea reducerii excedentului) nu dăduseră rezultate. Totuși, după cum se știe, cabinetul vest-german a refuzat de două ori această măsură, iar acum a luat-o sub o formă voalată. Campania electorală a jucat, fără îndoială, o importanță foarte mare în acest sens. Măsura ar fi dezavantajat electoratul creștin-democraților, care, din aceste motive, au impus, prin poziția lor dominantă în cabinetul preelectoral de la Bonn, hotărîrea de a nu revaloriza marca : în cazul unei revalorizări industriașii ar fi fost afectați de reducerea competitivității externe a mărfurilor lor, iar fermierilor li s-ar fi redus veniturile, încasînd din fondul agricol al C.E.E. pe aceleași cantități de unități de cont mai puține mărci (unitatea de cont este egală cu dolarul, față de care, însă, marca și-ar fi mărit valoarea, deci pe aceeași cantitate de unități de cont s-ar fi obținut mai puține mărci). O dată depășită campania electorală, creștin-democrații, confirmînd că for-

mula „pentru totdeauna și veșnic" lansată de ei înșiși purta doar semnificația unei strategii electorale, au ajuns, în privința revalorizării mărcii, la un compromis cu social-democrații, care, avînd un electorat format, în principal, din păturile salariate — deci cele mai afectate de tendințele inflaționiste — considerau necesară revalorizarea și o ceruseră de mult. Compromisul a îmbrăcat forma arătată : introducerea unui curs fluctuant pentru marcă.

RUBICONUL MONETAR

Ce sînt aceste cursuri fluctuante, ce se consideră a se realiza prin intrarea lor în funcțiune și de ce Bonnul a înclinat către o asemenea formulă ?

Potrivit actualelor prevederi ale statutului F.M.I. — printre ale cărui reguli de bază proclamate încă de la înființare este și fixitatea cursurilor valutare — paritatea monedei (sau cursul valutar) nu poate să varieze decît în limite foarte înguste ± 1 la sută. Teoretic, țările își definesc paritatea monedelor față de aur. Dar datorită faptului că relația aur-dolar este forțat menținută din 1934 la nivelul de 35 dolari uncia, în timp ce, în perioada care s-a scurs de atunci pe toate piețele occidentale prețurile au crescut vertiginos, — ceea ce a dus la „erodarea" continuă a valorii tuturor monedelor capitaliste, printre care și a dolarului — menținerea parității monedei față de aur și-a pierdut semnificația. Astfel, în mod practic, menținerea parității monedei se face în raport cu dolarul, în acest scop banca centrală din fiecare țară occidentală negociind dolari (vînzînd sau cumpărînd după caz) pentru ca, prin mecanismul cerere-ofertă, să aducă paritatea monedei naționale la nivelul cursului oficial față de dolar. De cîțiva ani, datorită inflației din S.U.A., dolarul a pierdut din competitivitatea sa (deprecierea în 1968 peste 4 la sută) sursa First National City Bank), mai ales față de marca vest-germană (deprecierea în 1968, doar 1,6 la sută — aceeași sursă). Dar S.U.A. nu pot — presupunînd că ar vrea — să folosească mecanismul pentru a restabili paritatea dolarului (este evident că, astfel, ar trebui însă să se modifice parităţile tuturor celorlalte monede capitaliste), și, deci, în relația dolar—marcă, rolul de „punere de acord" revine R.F.G., respectiv procedînd la o revalorizare, care ar mări cursul ei față de dolar.

Guvernul vest-german a înclinat să abandoneze, pentru un timp, fixitatea cursurilor, lăsînd ca marca să fie cotată potrivit cererii și ofertei. În acest sens, s-au dat indicații Băncii federale să nu mai susțină, prin intervențiile sale, paritatea mărcii decît dacă se depășesc limitele : ± 5 la sută. În favoarea cursurilor fluctuante se argumentează că paritatea, ca oricare alt preț, trebuie lăsată să varieze liber cum fac toate celelalte prețuri. Se consideră, în general, că prin introducerea lor se pot pune, în mod automat și direct, de acord puterile de cumpărare internă și externă a unei monede. Astfel, dacă de exemplu valoarea monedei crește, atunci piața internă va putea absorbi din exterior mai multe mărfuri în timp ce exportarea celor proprii ar fi, din aceleași motive, îngreunată, ceea ce ar fi de natură să reducă din excedentul comercial. În plus, se consideră că astfel se evită speculațiile ce au loc în așteptarea unor modificări ale parității oficiale (devalorizări sau revalorizări).

Bonnul a înclinat către o astfel de formulă tocmai datorită faptului că ea însemna, pe plan practic, o revalorizare, dar dădea posibilitatea de a se evita adoptarea acestei măsuri ca atare. Mai mult : fiind sigur că piața monetară „va juca" marca „à la hausse" — ceea ce s-a și întîmplat în practică — erau, astfel, obișnuiți cu ideea revalorizării cei ce o respingeau sau urmau să fie afectați de ea, iar luarea hotărîrii privind revalorizarea era transformată, după un timp, doar într-o simplă confirmare a unei situații de fapt.

În orice caz, ceea ce a conferit măsurii adoptate la Bonn un caracter aparte și o semnificație în plus este faptul că ea a survenit exact în momentul în care la Washington se desfășura sesiunea F.M.I. Deși mult discutată în cercurile monetare occidentale, introducerea cursurilor fluctuante — ca soluție pentru eliminarea dezechilibrului accentuat al balanțelor de plăți interoccidentale — ea nu fusese evocată, în mod oficial, de vreo autoritate de stat din Occident. Dimpotrivă, raportul F.M.I. dat publicității cu puțin timp înainte de începerea sesiunii de la Washington, deși considera că fixitatea cursurilor, proclamată ca „tabu" monetar la Bretton Woods nu înseamnă neapărat „rigiditate", respinsese totuși ideea adoptării cursurilor fluctuante. Și, în timp ce la F.M.I. se zvonea că ministrul de finanțe al S.U.A. ar fi fost afectat de faptul că omologul său britanic (care lua cu o zi înaintea lui cuvîntul) ar fi introdus în textul cuvîntării sale un paragraf care viza posibilitatea introducerii cursurilor fluctuante — ceea ce ar fi răpit ministrului american paternitatea inițiativei pe care el o preconiza de mult — de la Bonn se anunța că o asemenea măsură a și fost pusă în practică, și că, deci, Rubiconul fixității cursurilor a fost trecut. Astfel, știrea a fost primită la F.M.I. ca o bombă. Surpriza nu a fost mai mică nici atunci cînd același F.M.I. — doctrinarul și păzitorul fixității cursurilor — aproba trecerea Rubiconului monetar, fapt care, imediat, a fost interpretat ca o retractare de la tabu-ul fixității cursurilor, proclamat acum 25 de ani la Bretton Woods.

PIAȚA AGRICOLĂ TOT MAI PUȚIN... COMUNĂ

Reacțiile la anunțarea acestei știri au fost diverse, dar nici cei mai înverșunați adepți ai variabilității cursurilor valutare nu s-au arătat prea entuziaști, mai ales la constatarea replicii dure cu care piața a reacționat. Previziunile că, prin lăsarea cursului valutar să fluctueze, s-ar produce o „adaptare lină și treptată" a parităților monetare la situația de fapt nu s-au adeverit. Contrar așteptărilor, monedele ce par potențial mai susceptibile de a fi lovite de febra speculațiilor sînt tot cele ce se aflau deja într-o situație precară. În plus, majoritatea observatorilor se arată îngrijorați de euforia speculativă creată cu acest prilej, care prezintă unele elemente haotice ce scapă de sub controlul autorităților monetare

În ceea ce privește repercusiunile avute de măsura amintită asupra mecanismului comunitar „al celor șase", acestea se dovedesc a fi foarte importante, dînd loc unor puternice confruntări intracomunitare. De altfel, ca primă reacție este de notat cea a ministrului de finanțe francez Giscard d'Estaing, care exprimîndu-și speranța că măsura vest-germană va fi „limitată în timp", arăta că „existența parităților fixe este indispensabilă pentru funcționarea Pieței comune". Aceasta, într-adevăr, potrivit mecanismului actual, în mai multe domenii și, în principal, în cel agricol. Aici prețurile unice, participarea la fondul agricol comunitar, cît și repartizarea acestuia au loc pe baza unei unități de cont comune, a cărei valoare este egală cu dolarul, astfel că menținerea parității față de dolar a fiecăreia dintre monedele naționale ale „celor șase" devine condiția funcționării Pieței comune agricole. Devalorizarea francului a dereglat mecanismul, a amînat realizarea „Europei verzi" cu doi ani și a separat piața franceză de piețele celorlalte țări (vezi „Lumea" nr. 39). Introducerea cursului fluctuant pentru marcă adîncește procesul, piața agricolă comunitară devenind din ce în ce mai puțin... comună. Prin aceasta — măsura avînd efectele unei revalorizări — fermierii vest-germani ar urma să fie afectați (după cum arătam anterior în cazul revalorizării mărcii), fapt care a determinat Bonnul să hotărască introducerea unei taxe asupra importurilor agricole, în scopul protejării propriilor fermieri. În acest fel, piața agricolă vest-germană este și ea izolată de restul pieței comunitare, unde se aplică prețurile agricole comune (prin mecanismul arătat în cazul devalorizării francului), ceea ce transformă de fapt „Piața comună agricolă" în trei piețe separate : cea franceză, cea vest-germană și cea beneluxo-italiană. Probabil, speriați de acest curs dizolvant în ce privește politica agricolă comună, îndoctrinații eurocrați din Comisia C.E.E. nu au aprobat introducerea taxei asupra importurilor pe piața vest-germană. Bonnul, care, ca și Parisul luna trecută, nici nu s-a gîndit să consulte în prealabil pe partenerii săi comunitari sau Comisia C.E.E. asupra măsurilor pe care le preconizează, a înaintat cazul controversei sale cu Comisia de la Bruxelles Curții de Justiție a Pieței comune, care însă nu i-a dat cîștig de cauză. Arbitrajul acesteia este cerut foarte rar și numai în cazuri excepționale, ceea ce, în situația de față, dovedește acuitatea problemelor cărora le-a dat naștere hotărîrea cabinetului din Bonn.

Cît privește efectul principal atribuit parităților fluctuante — eliminarea dezechilibrului balanțelor de plăți ale țărilor occidentale, tocmai datorită mecanismului „automat și direct" de adaptare — acesta nu poate fi decît temporar, avînd în vedere faptul că o asemenea măsură nu vizează decît urmările diferențelor sensibile de competitivitate economică și nu cauzele profunde care le generează. „Un asemenea expedient — spune François Aschinger, consilier economic al Société de Banque Suisse — poate corija numai dezechilibrul temporar al balanței de plăți. Dimpotrivă, dacă dezechilibrul este cronic, cursurile fluctuante nu constituie în nici un caz un remediu : ele sînt mai degrabă o otravă".

Samuel Brittan este chiar de părere în „Financial Times" că „în cazul introducerii unor parități variabile, adevăratele probleme ale economiei, ca de exemplu modul de folosire al resurselor, nivelul productivității muncii, apar mai lesne la suprafață". Și, de aceea, conchide S. Brittan, „este greu de presupus că simpla introducere a parităților fluctuante rezolvînd — să zicem — problema deficitului sau surplusului balanței comerciale ar putea rezolva marile probleme economice ale unei țări".

Ilie ȘERBANESCU

PERU

Ziua demnității naționale

La 9 octombrie, Republica Peru sărbătorește „Ziua demnității naționale". La această dată se împlinește un an de cînd actualul guvern peruvian a luat măsura naționalizării firmei „International Petroleum Company", filială a marii companii petrolifere nord-americane „Standard Oil of New Jersey", care a exploatat, timp de 44 de ani, bogățiile petrolifere ale Perului în zonele La Brea și Parinas.

Trecuseră cîteva zile de la lovitura de stat din 3 octombrie 1968 și junta militară condusă de actualul președinte al Republicii, generalul Juan Velasco Alvarado, a ținut să demonstreze în fapte intențiile și angajamentele luate imediat după preluarea puterii. Naționalizarea instalațiilor aparținînd firmei „I.P.C." și a zăcămintelor petrolifere exploatate de aceasta, precum și revendicarea de către guvernul peruvian a unor despăgubiri de 690 milioane dolari căpătau puterea unui simbol al opoziției tot mai accentuate a țărilor latino-americane față de politica monopolurilor din S.U.A. care operează la sud de Rio Grande.

Actul de la 9 octombrie a marcat începutul unui drum de ale cărui dificultăți era convins, în primul rînd, guvernul militar peruvian, hotărît să transforme structurile economice, sociale și culturale ale țării și să mențină o atitudine consecventă, bine definită, în apărarea suveranității și demnității naționale.

După naționalizarea firmei „International Petroleum Company", puțini erau aceia care credeau că guvernul generalului Juan Velasco Alvarado va rezista presiunilor și amenințărilor Statelor Unite : punerea în aplicare a amendamentului Hickenlooper [1]) care, în cazul Perului ar fi dus la sistarea asistenței financiare, de circa 25 de milioane de dolari și refuzarea cotei de zahăr importate din această țară.

Rafinăria de la Talara

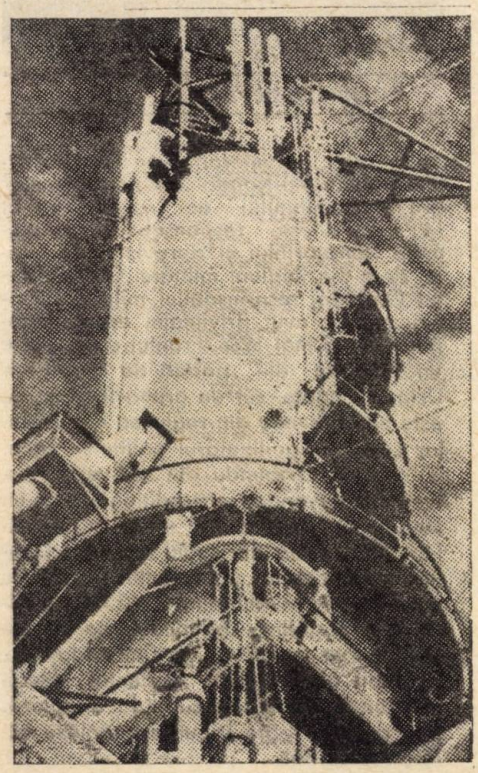

Dar guvernul de la Lima a reușit să-și consolideze de asemenea manieră pozițiile naționale și continentale, încît ideea adoptării de către S.U.A. a unor măsuri coercitive s-a dovedit a nu fi viabilă. Mai mult, recent, autoritățile peruviene au anunțat și sechestrarea definitivă a bunurilor mobile și imobile aparținînd societății „International Petroleum Company".

Este explicabilă rezonanța favorabilă de care se bucură pe plan național și internațional programul politic și economic promovat de guvernul peruvian. Secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Peruvian, Jorge del Paado, arăta că, după octombrie 1968 „țara a pășit într-o etapă deosebită, caracterizată prin acțiuni împotriva imperialismului american, la care participă nu numai poporul, ci, pentru prima oară, și guvernul".

Naționalizarea firmei „International Petroleum Company" și a zăcămintelor explorate de aceasta a devenit un fapt împlinit, întreprinderea de stat peruviană „Empresa Petrolera Fiscal" avînd monopolul rafinării și comercializării petrolului. Au urmat alte măsuri de a promova o politică proprie, independentă. „Căutăm soluții peruviene problemelor și necesităților Perului", declara ministrul relațiilor externe al Republicii Peru, generalul Edgardo Mercado Jarrin, la actuala sesiune a Adunării Generale a O.N.U.

Iată cîteva exemple : promulgarea reformei agrare și naționalizarea apelor la 24 iunie 1969, urmată imediat de exproprierea marilor latifundiari de pe coastă, inițierea unor măsuri menite a așeza pe baze structurale noi dezvoltarea economică a țării (crearea Institutului Național de Planificare, a Ministerului Industriei și Comerțului, Ministerului Construcțiilor de locuințe, a Băncii Naționale etc.). Guvernul a restabilit drepturile constituționale, suspendate în 1968 de vechiul regim, și a inițiat elaborarea unei noi constituții care „să reflecte realitățile noastre mai noi și mai vechi".

La baza activității Centrului de Inalte Studii Militare (C.A.E.M.) din Lima stă concepția menționată de însuși președintele Juan Velasco Alvarado, conform căreia „apărarea națională și dezvoltarea socială sînt unul și același lucru".

Acțiunile de politică externă întreprinse de noul guvern de la Lima se bucură de simpatia și sprijinul țărilor din America Latină, avînd un ecou favorabil atît în rîndul guvernelor acestora, cît și al unui larg cerc de grupări politice de pe continent. În raporturile cu S.U.A., guvernul peruvian a adoptat și alte poziții de respingere a dictatului nord-american ; misiunile militare ale S.U.A. au fost obligate să părăsească Peru ; au fost sechestrate nave de pescuit nord-americane care pescuiau în marea teritorială a Perului, subliniindu-se în acest fel hotărîrea de a se apăra limita celor 200 de mile. Peru și-a afirmat dorința de a avea raporturi bune cu toate țările lumii pronunțîndu-se pentru dezvoltarea unor relații normale cu toate statele latino-americane, inclusiv Cuba. Peru a stabilit relații diplomatice și a încheiat acorduri de cooperare economică, tehnică și comercială cu numeroase țări socialiste. România este primul stat socialist cu care actualul guvern al Republicii Peru a stabilit relații diplomatice.

Vizita efectuată în această țară, la sfîrșitul anului trecut, de ministrul afacerilor externe român, acordul comercial și acordul de cooperare economică și tehnică semnate cu acest prilej constituie expresia dorinței celor două state și popoare de a-și dezvolta și intensifica multilateral legăturile.

Un guvern militar animat de dorința de a înfăptui măsuri care corespund intereselor naționale, atît pe planul dezvoltării interne, cît și al afirmării pe plan internațional și care, pe parcursul unui an de guvernare, și-a demonstrat capacitatea de discernămînt în organizarea și planificarea acțiunilor sale, reprezintă, fără îndoială, un element inedit pe scena politică a continentului latino-american.

Este evident că pozițiile guvernului condus de generalul Juan Velasco se explică, în primul rînd, prin identificarea sa cu aspirațiile tinerei burghezii naționale care, în ultimii ani, și-a întărit pozițiile. Militarii, proveniți în foarte multe cazuri din păturile mijlocii ale populației, apar hotărîți să joace un rol în viața politică a țării, exprimînd în primul rînd interesele clasei căreia îi aparțin și care militează pentru o dezvoltare națională proprie. Iar dacă între militari, adepți ai unor poziții radicale sau moderate, nu există o deplină armonie — acestea nu vin decît să confirme caracterul, totuși, eterogen al compoziției politice din conducerea peruviană.

În același timp, guvernul generalului Juan Velasco Alvarado obligă la unele reconsiderări ale conceptului clasic de junta militară. Căci, dacă preluarea puterii s-a făcut pe căi neconstituționale, programul și orientarea politică promovate și respectate cu scrupulozitate de junta peruviană se înscriu pe linia cerințelor etapei actuale de dezvoltare a societății peruviene.

În Peru „tradiția" nu a mai fost respectată. Armata, cunoscută ca instrument al tandemului oligarhie națională-monopoluri străine, a adoptat prin guvernul generalului Alvarado măsuri cu caracter net antioligarhic și antimonopolist. Între timp, „ideologia" acestui guvern se disemnează, Bolivia părînd a fi primul „contaminat".

Timpul urmează să verifice vigoarea și temeinicia liniei politice promovate de acest tip inedit de guvern militar, a cărui stabilitate și consolidare depinde de măsura în care va putea să continue drumul reformelor sociale și economice efective, singurele capabile a oferi soluții practice problemelor care frămîntă Peru și alte țări latino-americane.

Dan VASILESCU

[1]) Bourke Hickenlooper a propus în Congresul American în anul 1961 un amendament la constituție prin care se propune sistarea ajutorului către statele care ar adopta măsuri economice care contravin intereselor unor firme nord-americane.

O reuniune a liderilor mișcării de eliberare. La masă, Agostinho Neto

reportaj pe glob

ANGOLA — FRONTUL DE EST

Aquino Bragança

Aquino Bragança, cunoscut publicist african, este și un participant activ la mișcarea de eliberare din coloniile portugheze. A fost secretar pentru informații al C.O.N.C.P. — organismul coordonator al Organizațiilor de eliberare națională din toate coloniile portugheze — și primul reprezentant al acestui organism la Alger. In prezent este colaborator al revistei algeriene „Révolution Africaine".

Eșuasem în tentativa de a trece granița în Mozambic, pentru a asista la cel de-al doilea congres al FRELIMO, și mă pregăteam să mă întorc la Alger, cînd doctorul Agostinho Neto, lider al mișcării de eliberare, care se găsea în trecere prin capitala Tanzaniei, mi-a propus să-l însoțesc în interiorul Angolei.

Am acceptat pe loc. De șapte ani năzuisem să fac această călătorie pe îndepărtatele pămînturi ale Africii, pentru a-i vedea cu ochii mei pe cei ce contestă, cu ajutorul armelor, ultimul imperiu colonial din Africa.

Un puternic „Viscount 10" trebuie să ne ducă la Lusaka. Vom face însă escală la N'Dola, de unde vom continua drumul cu mașina. O problemă de securitate, îmi spune Neto. Ne însoțește Anibal Melo, coordonatorul Frontului angolez de est.

Ajunși într-un mic sat al zonei bogate în cupru, la jumătatea drumului spre Lusaka, ne-am hotărît să ne odihnim. Agostinho Neto își continuă călătoria. El așteaptă în capitala zambiană Comisia militară a O.U.A., care urmează să viziteze și ea taberele de partizani ale Frontului de est. Peste două zile, un „Bedford" uriaș ne va conduce la frontiera de sud-est a Angolei.

Călătoria a început sub auspicii bune. Ne însoțesc douăzeci de partizani în civil — femei și bărbați. Drumurile sînt excelente. Dar, după cîtevă sute de kilometri, încep necazurile. Șoselele largi și bine asfaltate s-au terminat. Străbatem ciudatul și arhaicul regat Barotseland, pe jumătate integrat în această tînără și dinamică Republică Zambia... Drumurile sînt proaste și aproape pustii. Peisajul e monoton — mari întinderi nisipoase alternează cu păduri tropicale.

În sfîrșit, Bedford-ul ne-a depus, după trei zile de călătorie obositoare, la 30 de kilometri de granița angoleză. Din acest loc ne continuăm drumul pe jos. Traversăm frontiera în deplină securitate. Nici urmă de vameși sau polițiști portughezi. Sîntem așteptați de un detașament de partizani ai M.P.L.A. Ne aflăm în Angola liberă, pe Frontul de est, mai precis în districtul Moxico.

M-am alăturat unei coloane de circa 30 de persoane, aparținînd diferitelor grupări etnice, un adevărat eșantion al națiunii angoleze în formare. Majoritatea sînt partizani care se întorc la bazele lor. Conducătorul grupului, comandantul

Misiune primejdioasă

Yoka Toka, un veteran guerrillero, aparține tribului *Mu Kongo* din nord ; membru al Comitetului de conducere al M.P.L.A., el este responsabil cu problemele transportului și aprovizionarea celei de-a 3-a Regiuni militare. Comandantul Cuidado, responsabilul militar al zonei, care a avut privilegiul de a „inaugura" la 18 mai 1966, Frontul de est, este un *Tchowke* din partea de centru-est. Uriașul Lingote, șef de grupă în zona A, este un *Umbundu* din regiunea de centru, iar Luabis, organizatorul politic al zonei A, este un *Ovibundu* din sud-vest. Kutumbuka Kuyanda, șef tradițional, este un *Lu Chase*, Maneka este un tînăr guerrillero *Kwanyama* din sudul Angolei; Dilolua, conducătorul importantului „Centru de instrucție revoluționară" (C.I.R.), pepinieră a cadrelor politico-militare ale M.P.L.A., un *mulatru*, iar Kimbanda, responsabil al serviciilor Asistenței Medicale un *Mbandu* din capitala angoleză. Iată deci că toate triburile angoleze călătoresc cu noi.

„Guerrilleros" în acțiune

— Toți sînt luptători angolezi, precizează lapidar comandantul Cuidado, căruia nu-i place ca oamenii săi să fie desemnați prin etichete tribale. Triburile ne-au divizat odinioară. Tocmai din pricina acestei diviziuni, ocupanții au putut să ne învingă și să ne subjuge. Astăzi au dispărut sau sînt pe cale să dispară. Înainte de a fi Lu Chase, Tchanke. Mu Kongo etc.... noi sîntem angolezi.

Acest laitmotiv „anti-tribal" îl voi auzi deseori, nu numai de la conducători ci și de la partizanii sau țăranii din sutele de *kimbus* (așezări în pădurile tropicale) ale Frontului de est.

■

Pornim la drum. Traversăm o regiune tristă, un semideșert, altădată populat de Ba-Luvale (poporul Luvale), trib situat de o parte și de alta a frontierei cu Barotseland. Sate întregi de-a lungul vechiului „drum național", astăzi părăsit, au fost distruse, arse de trupele portugheze... Nici urmă de ființă vie. „Iată ce înseamnă operațiile de curățire de care se vorbește atît de des în presa portugheză, remarcă un bătrîn „soba" (conducător) din regiune.

Deodată, marșul tăcut s-a întrerupt. Comandantul Toka dă semnalul de alarmă : „Un bombardier", îl recunoaște un guerrillero, după zgomotul caracteristic al motorului. Într-adevăr, pe cer se zărește un avion.

— Trebuie să ne împrăștiem, să ne camuflăm repede... Portughezii trag în tot ce mișcă, fără să facă deosebire între cei ce aderă la revoluție și cei care, pentru un motiv sau altul, acceptă încă tutela colonială, șoptește, cu oarecare umor negru, comandantul Toka.

Avionul a dispărut. Tovarășii mei de drum reapar unul cîte unul și își reiau drumul.

Camuflajul antiaerian este o tehnică modernă pe care acești luptători o stăpînesc la perfecție. „Superioritatea tehnică portugheză (avioane, elicoptere, artilerie grea) — ne spune comandantul Cuidado — s-a dovedit neputincioasă în această junglă, în care partizanul rămîne rege. De exemplu, în 1967, punînd în mișcare uriașe mijloace materiale, trupele portugheze au profitat de sezonul secetos pentru a încerca să reocupe teritoriile al căror control le-a scăpat, dar au eșuat lamentabil. Ușurința cu care se deplasează partizanul, care cunoaște la perfecție terenul și se bucură de sprijinul necondiționat al populației, reprezintă pentru dușman necunoscutul și invizibilul"...

Traversăm un teren pietros și plin de tufișuri. Mergem foarte repede, căci sîntem încă destul de aproape de acele „postas" (tabere militare portugheze) izolate de lumea exterioară, dar care dispun uneori de o pistă și de unul sau două elicoptere.

— La ce folosesc acești soldați cantonați în „postas" ? îl întreb pe comandantul Toka.

— Portughezii nu riscă să trimită patrule izolate. Se tem de atacurile noastre, iar cînd se hotărăsc să încercuiască una din bazele noastre, pun în mișcare corpurile de elită : cunoscutele „caçadores" (vînători specializați) cu mitraliere, puști, elicoptere care sînt ușor reperate de oamenii noștri...

— Sîntem deci într-un teritoriu eliberat ?

— Nu în întregime... Dar va fi în curînd.

Este vorba de o regiune semi-eliberată. Un număr de „postas" portugheze — aproximativ 15 — de-a lungul frontierei, cam 40—50 km în interior, sînt încercuite și practic scoase din funcțiune.

— Trebuie să fie o situație foarte demoralizantă pentru armata de ocupație.

— Desigur. Imaginează-ți oameni izolați într-un „postas", avînd doar posibilitatea de a se aproviziona de două ori pe lună, aprovizionare care se face cel mai adesea prin parașutare. 15 mii de oameni se găsesc astfel blocați în această vastă regiune a Frontului de est.

— Și cînd atacă o bază de guerrillos cu materialul greu de care dispun ?...

— Partizanul are avantajul mobilității. El cunoaște perfect terenul, are sprijinul populației, după cum a recunoscut recent și statul major portughez, și știe să se retragă. Pierderea unei baze — ni s-a întîmplat în cursul lunii trecute — e prevăzută, pregătită, și nu este o pierdere decisivă...

Sosim la Kimbo Nova-Vida, un sat „liber", în inima pădurii. E locuit de 500 de bărbați și femei. Originile lor tribale sînt diferite, dar aparțin toți aceleiași familii Bantu.

Mai mult de jumătate din acești țărani sînt femei — tinere și bătrîne — și numai vreo 50 de copii. „Indicele de mortalitate infantilă e foarte ridicat aici, subalimentația este o boală cronică", remarcă doctorul Boavida, care ne însoțește. Cîteva case de paie, cu acoperișul foarte jos, ascunse sub copaci. „Vara, toată lumea preferă să doarmă sub cerul liber" — îmi spune „soba" Motupa, un vechi șef tribal din regiune, care răspunde de gestiunea problemelor din Kimbo. Există și un post sanitar condus de tînărul Cjimboli, ajutor de infirmier din prima promoție de cadre sanitare formate pe Frontul de est. O școală improvizată : cîteva bănci din trunchiuri de arbori. Și un bătrîn feroviar, José Minga, care predă, mai bine sau mai rău, cititul și scrisul în limba... portugheză.

— Nu sîntem șovini declară el mîndru. Și-apoi limba ocupantului rămîne deocamdată instrumentul necesar pentru eliberarea și unificarea națiunii angoleze.

Cît de curios ți se pare în acest teritoriu angolez eliberat, să vezi pe acești copii în picioarele goale, învățînd pentru prima dată în viața lor și avînd ca obiect de studiu... limba portugheză.

Asemenea locuri constituie „pîrghia" războiului revoluționar în Angola. Într-adevăr, guerrilla a început aici, în păduri, și nu în mediile urbane. Istoviți și hărțuiți de represiunile ocupanților, care s-au accentuat imediat după deschiderea Frontului de est, țăranii și-au părăsit satele pentru a căuta refugiu în pădurile tropicale din Moxico.

Înainte de război, oamenii se interesau mai mult de vînătoare și pescuit, cînd nu trudeau pe plantațiile coloniștilor albi. Femeile erau aproape singurele care se ocupau de agricultură. Astăzi, lucrurile s-au schimbat considerabil : bărbații fac război, dar cultivă și pămînturile... partizanul luptă dar nu uită să pescuiască dacă se găsește lîngă un rîu.

■

Comandantul șef al Frontului de est, Monimambo, a ajuns din urmă coloana noastră. Facem împreună o bună bucată de drum pînă la viitoarea bază, unde trebuie să aibă cu colaboratorii săi o ultimă consultare în vederea pregătirii primei reuniuni a Adunării celei de a 3-a Regiuni militare. Bărbat de vreo 30 de ani, cu o constituție atletică, „Moni", cum e denumit, este un om de acțiune, foarte avar cu cuvintele.

— Aveți noroc să-l găsiți aici — îmi spune tovarășul meu de drum, comandantul Toka. Moni se deplasează de la o bază la alta pentru a menține o legătură strînsă cu numeroasele detașamente ale acestui front vast.

— Cel mai greu a fost începutul, declară Monimambo. Țăranii acestei regiuni au avut nevoie de mult timp pentru a se elibera de sentimentul de teamă și pentru a stabili cu noi contacte frățești. Dar voința arzătoare a maselor, de a se debarasa de jugul secular al ocupantului colonial, a fost hotărîtoare.

— Cu cîți oameni ați trecut la acțiune directă pe acest front ?

— Cu 15 cadre, originare din alte regiuni, care aveau o mare experiență în lupta armată, și cu 36 cadre noi, născute în această regiune.

— Și dumneavoastră, un om din îndepărtatul nord, cum ați reușit să vă faceți acceptat ca șef de către oamenii din est ?

— Sînt angolez, angajat cu pasiune în lupta pentru eliberarea Angolei. Frații mei din est fiind și ei angolezi, lupta noastră e aceeași.

Sosim la bază, unde comandantul Monimambo este chemat la alte sarcini urgente. Aici a luat sfîrșit discuția noastră.

Contacte economice româno-malayeziene

Recent ne-a vizitat țara ministrul comerțului și industriei al Malayeziei, MOHAMED KHIR YOHARI. La încheierea vizitei, oaspetele malayezian a făcut colaboratorului nostru T. Nițescu următoarea declarație :

„Sînt foarte bucuros că am avut prilejul să fac această vizită în România — prima de altfel a unui ministru malayezian în țara dv. Îmi exprim gratitudinea față de guvernul român pentru primirea deosebit de cordială care mi s-a rezervat. Întrevederile și discuțiile avute cu vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Rădulescu, cu ministrul comerțului exterior, Cornel Burtică, și cu alți interlocutori români au evidențiat dorința și interesul ambelor părți de a imprima un curs favorabil relațiilor bilaterale pe tărîm economic.

Sînt convins că schimburile comerciale dintre cele două țări se vor dezvolta în viitorii ani, atît sub raport cantitativ, cît, mai ales, în ce privește structura lor. Am în vedere, în legătură cu aceasta, nu numai discuțiile încurajatoare purtate cu partenerii români, ci și posibilitățile economice actuale ale României, pe care am avut ocazia să le constat personal, vizitînd Expoziția jubiliară organizată la București. Vreau să remarc că țara dv. a făcut, în cei 25 de ani de la eliberare, progrese remarcabile în toate domeniile vieții economice, și mai ales al industriei. Acest fapt reprezintă, după părerea mea, un factor hotărîtor pentru evoluția viitoare a legăturilor noastre economice. Aceasta deoarece, după cum știți, Malayezia este o țară cu o economie în curs de dezvoltare și, ca atare, are nevoie de numeroși specialiști, ca și de importante cantități de instalații și echipamente industriale complexe, care să ne permită să ne alcătuim o bază tehnică proprie și o industrie proprie. În același timp, țara mea dispune de importante rezerve de materii prime, necesare unei țări cu o industrie modern dezvoltată, cum o califică la ora actuală pe cea a României.

Cu ocazia vizitei mele, am convenit că există multiple posibilități pentru a aplica prevederile acordului comercial româno-malayezian, încheiat în primăvara acestui an la Kuala Lumpur, și că există toate condițiile pentru dezvoltarea și adîncirea cooperării economice între țările noastre. România răspunde multora dintre cerințele actuale ale economiei malayeziene : cadre de specialiști bine pregătiți, o bogată experiență în multe domenii industriale — experiență cunoscută și peste hotare — și, bineînțeles, o industrie constructoare de mașini, capabilă să realizeze instalații și echipamente de un nivel tehnic ridicat. Sîntem foarte satisfăcuți de vizita pe care am făcut-o în țara dv. și ne exprimăm siguranța că vom avea întreg sprijinul partenerilor români, pe care noi îi considerăm de pe acum adevărați prieteni".

Corespondență din Bogota de la Leopoldo Vargas

Pe Amazoane — oameni în epoca de piatră

Două membre ale ciudatului trib au acceptat să „pozeze"

În vreme ce, în mijlocul unui vacarm îngrozitor, nava cosmică „Apollo-11" își pornea motoarele, purtîndu-i pe primii pămînteni care aveau să pună piciorul pe Lună, un om de știință columbian și un ziarist francez descopereau într-o regiune a Amazoanelor unul din cele mai primitive triburi din lume.

La 380 000 km de Pămînt continua cucerirea spațiului. La 380 000 km de Lună, există oameni primitivi pe Terra.

„În înaltul cerului", imensitatea Cosmosului explorat de pămînteni. „Pe pămînt", neoliticul în desfășurarea sa primitivă.

„Acolo", modulul lunar instalîndu-se pe suprafața satelitului nostru natural. „Aici", sălbaticul, navigînd gol pe un trunchi scobit cu lovituri de silex.

Ființa umană, stăpînă pe înțelepciunea acumulată într-un proces de milenii, învinge rezistența spațiului pentru a ajunge la aștri.

În jungla clocotitoare și inospitalieră, o altă ființă omenească rătăcește, emite sunete guturale, folosește arme și unelte de piatră, se hrănește cu carne crudă și ierburi necunoscute de oamenii de știință.

„Sus", pe Lună, întreaga știință și tehnică a ordinatoarelor, a combustibililor și aliajelor misterioase, împlinind dorința de secole alimentată de creierul omenesc de a părăsi planeta noastră.

„Jos", „sălbaticul" care ignoră scrisul și socotitul, care nu cunoaște moneda, fugind de civilizație, hărțuit de răutatea omului „alb".

În depărtări, în spațiul sideral, omul care-i sfidează pe zei, adunînd praful lunar. Aici, aproape, pe Amazoane, indianul nesupus care cunoaște și el nopțile cu lună plină, pentru că atunci, inundat de lumină, străbate rîul în căutare de pește.

Această imensă prăpastie, acest uriaș contrast îl găsim, există la o distanță de numai cîteva sute de kilometri, între Cape Kennedy și Amazoane... Între astronaut și omul din epoca pietrei...

În zorii unei zile de început de mai au plecat către Amazoanele columbiene un om de știință din Bogotà, profesorul universitar Joaquin Molano, și un ziarist francez, Yves-Guy Berges, ultimul în căutare de senzații noi pentru cititorii revistei sale pariziene.

Pe primul îl mînau datoria, dorința de a cerceta. Pe cel de-al doilea, subvenția oferită de revista sa și zvonul ce se răspîndise la Paris despre strania dispariție a unui tînăr explorator din partea locului, numit Gil, „devorat", după cum se spunea, de un ciudat trib de antropofagi.

Închiriind un avion special, cheltuind cîteva mii de dolari pentru a angaja ghizi, canoe și catîri, pentru a procura hrană și daruri pentru indieni (pietre false, sticlă, cuțite etc.), după cincizeci de zile de peripeții, cei doi au intrat în legătură cu indieni din diverse triburi, pînă ce au reușit să găsească tribul pierdut din epoca de piatră. Au luat contact și cu alte triburi, dar nici unul nu cunoștea ciudatul limbaj al semenilor lor din neolitic.

Molano și Berges nu au locuit, practic, cu tribul. Era imposibil. Au cunoscut o singură familie și, din această experiență, spune profesorul Molano, s-au tras concluzii de o mare importanță științifică :

— Este tribul cel mai primitiv identificat pînă astăzi pe Amazoane, teritoriu mai întins decît Europa. Columbia pare a fi unica țară din lume care posedă o așezare din neolitic.

— Tribul nu cunoaște țesăturile, metalele și sarea. Indienii umblă goi, iar limba lor este melodioasă, plăcută auzului, amintind vocativele japoneze.

Ulterior, s-au născut o serie de inițiative. S-a hotărît să se organizeze o expediție formată din oameni de știință din lumea întreagă, care să pătrundă în adîncurile junglei Amazoanelor pentru a studia aici, dispunînd de suficiente fonduri, viața și obiceiurile misteriosului trib. Vor face parte din expediție antropologi, etnologi, biologi, geografi, naturaliști etc.

Molano și Berges s-au întors la Bogotà. Omul de știință columbian scoate din buzunar un carnet de note, arătînd ziaristului un început de dicționar ipotetic în care a înscris cîteva cuvinte folosite de ciudatul trib. Iată aici sensul unora din cuvintele studiate :

Cariba — om alb ; alo — vino ; ama — mai departe ; xama — destul ; jono — tînăr ; pama — acolo, privește ; chaumeni — foarte frumos ; nya nauue — dă-mi ; gudda — așteaptă ; gu — da ; ne — nu ; dimene — ucide.

Bogota, octombrie

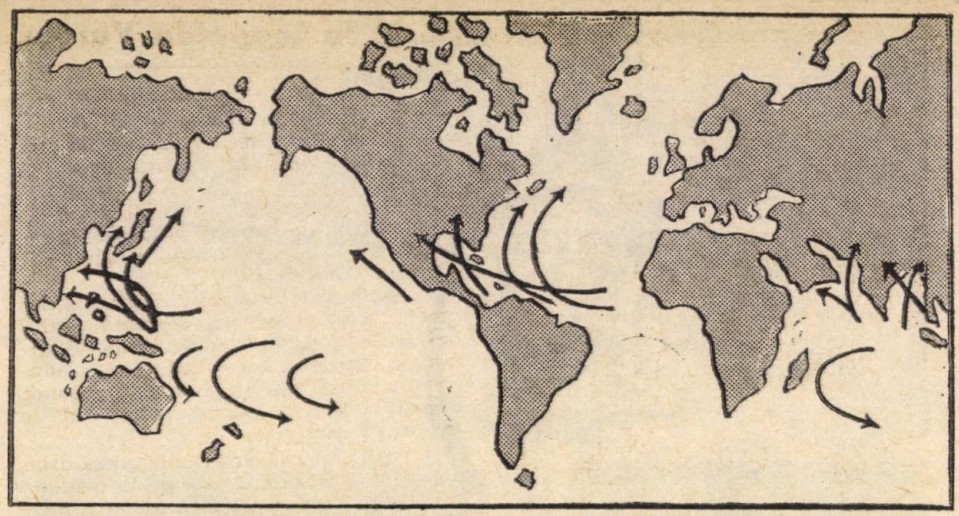

Zonele globului unde se înregistrează cel mai frecvent uragane

în lumea științei

„BOMEX" în luptă cu „CAMILIA"

- *Caracatițe pe albastrul cerului*
- *Emoțiile unui computer de serviciu*
- *Ochi și inimă de... uragan*
- *Cele cinci zile negre din sud*
- *Audrey, „furia blondă"*

În vara abia trecută, pe care toată lumea s-a obișnuit să o numească fierbinte din motive pur literare, pe coastele de sud-est ale Statelor Unite s-au abătut zece uragane, înregistrate în climatologie sub numele lor de domnișoare. Din acestea, trei mai moderate, s-au oprit la țărm, înecîndu-se în apa caldă a Mării Caraibilor, din largul căreia veneau. Alte șase — anume Beulah, Flora, Julia, Herda, Biunie și Dora — s-au năpustit în lunile iunie și iulie asupra uscatului, au măturat și spălat vaste regiuni costiere, au zdrobit cîteva sute de corăbii, au luat în zbor construcțiile mai ușoare și, odată cu ele, arborii tineri ce le înconjurau. După cîte o zidouă de cavalcade eoliene dezlănțuite, uraganele s-au pierdut în zări, liniștindu-se tot atît de enigmatic precum s-au stîrnit. Au urmat vreo trei săptămîni de liniște, în timpul cărora vînturile tropicale au suflat cu capriciii variabile, aducînd cu ele ploi repezi care treceau fără să lase amintiri.

Din aceste cauze, către sfîrșitul lunii august, pe cînd lumina zilei de vară era, ca în povestirile lui William Faulkner, mai puțin tăioasă, specialiștii în meteorologie de la Weather Bureau of Miami (Florida) au hotărît să modereze starea de veghe continuă, fiind convinși că doza anuală de uragane s-a epuizat. Prezumția era normală. Din cele circa două sute de uragane care-și merită, în lungul unui an, numele acesta fioros, numai șapte sau opt se abat de obicei spre țărmurile Americii de Nord. Statistica, ținută cu rigoare pe ultimele două veacuri, arată că aceasta ar fi cifra medie pentru zona geografică respectivă, precizînd și situațiile-limită: două uragane în anul 1887 și 21 în anul 1957, cel mai furtunos din istoria climatologiei. Celelalte furtuni de vară se împart, din mai pînă în septembrie, în Pacific și în Oceanul Indian, iar din noiembrie pînă în martie — în Atlanticul de sud și printre roiurile de insule din Pacificul austral.

Așadar, relaxarea intervenită la biroul de supraveghere de la Miami, după trecerea a nouă uragane în trei luni, era binevenită. Personalul a fost redus la jumătate și aproape toată grija trecută în sarcina unui excelent computer de specialitate.

La doar cîteva ore după ce fusese lăsat să se descurce singur, computerul a recepționat o telefotografie care l-a pus pe gînduri. Satelitul meteorologic de serviciu, evoluînd pe orbita sa, a descoperit la mare altitudine, deasupra Atlanticului central, aproximativ pe Tropicul Racului, o uriașă nebulozitate în formă de spirală. În principiu, așa arată faza embrionară a uraganelor. Observatoarele de pe sol și de pe nave, sondele stratosferice, stațiile radar și sateliții meteo, adică întreaga rețea de veghe meteorologică semnalează în fiecare vară mii de nebulozități spiralate, trasate pe cer cu o fermecătoare eleganță. Din fericire, doar una sau două la sută din aceste formații se transformă în uragane. Alertat, dar nu și alarmat, computerul a introdus fotografia în memoria lui infailibilă, la capitolul „sub observație". După vreo cîteva ore, satelitul a văzut din nou spirala de nori, a fotografiat-o și a trimis imaginea, descompusă în unități informaționale, la centrul de control.

Abia a doua zi către amiază, la ora cînd pe tot litoralul Floridei, sub soarele arzător, domnea cea mai profundă siestă, computerul, recepționînd a treia sau a patra fotografie, a constatat cu emoție că spirala s-a accentuat, și-a format un nucleu aproape negru și că, departe de a se mai suprapune imaginilor anterioare, s-a îndreptat spre Marea Antilelor. În momentul acela a dat alarma. 20 august 1969.

Urmărirea unui uragan, din faza lui embrionară și pînă cînd își dă ultima suflare, este una din cele mai complexe acțiuni de organizare din zilele noastre. Ea seamănă aproape în totul cu o vastă și grea operație militară, efectuată împotriva unui inamic extraordinar de puternic, de perfid, de necruțător. Împotriva lui, de îndată ce este semnalat de unitățile de recunoaștere, se declanșează un dispozitiv de stat major, similar aceluia cu care ar fi întîmpinat un atac aerian clasic. Formația de nori, o imensă caracatiță, cu brațe tentaculare, lungi de peste o sută de kilometri fiecare, este pusă imediat sub controlul permanent al stațiilor de radar. Capacitatea acestora de a detecta uraganele și de a le urmări îndeaproape a fost remarcată în timpul celui de-al doilea război mondial. Ea se explică prin faptul că „inima" sau „ochiul", cum este numit vîrtejul din care pornesc spiralele de nori, se conturează pe ecranele radar ca o coloană înaltă și suplă de fum negru, încununată de o ciupercă mai estompată, din care se desprind, sub efectul mișcării (invizibile), de rotație un fel de aripioare cenușii, animate de o vibrație bizară, pe care observatorii, în lipsa altei metafore, le-au denumit „îngeri". Văzuți de sus, de meteorologii aflați la bordul celor trei-patru avioane de recunoaștere care evoluează la mare altitudine deasupra zonei de formație a uraganului, „îngerii" sînt de fapt, norii ce se smulg din „ochiul" suprasaturat de vapori de apă al vîrtejului și se aliniază, se urmăresc unul pe altul pînă departe, în imensa nebuloasă spiralată. Din faza aceasta a desfășurării sale, uraganul a încetat de a mai fi doar o noțiune meteorologică abstractă. A prins viață, a devenit un gigantic animal din apocalips, tîrîndu-se pe fundalul tulbure al cerului și oceanului, însuflețit de un fel de puls care-i umflă și dezumflă ritmic aglomerația centrală.

La Miami, fluxul de informații de la stațiile de recunoaștere a devenit și el torențial. Cantitatea de măsurători la care e supus uraganul este atît de mare încît oamenii, cu condeiele în

Una din „navele verticale" ale sistemului „Bomex"

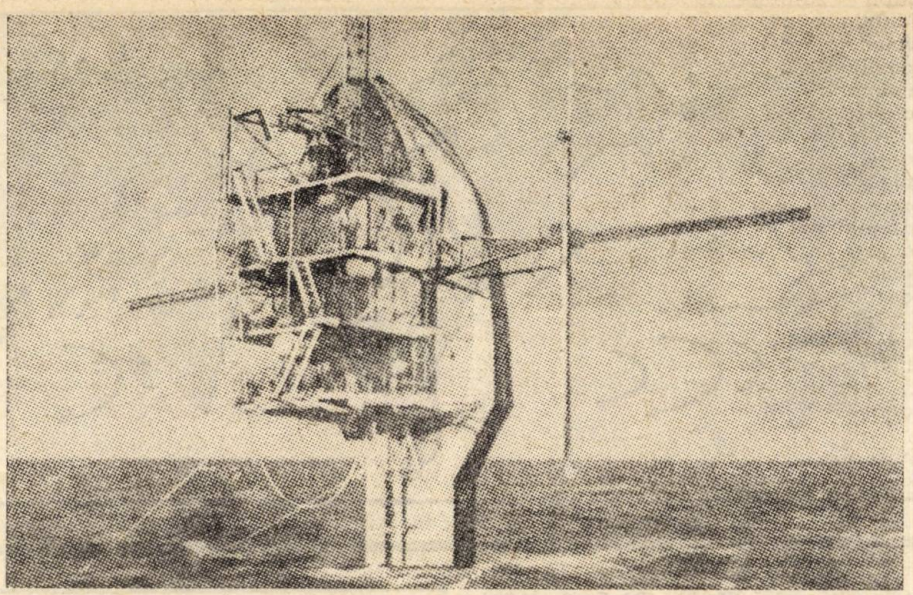

mîini, ar fi surprinși de vijelie înainte de a termina socoteala. De aceea, ei nici nu intră în circuit. Ținuți în fața unor pupitre cu lămpi multicolore, exact în același stil pe care l-am văzut la Cape Kennedy, ei privesc, cu emoție și chiar cu afecțiune, frenetica luptă interioară ce se dă în computerul, în aparență imposibil. Într-adevăr, identitatea unui uragan fiind în mișcare continuă, ea se constituie nu numai din cifre multe, ci mai ales din cifre care se schimbă mereu. Pentru a lucra totuși cu un reper rațional, meteorologii au adoptat o cadență optimală : din două în două ore, computerul coordonează datele primite și conturează profilul dinamic al uraganului. Alt palier de calculatoare electronice livrează, din șase în șase ore, informațiile necesare pentru a se întocmi un fel de hartă în trei dimensiuni, cu ajutorul căreia deplasarea uraganului este urmărită din laborator. În stadiul acesta, specialiștii nu au mai avut nici o îndoială. Spre Florida se îndrepta o tornadă extrem de puternică, un fel de apoteoză sinistră, la sfîrșit de sezon. Acum, a sosit și momentul botezului. Tot computerul joacă rolul de naș. În memoria lui a fost introdusă o listă cu nume de fete, vreo două duzini, în ordine pe cît posibil alfabetică. Fie că era distrat, fie că a vrut să facă o glumă într-un moment de umor negru, computerul a dat furtunii nou-născute numele de Camilia. În el însuși, numele nu ar fi urît sau poate să provoace reacții diferite. Totuși, nu e greu de aflat că pe vremuri, cîndva, în legendele istorice din care s-a inspirat Virgiliu pentru a scrie Eneida, Camilia era numele purtat de o regină vestită

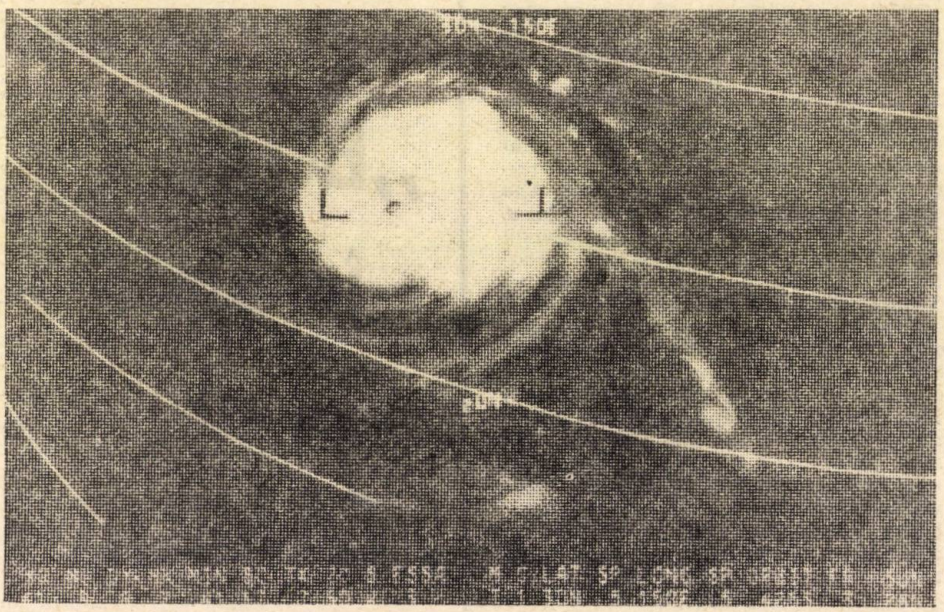

„Ochiul" unui uragan fotografiat de un satelit meteorologic

DE CE AU NUME?

Dintotdeauna, oamenii au dat vînturilor, mai ales celor ce revin cu regularitate în fiecare anotimp, nume proprii, pline de poezie și legate de nenumărate legende. Adierile Zefirului, suflul cald al Mistralului, Sirocco, cel ce aduce nisip fin și fierbinte din Africa, Crivățul din lungile nopți de iarnă își împletesc numele cu cele mai vechi tradiții ale popoarelor.

În ultimele decenii, meteorologii au hotărît să dea nume proprii și altor vînturi, în special celor distrugătoare. Pentru oamenii de știință n-au mai fost de ajuns termenii generali ca uragan (în englezește hurricane, derivat din numele unei zeități, Huracan, venerată de indienii Arawak) sau taifun (thyfoon). Vînturile „geostrofice", care ating gradul 12 pe „scala Beaufort", primesc nume proprii de îndată ce sînt semnalate. În felul acesta se înlesnesc informațiile telecomunicate și se exclud confuziile. De fapt în limbajul meteorologic, numele proprii fac funcție de cod. Computerele — de altfel și oamenii — se orientează mai repede și mai ușor, primind și transmițînd comunicări despre „Camilia" în loc de „uraganul din 20 august 1969 semnalat în Marea Caraibilor".

În același scop al facilitării teletransmisiunilor în vasta rețea de veghe meteorologică ce înconjoară acum planeta, „onomastica eoliană a fost împărțită în mai multe serii de nume, după zonele geografice. În Atlanticul de nord, uraganele primesc de la apariție nume de fete: Audrey, Dora, Herda etc. În Pacific au fost alese pietrele prețioase: Diamant, Rubin, Opal. Alteori sînt luate la întîmplare nume de flori sau de plante. Radiotelegrafiștii pretind ca numele să fie, pe cît posibil, scurte și să se deosebească între ele cel puțin la primele 2—3 litere, spre a se evita confuziile în transmisiuni.

După cum se știe, nu numai vînturile catastrofale au astăzi nume proprii, ci mai toate operațiile meteorologice de mai mare amploare precum și stațiile trimise în atmosferă și în spațiul cosmic. O parte din ele își trag denumirea din inițialele identității lor tehnice (B.O.M.E.X.), altele recurg la sinteze din domeniul de activitate (Stormfury). În fine, nume ca Vulturul, Columbia, intrate în istoria astronauticii, sînt pur alegorice, alese — așa cum arătam — pentru înlesnirea dialogului spațial.

în special pentru performanțele ei la alergările pedestre. Era atît de iute, spune poetul, iar pașii îi erau atît de ușori, încît atunci cînd alerga mai repede decît vîntul peste lanurile în pîrg, spicele nu se aplecau sub diafana ei greutate. Era frumos, dar nu tot așa s-a comportat Camilia '69.

Furia aceasta dezlănțuită, născută din apele și vînturile tropicale, s-a îndreptat foarte repede spre Golful Mexic. Toată lumea știa de sosirea ei. De multă vreme, uraganele nu mai au avantajul surprinderii. Totuși, probabil, din cauza unui străvechi proces psihologic, din cauza încrederii pe care o au în tăria construcțiilor și capacitatea lor de a rezista atacurilor trecătoare ale vînturilor mari, oamenii sînt găsiți, întotdeauna, cu pregătirile neterminate. Biroul de veghe de la Miami, care vedea nu fără oarecare plăcere că viguroasa Camilia ocolește Florida pe la sud, a înștiințat orașele de la gura fluviului Mississippi, cu trei zile înaintea fenomenului, că uraganul se îndreaptă spre ele. Venea pe un front larg de două-trei sute de kilometri, și înalt de 17, năvălind cu o viteză mijlocie de două sute de kilometri pe oră, și anume mai mare la suprafața apelor decît spre înălțimi. Cînd s-a năpustit asupra uscatului, cu trombele de ploaie, cu vîrtejurile de vînt, cu valurile ridicate mai sus decît casele, cu bucăți de co-

răbii zdrobite, locuitorii din orașul Mobile, aflat la sud de New Orleans, spun că au simțit fiorii morții. Peste pămînt s-a coborît în plină zi, un întuneric profund. Atmosfera, glacială, le îngheța sîngele în vine, iar respirația le era din ce în ce mai grea. Un tunet fantastic, continuu, umplea văzduhul. Infernul a durat patru ore pline, după care Camilia s-a îndreptat spre ținuturile interioare, lăsînd în urma ei o ploaie torențială, răscolită de vînt timp de peste 70 de ore.

Vorbind la televiziune, după ce comunicațiile au fost într-un tîrziu reluate, Robert Simpsom, directorul „Centrului național de uragane", aflat tot la Miami, în Florida, a spus cu tristețe în glas : „Camilia, mai bine-zis ucigașa Camilia, a fost cel mai teribil uragan, cea mai gravă calamitate naturală ce s-a abătut vreodată asupra Americii !" Luîndu-se după primele informații, el a apreciat că mai mult de 300 de oameni au fost omorîți, mai mult de o sută dispăruți, peste 400 răniți. Dar după vreo săptămînă de la încheierea celor „cinci zile negre din sudul țării", bilanțul era mult mai grav : o mie de morți, din care cinci sute la fermele distruse ; două mii de răniți, zeci de mii de oameni bolnavi, traumatizați, izolați între ape și ruine, în așteptarea elicopterelor salvatoare de al căror zbîrnîit încurajator se umplea cerul.

Dezastrul era într-adevăr fără precedent în toată istoria climatologică a Statelor Unite și unul din cele mai mari din lume. Cam același lucru se spunea și în 1957, „anul furtunilor", supranumit așa nu numai din cauza frecvenței uraganelor sale, ci mai ales de pe urma lui „Audrey" „furtuna blondă" care a dominat vijeliile din anul acela. 600 de morți, din Florida pînă departe, în interiorul continentului. Cîteva mii de case distruse, peste o mie de corăbii înecate, instalații portuare nimicite, sute de mii de hectare de culturi inundate, acoperite de mîl steril. Pagube inventariate în valoare de 648 de milioane de dolari. Aceasta era opera mortală a „lui Audrey, care bătea în acel moment „recordul mondial de uragan", cu toate implicațiile lui. Dar nici pe departe „furia blondă" nu se poate compara cu „ucigașa Camilia" al cărei bilanț e dublu : de două ori mai multe victime, cadavre, ruine, inundații, aluviuni pe o arie de circa 240 de mii kilometri pătrați. Peste un miliard de dolari pierduți, așa cum arătau evaluările sumare. Alarmat de rapoartele triste pe care le primea, președintele Nixon a declarat „zonă de dezastru" o bună parte din teritoriile de coastă ale statelor federale Mississippi, Louisiana și o regiune din statul Virginia.

Armata meteorologilor fusese învinsă. Și nu se poate spune că n-a luptat. Ea nu s-a resemnat la urmărirea atentă a uraganului, la măsurarea dimensiunilor lui înspăimîntătoare, ci în tot timpul cît a durat cavalcada furibundă a Camiliei, specialiștii au încercat să o potolească. Trei duzine de avioane mari au format un carusel continuu care s-a rotit peste inima furtunii, răsturnînd asupra ei o avalanșă de saci cu iodură de argint. Substanța aceasta chimică, fabricată și stocată anume, ca o armă secretă împotriva furtunii, era socotită de specialiști extrem de eficace. Cristalele ei mici, cu fețe hexagonale, provoacă, în momentul cînd intră în straturi de aer umed, o scădere bruscă a temperaturii mediului și un proces accelerat de condensare a vaporilor. Un imens tampon de apă rece cade peste inima furtunii, îi moderează viteza, modifică direcția curenților de aer, echilibrează presiunea atmosferică. La primele asalturi date asupra ei, Camilia s-a încovoiat ca un animal rănit. Curînd însă, bombardamentul aerian s-a dovedit zadarnic. Efectul lui s-a răspîndit la suprafață. Uraganul a continuat să alerge spre coastele rămase fără apărare posibilă.

Să fie oare oamenii cu adevărat dezarmați în fața furtunii ? În zilele cînd spațiile cosmice au devenit accesibile, progresul tehnic în meteorologia defensivă pare a fi nul. Pentru moment, știința se mărginește să constate, să prevină, dar n-a găsit remedii. Uraganele, ploile mari, seceta și cutremurele se află încă dincolo de bariera intervențiilor noastre. Probabil că numai un vast și îndelungat program de cercetări va putea să asigure un progres efectiv, ale cărui etape ar fi : diagnosticul timpuriu, măsuri tehnice preventive și, într-un viitor neprevizibil, găsirea unor mijloace moderatoare împotriva acestor calamități.

Uraganele sînt astăzi fenomenele naturale cele mai vînate de savanți. Împotriva lor a fost creat sistemul „Bomex" (Barbados Oceanographic and Meteorological Experiment), care a măsurat, pe un perimetru de 12 000 de kilometri, de la 1 200 de metri sub apă pînă la 20 000 de metri în aer, toate datele meteorologice posibile : curenții de apă și de aer, presiunea în mediile respective, temperatura acestor medii, deplasarea lor în spațiu și timp, influența căldurilor tropicale și a frigului subpolar asupra mișcărilor din atmosferă. A fost măsurat, de asemenea, cu un efort special, deosebit de greu, așa-numitul „efect Coriolis", adică influența mișcării de rotație a Pămîntului, accelerată în zona ecuatorială, asupra atmosferei — de pildă în stîrnirea vînturilor mari.

După trecerea „Camiliei"...

Deși Bomexul s-a încheiat cu rezultate științifice considerate ca foarte importante, proporțiile lui au devenit nesatisfăcătoare, modeste chiar, în raport cu prăpădul uraganelor.

În continuarea lui se pregătește, pentru 1970 și anii următori, cea mai vastă acțiune meteorologică plănuită vreodată : „operația Stormfury", care se va desfășura din centrul Oceanului Atlantic pînă peste Africa centrală ! Poate că aria proiectului ar fi fost mai redusă dacă nu intervenea din nou computerul, în colaborare cu meteorologul Joachim P. Kuettner. Ei au observat că, pe o secvență de fotografii transmise de sincronsatelitul ATS-3 (Aplications Techology Satellite), pot fi văzute, la altitudine mijlocie, deasupra Africii ecuatoriale, formații de nori în formă de V, însuflețite de o mișcare ritmică, de o pulsație care amintea de inima uraganelor. Fenomenul a fost numit „V-Puls", iar Kuettner, de acord cu computerul, afirmă că așa se nasc uraganele, acesta este momentul și locul din care pornesc ele cu adevărat, pentru a se amplifica și accelera pînă la gradul de calamitate, în aburii calzi ai oceanelor tropicale.

Operația „Stormfury" va încerca, pe baza acestei ipoteze, să atace viitoarele uragane, cu iodură de argint, chiar acolo, în leagănul lor. Poate că așa, cînd Audrey și Camilia vor fi încă fragede, bătălia se va încheia în favoarea oamenilor.

Mircea GRIGORESCU

Recorduri de presiune atmosferică

Cea mai joasă presiune atmosferică înregistrată vreodată pe glob a fost de 655 milimetri pe coloana de mercur, în ziua de 23 septembrie 1958, în largul coastei de sud-est a Japoniei, în timpul unui taifun devastator.

Recordul de presiune înaltă este deținut, în mod firesc, de o zonă continentală. În Siberia centrală a fost înregistrată presiunea de 1083,8 milibari (echivalent cu 813 milimetri ai coloanei de mercur) la 31 decembrie 1968. După 24 de ore de la înregistrarea acestui record climatologic, presiunea a fost, în același loc, de 810 milimetri.

Vechiul record mondial fusese înregistrat tot în Siberia centrală, la 23 ianuarie 1900, cînd barometrul a indicat, timp de 12 ore, o presiune atmosferică de 809 milimetri.

reflector

CU VAPORUL PRIN... SAHARA

Un vaporaș complet echipat a plecat recent din portul Alger, a traversat pustiul Saharei pe o rută care măsoară 3 500 de kilometri și a ajuns cu bine la destinație, pe malul lacului Ciad. Drumul a durat treizeci de zile. Este vorba de o navă special construită pentru cercetări. Are o greutate de 25 de tone, o lungime de 13 metri și o lățime de 5 metri. Traversarea Saharei a făcut-o însă nu cu propriile-i forțe, ci pe o remorcă automobil, de asemenea special construită. Echipajul navei l-au format patru cercetători, care întreprind o serie de observații științifice privind apele lacului Ciad și posibilitățile de exploatare rațională a resurselor sale naturale de către populația locală.

„ROTELUL"

Un hotel pe roate, care a primit denumirea de „rotel", a fost pus în circulație de către o societate de turism

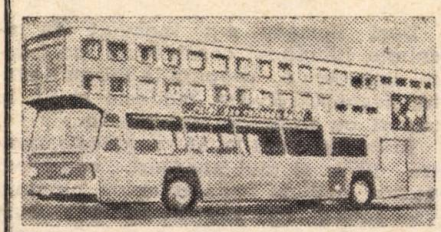

din Stuttgart (R.F.G.). Este vorba de un mare autobuz pentru excursii, amenajat cu 26 de cușete și cu o sală de mese. Ziua, cei 26 de excursioniști călătoresc în „parterul" autobuzului, iar noaptea dorm la „etaj", în cușetele individuale.

ÎN PREGĂTIRE EXPO '70

Pe colinele din nordul orașului Osaka, zece mii de muncitori lucrează la pregătirea Expoziției universale din 1970. Expoziția va fi deschisă între 15 martie și 13 septembrie și va avea ca deviză : „Progresul și armonia pentru umanitate". La Expo '70 — care va ocupa o suprafață de 3 283 hectare și va reuni peste 100 de pavilioane, dintre care 74 străine — sînt așteptați peste 50 de milioane de vizitatori. Simbolul uriașei expoziții va fi „Turnul Soarelui", format din patru coloane de oțel înalte de 35 de metri, care va susține un imens acoperiș transparent de cristal.

Drew Pearson, observator al vieții parlamentare americane

„Dacă ar fi demascat numai un singur congressman corupt, Drew Pearson ar fi obținut, probabil, Premiul Pulitzer. El a perseverat însă a-i demasca, demascînd totodată aspectele cele mai întunecate ale vieții americane. Asta s-a întors, poate, împotriva lui". Epitaful, semnat de un coleg gazetar, Richard L. Strout de la „The Christian Science Monitor", încearcă să fixeze locul unic deținut în presa americană de Drew Pearson, ziaristul pe care un sondaj Time-Harris publicat din întîmplare chiar în săptămîna morții sale, îl arătase a fi cel mai popular, cel mai citit semnatar al unei rubrici permanente din Statele Unite. Pearson însuși ar fi preferat alt epitaf. Într-unul din cele opt-nouă testamente găsite prin sertarele lui, omul care a determinat arestarea și condamnarea a patru congressmeni, înfrîngerea altora în legeri, demisia a numeroase oficialități de prim rang și destituirea a zeci de funcționari guvernamentali, scria că ar dori ca lumea să-și amintească de el pentru alte motive: pentru că a organizat „trenul prieteniei" trimițînd în anul 1947 alimente în valoare de 40 de milioane de dolari în Franța și Italia și pentru că în 1958 a reconstruit un liceu din Tennessee, aruncat în aer de rasiști.

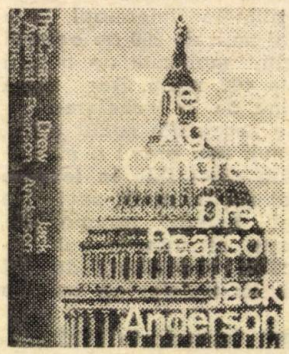

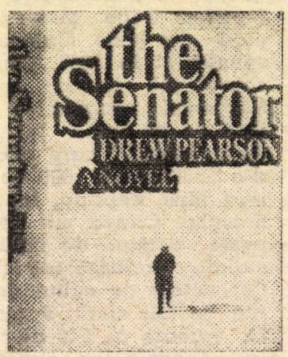

Ultimele două cărți ale lui Drew Pearson *), „Act de acuzare împotriva Congresului" scrisă în colaborare cu Jack Anderson și romanul „Senatorul" (amîndouă au apărut în 1968), sintetizează, fiecare în felul său, activitatea de o viață a acestui cenzor sever al vieții publice americane, care în iulie 1969 își definise după cum urmează obiectivul principal: „Încerc să fac sistemul de guvernămînt ceva mai curat și ceva mai eficient, iar în domeniul relațiilor externe, să acționez pentru pace".

Cum? Metodele lui Drew Pearson nu erau dintre cele mai ortodoxe, sursele lui de informație erau uneori inavuabile, dar pentru el contau numai rezultatele, incredibil de fructuoase. Distins, amabil, cu înfățișare și maniere aristocratice, Andrew Russell Pearson făcea parte dintr-o familie de quakeri cu principii morale rigide. Considerînd că oamenii se împart în „buni" și „răi", Pearson socotea că e de datoria lui să contribuie la înlăturarea „celor răi" din funcțiile de conducere. S-a străduit să-și îndeplinească această datorie timp de 38 de ani. După absolvirea Academiei Phillips și a Colegiului Swarthmore, a încercat în 1919, să se consacre activității diplomatice, dar lipsit de mijloacele materiale necesare pe atunci pentru susținerea unei asemenea cariere, a părăsit-o în favoarea gazetăriei. Devenind șef al biroului din Washington al ziarului „The Baltimore Post", s-a împrietenit cu Robert S. Allen, șeful biroului din Washington al lui „The Christian Science Monitor". Întrucît se izbiseră amîndoi de aceeași problemă — cum să folosească toate materialele despre administrația Hoover pe care redacțiile lor le găseau prea scandaloase pentru a le publica ? — au găsit o soluție care avea să reprezinte primul act al unei colaborări îndelungate : în 1931 a apărut cartea nesemnată intitulată „Washington Merry-Go-Round". Merry-go-round este denumirea englezească a caruselului, dar sensul ei literal — vesel învîrtește-te —

*) Drew Pearson și Jack Anderson : „The Case against Congress", editura Simon and Schuster, New York, 1968. Drew Pearson : „The Senator", editura Doubleday et Company, Garden City, New York, 1968.